

Delavska pravica

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

ŠTEV. 1

LJUBLJANA, DNE 1. JANUARJA 1937

LETO X.

P. J. S. Serarrens, tajnik krščanske strokovne internacionale:

Jugoslovanski strokovni zvezi za novo leto:

Svoboda strokovnih zvez

Skoraj povsod že danes priznavajo, da vendarle ne bi smel biti prepuščen delavec čisto na milost in nemilost izkoriščanju čisto brezvestnih in brezobzirnih delodajalcev.

Na delo ne glejmo kot na neko blago in delovna pogodba naj ne bo baš tako urejena, da bi moral delavec, ki je prisiljen jo skleniti iz lakote in bede, mirno prenašati vsakršne kršitve svojih pravic, katere mu zadaja njegov še popolnoma menčestersko-liberalni delodajalec. Ne tako! Država naj tudi delavcu malo pomaga, malo s socialno zaščito malo s socialnim zavarovanjem; delovni čas naj ne bo ravno predolg, lenobe in lenuhov pa seveda tudi ni treba podpirati in vzgajati.

Tako je na splošno mišljenje zelo mnogih. Delavcem naj se ne godi ravno preveč slabo, v bedi in lakoti naj ne umirajo, sicer pa...

Da pa imajo delavci pravice, da hočejo ustvariti svoje delavsko pravo, da hočejo imeti svoje lastne, svoje, samo svoje organizacije, ki te pravice branijo; da te organizacije vzdržujejo sami s svojo požrtvovalno ljubeznijo in da jih vztrajno in z vso močjo branijo, da celo v kakem stanovskem redu, v korporativni družbi od tega ne morejo popustiti — to pa kajpak marsikateremu »prijatelju delavstva« ne gre v glavo.

Tak človek ne ve, da ima delavec, kakor je Leon XIII. v »Rerum novarum« tako jasno razložil, prav tako kot drugi ljudje naravno pravico združevanja in da je ta samopomoč delavstva za rešitev delavskega vprašanja bila in je potrebna in nujna.

Velikanskega pomena je bilo, da je svojedobno za to pravico nastopil papež Leon XIII., saj so bile tedaj mnoge vlade še vse vdane liberalnim idejam in delavskim organizacijam malo naklonjene ali pa so jih celo javno preganjale. Podobne organizacije drugih stanov so rade dopuščale in le-te so uživale celo državno pravno varstvo, a po vnebovpijoči nepravdi so države odrekale naravno pravico združevanja prav tistim, ki so je bili najbolj potrebni, da bi se mogli braniti pred krivicami mogočnjakov. Da, celo nekateri katoličani so prve poizkuse združevanja delavcev zelo neprijazno gledali in so hoteli v njih videti bolj ali manj socialistično ali prevratno početje. (Quadragesimo anno.)

V mnogih državah so krščanski delavci, ki so pri tem mogli čisto računati na moralno pomoč Cerkve, ustvarili krščansko delavsko gibanje in posebej še svoj krščanski strokovni pokret, ki je delavstvo tako vodil in vzgajal, da pravi papež Pij XI. o tem: »Tako so te organizacije vzgajale zares krščanske delavce, ki so znali združiti marljivo strokovno delo z zveličavnimi verskimi zapovedmi, ki so krepko branili svoje izrazite gospodarske interese, odločen boj za svoje pravice pa vedno vodili v skladu z najstrožjim smislom za pravičnost in

se odkrito prizadevali za sodelovanje z drugimi družabnimi skupinami za obnovo družbe v krščanskem duhu.« Papež celo omenja vpliv, katerega so si priborili krščanski strokovničarji na mednarodnih delovnih konferencah kljub rdeči večini.

Že sama po sebi sta ta razvoj in ta tradicija neko poročstvo za bodočnost. A tudi v prihodnosti hočejo krščanske strokovne zveze »krepko braniti svoje izrazite gospodarske interese in voditi odločen boj za svoje pravice vedno v skladu z najstrožjim smislom za pravičnost.« Pri razpravah z delodajalci, z državo, v borbi za dobre mezdne in delovne pogoje delavca — vedno je naloga in smoter krščanskega strokovničarja služiti pravičnosti.

Krščanski strokovničar se bori za pravico delavstva. In ta boj njemu ni sredstvo, s katerim izraža neko sovraštvo. Zakaj on hoče mir, a le mir, ki,

Gostinčar Jože:

K novemu letu

Bratje, tesno se združimo,
Pojmo vnetega srca,
Svetu glasno oznamimo,
da smo enega duha.

Dr. J. Ev. Krek.

Minulo je zopet eno leto! Zemlja je prijadrala ponovno okoli solnca. Pričela se je zima, ki nam obeta novo lepšo dobo. Obnavljajo se razni zelo pomembni prazniki, ki nas spominjajo na dogodke davne preteklosti dobe in na upe boljših časov. Narava navidezno počiva, toda nje počitek ni počivanje, temveč mogočno delo za najbližjo bodočnost. Po božjem stvarstvu nam v prvi vrsti vprav narava kaže pot v bodočnost; treba je samo razmišljanja in razumevanja.

Vzroki ljudskega nezadovoljstva

Zemlja se vrti okoli svoje osi, da nam prinaša dnevno svetlobo za delo in noč za počitek, in okoli solnca, da spreminja letne čase in da nam daje toploto in hlad. S tem nas spominja Njega, ki daje vsemu stvarstvu čudežno življenje in čigar volja je, da osrečuje vse ljudi, ki hočejo živeti po njegovem navodilu. Vendar v današnjem človeškem življenju o izpolnjevanju božje volje skoro ni sledu, ali pa le malo. Odkar je človeški razum izumil stroje in prodril globoko v tajne narave, je nekaterim to v preveliko korist, drugim pa v pogubo. Čudovite naravne sile in zamotani pojavi se izrabljajo pristransko in sebično, da ž njimi bogate posamezniki, množice pa trpe pomanjkanje in se tako uničuje človeški rod. Vse bolj se poslej množi siromaštvo in iz njega nastajajoče nezadovoljstvo delovnega ljudstva. Delovni stanovi in zlasti delavstvo pa tudi nameščenstvo je zaradi osiromašenja in trpljenja čedalje bolj nestrpljivo, ne proti državi in njenim oblikam, pač pa proti kapita-

kakor pravi psalmist — »poljubljaj pravičnost«. Noče pa miru mrtvaških poljan ali tišine ječe, noče miru nasilne uklonitve pod premoč. Krščanski strokovničar hoče mir resničnega reda, ki temelji na pravičnosti.

In zato stremimo krščanski strokovničarji po taki ureditvi družbe, kjer gospodarske razmere ne bodo več zavisne od dvostranskega merjenja sil, ampak bo v njej vladal na temelju pravičnosti in prevdarnosti sloneči red; tak red, ki ne bo dopuščal pravnobenežnega izkoriščanja več, ki bo onemogočal razredni boj od zgoraj in od spodaj, tak red, ki ne bo povezal vseh delovnih ljudi od vrha do tal samo v skupnih interesih, marveč tudi v skupni službi občestvu.

Pa tudi za takrat vemo mi, da bomo obdržali svoje lastne organizacije in da jih bomo tudi morali obdržati. Kajti strokovne zveze so orodje, katero si je skovalo delavstvo samo, da se deproletarizira in da zraste v velik in spoštovan stan človeške družbe.

Strokovne zveze so delavstvu orodje, cement in kamen, s katerim gradi hišo na soncu za bodoče rodove.

listično izkoriščajočemu redu, ki ga branijo države, sloneče na kapitalističnem materializmu.

Kako silna je moč materializma v podobi kapitalizma, nam priča dan za dnem ves svet. Slika, ki jo gledamo, nam jasno kaže vso nesrečo kapitalističnega gospodarstva. Na eni strani je strah pred zavestno storjenimi krivicami kapitalizma, v čigar korist nastajajo fašistične vlade, ki z orožjem in denarjem nasilno branijo kapitalizem proti svobodni ljudski volji in zlasti proti delavskim težnjam. Na drugi strani se pa zbira zatirano delovno ljudstvo, ki se na razne načine upira sedanjemu gospodarskemu redu, da ustvari novo, delu pravičnejšo dobo. So, ki to dobo enačijo s komunizmom. Sicer komunizem ni nič drugega kakor podržavljeni kapitalizem, katerega naj vodijo delavci. Odtod torej sovraštvo zasebnega kapitala proti komunizmu. Versko sta pa kapitalizem in komunizem oba enako negativna. S kapitalizmom, ki je očaral vse sebičneže, se je razširjevalo tudi brezverstvo, ne da bi bilo vedno proti temu kaj prida nasprotovanja.

Krščanstvo je mnogo zamudilo

Ko je delovno ljudstvo, zlasti delavstvo, videlo, da nima nikjer vidne in odločne zaslombe proti izrabljanju in oderuštvi, se je kljub globoki vernosti iz gospodarskih ozirov začelo združevati v delavska društva brez verske označbe, kar je pozneje vodilo v komunizem. Katoličani so men-

da imeli te brezbarvne skupine delavcev le za brezpomembne igračke. Krščanstvo je prespalo pravi čas, da zabrani razvoj brezboštva in krivic, ki jih je trosil moderni kapitalizem z očarujočim materializmom in tehniko. Vprav krščanstvo je poklicano, da ustvari na temelju Kristusovega nauka tisti pričakovani družabni red. Posledice te zamude se v sedanji dobi pojavljajo po vsem svetu. Zapoved: »Ljubi Boga nad vse, svojega bližnjega pa kakor samega sebe,« je med kristjani v dejanju skoraj nepoznana.

Nov red mora ustvarjati delovno ljudstvo

Krščanstvo bo moralo brez nasilja in fašizma uveljaviti s socialnim delom Kristusov nauk v vsem javnem življenju in se povrniti k idealizmu prvih kristjanov, ki so šli zaradi svojega prepričanja tudi v mučeniško smrt. Volja našega večnega Očeta je, da naj bo enako dobro vsem otrokom božjim na zemlji. V to delo smo pa v prvi vrsti poklicani delavci in vse delovno ljudstvo. Kristjani prvih časov, ki so bili po ogromni večini siromašni ljudje, so bili prepričani, da biva osebni Bog in da je ta Bog pravičen ter da hoče, da so vsi ljudje srečni in zadovoljni bratje med seboj. Bog je dal človeku navodila za življenje, ki naj jih v svojo srečo izpolnjuje po prosti volji, ki mu jo je podaril.

Krščanski socialisti se ne moremo bratiti s kapitalisti

Zato si ljudje prostovoljno ustvarjajo svoje blagostanje. Eni hočejo to po božjem navodilu, drugi pa po svoji lastni volji. Ker pa v sedanjem času krščanstvo v dejanskem življenju nima dovolj vpliva, je človek zabredel v sebičnost in pohlep po materiji, v mamonizem in s tem v izrabljanje slabijših, pa morda poštenjših bratov. Kdor izrablja za svoj profit človeka-sobrata, ta ne more biti kristjan, in četudi še tako zatrjuje, da veruje v Boga. Prav pravi sv. apostol Jakob, da tudi hudič veruje v Boga. Krščanski socialisti se zato s kapitalisti ne moremo bratiti in ne soglašati z njihovim kapitalističnim sistemom. Ne razumemo pa, kako morejo nekateri reklamni kristjani zavzemati drugačno stališče?

JSZ gre točno po stopinjah dr. J. Ev. Kreka

Med Slovenci je v družabnem oziru iz krščanstva zasijala svetla zora po našem veleumu dr. Jan. Ev. Kreku. On je pokazal našemu delavstvu in vsem stanovom pravo, resnično in odločno pot do blaginje po krščanskih načelih, katere je dolžan vsakdo vršiti, ako hoče njih splošno uveljavljenje. Naša Jugoslovanska strokovna zveza, ki je edini in nepokvarjeni preostanek Krekovega vidnega dela (po leg njegovih spisov), izvršuje kot zve-

Cenjenim naročnikom, sotrudnikom in inserentom

blagoslovljeno in srečno novo leto

želi

uprava in uredništvo »Delavske Pravice«

Naši vzori in boji

Pojnovanje delavskih stremeljenj, posebno strokovnih organizacij, je danes čisto kaj nepravilno. Javno življenje v državah, ki hodijo po tirnicah kapitalističnega družabnega reda, sicer delavska gibanja in organizacije glasom socialnih zakonodaj dopušča. Zlo pri tem pa je, da hočejo utesniti in ukleniti, zlasti delavsko strokovno gibanje v ozke okvire običajnega društvenega življenja in ga postaviti v isto vrsto s keglaškimi in pipčarskimi klubi.

Delavec ima pravico svobodnega združevanja

Kako silno težko se danes ustanavlja neodvisne delavske organizacije; koliko najrazličnejših vplivov se pojavlja poleg delavske volje, da do ustanovitve pride ali ne pride. Često je v kakem kraju od dveh, treh ali le od enega človeka odvisno, ali dopusti delavstvu izvrševati po državnih zakonih zagotovljeno pravico svobodnega združevanja ali ne. Če pa že pride do ustanovitve je zopet težko delo v organizaciji sami in le redko se dobi kdo, ki je voljan pomagati delavcem v prvih začetkih. Največkrat so prepuščeni le samim sebi. Sicer to ni ravno največje zlo. Saj, če imajo le malo delavske zavesti in neko mero izobrazbe, lahko samozavestno premagajo vse težave in se uveljavijo pred svojim delodajalcem pa tudi v javnem življenju kraja sploh.

Strokovna skupnost

Na težave pa naletimo delavci pri svojem udejstvovanju povsod. Vendar povsod napravljane težav ni zgolj plod nerazumevanja ali nepoznanja, ampak so nasprotovanja v pretežni meri zavestna in namerna. Delavec, ki ima izbistreno oko, bo v mnogih primerih ugotovil, da so stvarni povzročitelji njegovih težav končno vendarle samo ljudje, ki imajo drugačne gospodarske, socialne ali politične interese, kakor pa jih ima delavstvo. V tem nasprotovanju pa se šele spozna pravi pomen delavske organizacije. Kajti strokovna organizacija ni le sredstvo za posredovanja, za vlaganje resolucij in prošenj, ampak predstavlja tudi razločno delavsko opredelitev, ki vsepovsod čuva delavske pravice. Predvsem je naloga delavske organizacije, da izravna nasprotstva med delavci in lastnikom podjetja, kjer so delavci zaposleni. Vendar skupne koristi delavcev iste stroke po različnih podjetjih silijo delavce, da čuvajo in branijo svoje pravice tudi preko obzidja enega podjetja. Zato ima Jugoslovanska strokovna zveza strokovne odbore, ki skupno zastopajo pravice kovinarjev, rudarjev, papirničarjev, tekstil-

cev, lesnih delavcev itd. različnih podjetij iz vseh krajev, kjer so krajevne skupine tiste stroke.

Skupni interesi delavskega stanu

Povezanost skupnih interesov delavstva pa gre še dalje. Nujno je potrebno, da delavstvo vseh najrazličnejših strok nastopa enotno v stvarih, ki se tičejo vsega delavskega stanu. Razumljivo je, da si delavstvo enega podjetja, čeprav je enotno in do zadnjega organizirano, v marsikaterem primeru ne bo moglo priporiti zaželenega, ker v javnem življenju končno vendarle pomeni malo ali pa nič. Zato je v danih razmerah enoten nastop vsega delavstva nujno potreben. S tem postane delavska borba v vseh pogledih močnejša in se more v skupnem solidarnem podpiranju delavstvo tudi gospodarsko usposobiti za odločne nastope. Če se vsled zniževanja plač delavske prilike v enem podjetju poslabšajo, je velika nevarnost, da se tega radostno lotijo tudi druga podjetja, seveda v nemajhno škodo vsega delavstva. Po svetovni vojni smo videli, kako so pod kapitalističnim sistemom postale življenjske razmere vsega delavstva neznošne. Nato je bil položaj nekaj let za delavstvo za spoznanje ugodnejši. Zadnja leta pa se je spet tako pogoršal, da je bilo strašno. Delavske plače so se znižale do skrajnosti. Prišle so redukcije, racionalizacija, tisoči so šli na cesto, doraščajoči delavski rod ni mogel do kruha. Ta položaj se kljub napovedovanju boljših časov in kljub številnim obljubam bistveno ni spremenil. Nasprotno! V najnovejšem času doživljamo, da so združeni kapitalisti pripravili točno premišljen splošen napad na delavske plače (Vevče, KID). Pri vsem tem gre za tako važne skupne delavske koristi, da je potrebna čim tesnejša povezanost delavstva najrazličnejših strok v enotno borbeno skupnost, v kateri vlada en duh in volja vseh, a vendar ena volja.

To delavsko borbeno skupnost enega duha predstavlja naša matica — Jugoslovanska strokovna zveza. Ona je skupna braniteljica naših gospodarskih in drugih interesov. Tenuje potrebe, da si namreč v prizadevanjih za naše pravice delavci iz raznih strok medsebojno čim bolj pomagamo, se moramo prav vsi globoko zavedati. Razumeti moramo, da smo le tako živ organizem, ki skrbi za vsakega člana organizacije in za celoto kot za posameznika. Borba delavstva enega podjetja, je borba nas vseh in borba ene stroke je borba celote. Zmaga je prav tako zmaga poedince, kot celote in poraz delavstva v enem podjetju ali v eni stroki, je rana, ki boli nas vse. A le

tako gibanje, ki je poleg skupnih gospodarskih koristi, povezano tudi duhovno, je trdno poročstvo lepših dni. Ta duhovna vez pa so naša krščanska socialistična načela.

Delavska politika

Toda delavska organizacija ne sme biti stisnjena samo v obzidje tovarniških objektov. Ze doslej pokazana skupnost koristi delavstva, bodisi ene stroke ali celega stanu, sili neodvisno in svobodno ter samostojno delavsko organizacijo, tudi na delavsko politično polje. Pravim na delavsko, ne na strankarsko politično polje, kot ga razumeva današnji red. Pod delavskim političnim udejstvovanjem razumem stvarno in objektivno zastopanje delavskega stanu povsod tam, kjer to delavski interesi zahtevajo. Ustroj današnjega političnega življenja po evropskih državah, kjer ga še ni požrl fašizem, je tak, da vsako še tako objektivno in stvarno javno ali, če hočete, politično udejstvovanje izmaliči in vzame delavski borbi vso potrebno stvarnost in resnost. Ta negativnost političnega strankarstva je pravi vzrok, da se je na eni strani vsako svobodno in samostojno delavsko gibanje, na vse načine zaviralo in onemogočevalo ter končno ubilo, na drugi strani pa, da propada življenjska raven delavskega stanu.

Strankarsko-politični ustroj sodobne družbe

Pri nas in drugod hoče imeti vsaka politična stranka (in je dejansko dosega tudi tako bilo) neko delavsko »strokovno« organizacijo kot svojo strankarsko-politično pripravo. Zlasti to vse prav do naših dni prakticirajo politične stranke vseh stanov ali pravilno rečeno — meščanske stranke. Zakaj so to meščanske stranke? Zato, ker je v vseh teh strankah tako, da sicer ogromno večino njihovih pripadnikov tvorijo delovni sloji, kmetje, mali obrtniki, delavci, a vodijo in odločajo v njih drugi, ponajveč meščanski stanoviti. Te stranke so zapisale na svoje slavne prapore, skrb za vse stanovce; kmetje so jim prav tako pri sreč kot trgovci in prekupčevalci, delavci in obrtniki prav tako kot industrija in bankirji. V njihovih lepših programih je zapisano, da bodo obračale največjo pozornost zlasti na revne sloje, ki jih današnji čas posebno tare, in da jim bodo pomagale. Seveda nam dokazuje vsakdanje življenje ravno nasprotno. Te politične stranke, kakor so danes organizirane in kakršne so, ne morejo pravilno in koristno varovati in braniti delovnih stanov. Tak strankarsko politični ustroj moramo odločno odklanjati, ker nam je prinesel že ogromno škodo. Zato delavstvu tudi ne more biti prav, če so »strokovne« organizacije, ki ga vabijo v svojo sredo, le priprava in volivni aparat tega strankarsko-političnega ustroja. Isto napako pa delajo

tudi na naši levici, kjer smatrajo strokovne organizacije za činitelja podrejenega pomena in postavljajo na prvo mesto ozko strankarsko-politično opredelitev. Strankarsko-politično bojevanje po starih pravilih je danes za delovne sloje nepotreben in drago plačevan luksuz. Ljudstvo zahteva dela in kruha! Čas je dandanes tako resen in težak, da mora delavstvo svojo bodočo usodo kovati z vso premišljenostjo in zlezo doslednostjo po poti, ki si jo je izbralo za pravo.

Delavska zbornica je samo delavska!

Neposredno je delavstvo po svoji strokovni organizaciji najbolj živo prizadeto pri svojih socialnih in stanovskih institucijah. Strankarsko-politično pririvanje posameznih strank in skupin je tudi v te čisto delavske naprave v povojnih letih zaneslo ozko strankarsko politiko z vsemi njenimi žalostnimi in škodljivimi posledicami. Tako doživljamo v Delavski zbornici, kljub našemu stremeljenju in dolgoletnemu vztrajnemu prizadevanju, še vedno od časa do časa dogodke, ki kažejo, da so na delu sile, ki bi hotele tudi iz te čisto in samo delavske naprave narediti politikum. Tako bi postala Delavska zbornica za stvarne delavske potrebe zmerom manj pomembna in dejansko tudi nepotrebna. Ravnanje raznih dosedanjih političnih režimov s to našo avtonomno delavsko-stanovsko predstavnicjo je vredno vse obsodbe. Mi smo se v vseh teh 10 letih obstoja delavskih zbornic vsestransko trudili, da zraste iz te mlade ustanove krepak in trden ter objektivni glasnik in branitelj delavskih stanovskih interesov. In kljub starikavim strankarsko političnim nazorom naših socialnih demokratov in vseh še prizadetih političnih taborov, ki bi radi dobili svoj izključen vpliv na zbornico le iz lastnih strankarskih interesov, ne pa iz nuje in potrebe stvarne delavske politike, bomo morali tudi znanprej, kakor doslej, zastaviti vse sile, da delavska zbornica postane to, kar mora: nepristranska zgolj stanovska zastopnica delavskih interesov, ki ne bo delavstvu le v ponos, ampak tudi v čast. Vsakdo mora biti v delavski zbornici zgolj delavec, ne pa strankar. Po svojih smidkatih je delavstvo sicer svetovno znano ločeno, toda v delavski zbornici mora biti samo delavstvo kot celota.

Okrožni urad je delavski!

Pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev doslej ves čas njegovega obstoja nismo imeli nikakih volitev uprave, čeprav je to zavod, ki živo posega v vsakdanje življenje delavca. V tem zavodu so doslej še vedno vedrili ljudje, ki so bili eksponenti političnih strank, katere so bile trenutno na vladi. V veliko korist delavstva, kakor tudi zavoda samega, ki nujno potrebuje zaupanje delavstva in njegovega sodelovanja, pa bi bilo, da bi imel kar moči tesne stike z delavskimi sindikati. Pred letom dni je vse kazalo, da bo prišla v zavod uprava, po predlogu delavskih in nameštenskih sindikatov, registriranih pri delavski zbornici, kot izraz medsebojnega sporazuma. Toda ustanovitev nove strankarsko-politične »strokovne« organizacije, ki je takoj hotela imeti odločilen vpliv pri zavodu, je to razblinila. Iz čisto načelnih razlogov so radi tega podali ostavko vsi predstavniki sindikatov, ki so bili imenovani v upravo. Ta ostavka je bila kolektivni izraz vseh pri Delavski zbornici registriranih strokovnih organizacij. Ker je ta zavod tako važna delavska ustanova, moramo stalno zahtevati, da ga dobi v popolno upravo tisti, komur je namenjen.

Pri teh dveh zavodih, ki sta izključno delavska, so delavske strokovne organi-

Blagoslovljeno in srečno novo leto

zeli članom, članicam, zaupnikom in prijateljem

načelstvo Jugoslovanske strokovne zveze

sta hčerka in nositeljica Krekovega nauka in njegovih načel njegova navodila glede delavskega vprašanja, gospodarstva in celotnega javnega življenja.

Ker Jugoslov. strok. zveza to nalogo našega velikana vrši dosledno in nepokvarjeno, zato mora trpeti od prijateljev kapitalizma nepojmljiva obrekovanja in laži. Hočejo jo uničiti prav z vsemi, tudi najbolj nepoštenimi sredstvi, kakršne si morejo izmisliti le nepoštenjaki, dejanski pagani in brezverci, čeprav si nadevajo še tako sveta imena. Žalostno pri tem je, da hočejo razbiti enotno krščansko delavsko organizacijo v veliko veselje socialnih demokratov, komunistov, narodnih socialistov. Komu v prid? Samo navedenim! V škodo pa delavstvu in krščanstvu. Hvala Bogu, Jugoslovanska strokovna zveza je tako trd oreh, da se ne da ne razbiti in ne pokvariti.

V preteklem letu je slovensko delavstvo bridko okusilo kapitalistični jarem. V upravičenih borbah za izboljšanje delavskega položaja in uveljavljanje delavskih pogodb, so se podjetniki v veliki večini pokazali taki, kakršni so bili opisani že več-

krat v »Delavski Pravici«. V tej borbi se je JSZ v svojem področju in v celoti izkazala kot odlična organizacija.

Kakor vidimo, je bilo preteklo leto v delavskem gibanju živahno. Jugoslovanska strokovna zveza je močno napredovala in našla v uvidevnem delavstvu razumevanje. Bilo je seveda tudi nekaj odpadkov, za katere ji ni treba biti žal. Zavednost članov JSZ vidno raste. Vztrajno in pošteno delo ima uspeh. To je razveseljiva posledica v letu 1936, ki nas sedaj zapušča.

Vse delovno ljudstvo v JSZ!

V novem letu 1937 pa si ponovno podajmo roke in si zvesto obljubimo tovariško prijateljstvo in podvojeno članstvo in tudi na druge delovne stanovce razširimo naše organizatorično delo. V naših vrstah je prostora za vse, ki delajo. Imamo še dovolj neorganiziranih delavcev vseh vrst. Treba bo stopiti med kmetstvo ljudstvo in mu pojasniti marsikaj, kar se njega tiče. Naše malo obrtništvo se še vedno lovi za raznimi bilkami, pa ne najde kaj pripravnega. Krekov načrt slovenskih delovnih stanov daje tudi obrtnikom primerna zdravila.

Delavstvo, posebno članstvo Jugoslovanske strokovne zveze, naj se v novem letu zavzame za lastno glasilo »Delavsko Pravico«. Ta list bi moral biti v vsaki delavski družini. Delajmo na to, da postane ta misel dejanje! »Delavska Pravica« naj gre tudi v kmečke hiše, saj so danes posebno mali kmetje zelo zainteresirani na delavskem vprašanju. Dobijo pa hkratu tudi zase pobudo za dobro lastno organizacijo.

Vsi skupaj prosimo Boga, naj da tudi v novem letu Jugoslovanski strokovni zvezi in njenim podzvezam, skupinam in vsemu članstvu svoj blagoslov!

Za novo leto pa si zapomnimo še tole dr. Krekovo navodilo iz l. 1899:

Bog te sprejmi, kedar si prišel, prišel, da si naš med nami, naša družba Te pozdravlja z razprostrtimi rokami!

Najprej Tebe, družo mili, z žuljavo desnico brate:

Saj so žulji nam svetinje in nakit za naše svate.

Žuljavim desnicam slavo! vneta naša četa peva;

Žuljavim desnicam pravo! gorko vre ji iz src zahteva.

Delavska pravica

Izhaja vsak četrtek popoldne, v slučaju praznika dan prej. Uredništvo in uprava: Miklošičeva c. 22/1. Neprankirana pisma se ne sprejemajo. Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo: Miklošičeva c. 22/1. Oglasi po ceniku. Telefon 2265. Številka čekovnega računa 14.900

Posamezna številka Din 1.— • Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—, za celo leto Din 40.—, za inozemstvo stane mesečno Din 7.—

Urejuje in za uredništvo odgovarja Lombardo Peter • Izdaja za konzorcij Delavske Pravice: S. Žumer • Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čič

zacije nujno poklicane, da sodelujejo in po njih krepijo in pripravljajo delavskega stanu boljši položaj v družbi.

Zakaj delavstvo mora v javnost

Delavstvo pa je prizadeto in močno interesirano tudi sicer v velikem delu javnega življenja. Nekateri, sicer nedelavski ljudje, so mnenja, da tu delavska organizacija nima ničesar iskati in večkrat je ravno zaradi tega v nevarnosti njen obstoj. Izvirajo pa te grožnje samo iz strankarsko-političnih bojazni.

Vsako resno in pozitivno delavsko gibanje stremi za nujno potrebno mirno spremembo današnjega javnega življenja in daje z delavske strani smernice in pobude za novo, pravičnejšo ureditev družbe in zlasti gospodarskega življenja. Jugoslovanska strokovna zveza, njeno vodstvo, njeni člani in njeni zastopniki v raznih ustanovah imajo nalogo in dolžnost, pa tudi vso pravico, da to delo neovirano vrše. Jugoslovanska strokovna zveza je sprejela socialne okoliščine sv. očetov za temelj svojih stvarnih prizadevanj in hoče krščanska načela o novem redu zares praktično uveljavljati v čisto konkretnem javnem udejstvovanju. Kdo si drzne, odvracati jo od tega apostolskega dela in jo radi tega morda celo obsoditi? Upamo si javno pozvati vse, naj javno povedo, kaj stvarno dela Jugoslovanska strokovna zveza, kar bi ne bilo v skladu s krščanskimi socialnimi in gospodarskimi načeli! Kakor pa je po nazoru papeških okoliščin »Rerum Novarum« in »Quadragesimo anno« današnji družabni red krivičen, tako tudi delavska organizacija to nepretrgoma poudarja in zahteva, da se že vendarle enkrat začne zares smotreno in načrtno delo za nov red, ki bo bolj krščanski in za katerega smo vsi dolžni delati, vsak po svoji moči in sposobnosti. Življenje meče na površje vedno težje socialne probleme, ki vsi zahtevajo nujno in temeljito, pa seveda za celoto pravično rešitev. Pri mnogih reševanjih danes delavstvo nima prav nobene besede, kaj šele stvarnega vpliva. In tako se v javnem življenju rešujejo vprašanja, ki živno zadevajo delavski stan, brez delavstva.

Naša legitimacija

Pa vendar so vsa ta vprašanja pereča vprašanja vsega delavstva in delavstvo ne more mirno mimo njih. Uspešno more delavstvo posegati v ta vprašanja in imeti vpliv na njihovo rešitev zopet le kot celota. Hočeš, nočeš, je k temu delu Jugoslovanska strokovna zveza, ki je pri nas danes edina krščanska delavska grupacija, nujno pozvana in polno legitimirana. Če to važno in odgovorno delo ne bo možno tako, bo delavstvo prisiljeno, iskati novih načinov in oblik, da bo moglo kot celota prav povsod nastopati v javnosti.

Svoboda in neodvisnost

V »socialni načrt delovnih stanov« so l. 1895. pod dr. Krekovim vplivom postavili nepopustljivo zahtevo, v kateri jasno povedo, da mora biti delavsko gibanje samostojno in neodvisno, od kateregakoli časopisa, organizacije ali politične stranke. Čas bi že bil, da se svobodno in širokogrudno mirno pusti delavstvu njegova nezapravljiva pravica, da se more po krščanskih načelih svobodno javno udeleževati in se potegovati za svoje tako teptane življenjske pravice. Delavstvo si bo moglo le v svobodi kovati svojo lepšo bodočnost. Prav ta svoboda pa bo neporušljiv jezik proti vsem še tako silnim navalom sovražnikov krščanskega svetovnega nazora. V tej prostosti bo šele mogla vzkliti in se razrasti živa zavest potrebne ljudske skupnosti.

Zakaj bijejo po JSZ

Ravno to vprašanje samostojnosti in neodvisnosti je vzrok vse mržnje in nasprotovanja, ki ga Jugoslovanska strok. zveza doživlja že dolgo, dolgo dobo, lahko rečem, da celotno kršč. soc. delavsko gibanje od svojega rojstva. Zakaj naše delavsko gibanje po svojem bistvu in namenu stalno zahteva spremembo družabnega življenja. Stalna zahteva našega gibanja od dr. Kreka do danes je bila: Vsak delovni stan imej v okviru nerazrušljive skupnosti delovnih stanov pravico svobodnega kretanja in prizadevanja za rešitev svojih stanovskih vprašanj. Delovni stanovi naj bi se po »načrtu delovnih stanov« dr. Kreka stalno

JSZ v boju za izboljšanje delavskega položaja v letu 1936

Delavska strokovna organizacija mora izvrševati svojo nalogo le pod dvema pogojevma: Da je neodvisna in svobodna.

Neodvisnost ji mora ustvariti članstvo samo in sicer s tem, da redno in vestno plačuje predpisano članarino.

Svoboda delavske strokovne organizacije je pa dvojna: Svoboda v državljanskem smislu, to je, da je ureditev državne uprave taka, da je omogočeno delovanje delavski strokovni organizaciji, in svoboda v strokovnem smislu. Prva svoboda ne zavisi od delavske strokovne organizacije, ampak od vsakokratnih političnih razmer v državi. Druga svoboda je pa v rokah delavske strokovne organizacije same. Prava delavska strokovna organizacija mora biti namreč neodvisna od raznih političnih strank. Cilj in smoter politične stranke je različen od cilja in smotra delavske strokovne organizacije. Politična stranka hoče absolutno in brezpogojno vladati. Zato ne trpi ugovora. Zato je prvo delo politične stranke, da uniči neodvisnost in strokovno svobodo tiste delavske strokovne organizacije, ki se ji priključijo. Ravno zaradi tega vsak zaveden delavec s polno pravico trdi, da ni tista delavska strokovna organizacija prava strokovna organizacija, ki se je priključila tej ali oni politični, zlasti meščanski stranki, in da zaradi tega ne more vršiti svoje naloge med delavstvom. Ravno zato, ker hoče biti JSZ prava delavska strokovna organizacija, je postavila v svoj strokovni program kot osnovni načeli, da je neodvisna in svobodna. To se je JSZ posrečilo v polni meri: kajti JSZ je neodvisna in svobodna delavska strokovna organizacija.

Delavska strokovna organizacija more imeti pred očmi le dobrobit delavstva. Za njegov dobrobit mora podvesti vsako borbo, seveda s poštenimi in pravičnimi sredstvi. Naj bo borba še tako težka, naj se ta borba bije pod še tako težkimi okoliščinami, ne sme se ji izogniti. Zato pa mora delavska strokovna organizacija poznati položaj delavstva, ga vedno proučevati, vedno imeti jasne poglede in jasno presojevanje in vedno kreniti le na tista pota, o katerih je prepričana in o katerih govore tudi druge okolnosti, da bodo uspešna in delavstvu koristna. Predvsem pa ne sme delavska strokovna organizacija izgubiti poguma. Pogum in udarnost sta med poglavitnimi lastnostmi prave delavske strokovne organizacije. Če ni delavska strokovna organizacija pogumna in udarna, je v resnici škoda vsakega dinarja, ki bi ga dalo delavstvo za organizacijo.

Najzanesljivejši merilo o tem, če je delavska strok. organizacija neodvisna, pogumna in udarna, pa daje njeno delovanje po tovarnah in obratih. Kajti pri zeleni mizi, v gorki sobi ali pa iz uredniških prostorov časopisa, pa naj bo še tako delavsko pobarvano, je lahko biti korajžen. Saj za to niso potrebne nikake žrtve. Papir prenese vse, vrhu tega si še skrit. Saj malokdo ve, kdo piše take članke. Mogoče je, da jih piše celo vnet in zagrižen kapitalist ali pa njegov zvesti privrženec. Torej kak radikalni član ki tega ali onega, zlasti pa meščanskega in v meščanski službi se nahajajočega časopisa niso nikako merilo niti za pravično miselnost niti za pravilno delovanje te ali one delavske strokovne organizacije. O tem odločuje edino borba za delavske pravice v tovarnah in obratih.

sporazumevali za skupno zastopanje interesov delovnega ljudstva in vsega slovenskega naroda. Toda s to svojo željo in zahtevo nismo doslej nikdar prodrli, pač pa smo vsled tega doživljali stalno nasprotovanje in ovire pri našem poštenem in odkritem delu. In nazadnje smo doživeli celo ustanovitev nove »strokovne« organizacije, ki pa jo po vsem, kar se je zgodilo in kar se še dogaja, moremo smatrati le za strankarsko-politično spletko, ne pa za kak svoboden izraz ljudske volje.

Delavstvo bo o svoji usodi samo odločalo

Tako je delavska organizacija, naša Jugoslovanska strokovna zveza, osište vsega delavskega gibanja. Ne sme pa nikdar postati strankarsko-politični volivni aparat kakršnekoli kombinacije. Jugoslovanska strokovna zveza ne more biti podrejena nikomur, razven delavstvu, ki se v njej bori za svoje pravice. Le po delavski organizaciji, ki je edini pravi izraz potreb in volje delavstva, se morejo dobiti nepotvorbene želje in prava navodila. Samo delavska organizacija je legitimirana vsak

JSZ napadajo razni »socialni« in »delavski« usmerjeni ali pa »delavstvu naklonjeni« elementi, ne le z ozirom na njeno programatično plat, ampak tudi z ozirom na njeno strokovno delovanje, torej z ozirom na njeno udejstvovanje in borbo za delavske pravice. Ravno zaradi tega je prav, da podamo v glavnih obrih pregled delavskih gibanj, pri katerih je imela vodilno vlogo JSZ ali pa je odločilno sodelovala. Iz tega pregleda bo razvidno, da je JSZ posegla prav v vsako panogo gospodarstva, da so bili njeni uspehi ogromni. Seveda ni uspela v vsakem boju. Vsak pa prav dobro vé, da še ni bilo na svetu človeka ali ustanove, ki bi v vsakem boju zmagala.

Lesno delavstvo

V najtežjem položaju je bilo v preteklem letu lesno delavstvo. Tej gospodarski panogi je kriza zasedala prav težke udarce, vrhu tega so se pa pridružile še sankcije za časa abesinske vojne. Že prej nizke plače so ponekod še bolj znižali. Razmere so postale naravnost nevdržne, zlasti še, ker so se hotela nekatera podjetja in obrati uveljaviti v konkurenčnem boju edino na račun nizkih delavskih plač. Te nevdržne razmere so delavstvo prisilile k odporu. V nekaterih podjetjih so bile že organizacije, v nekaterih so se strokovne organizacije šele osnovala. Delavstvo je pač moralo izprevideti, da je borba proti nevdržnim razmeram nemogoča brez delavske strokovne organizacije. To spoznavanje utrjuje še dejstvo, da je šlo v borbo delavstvo le v tistih obratih, v katerih je obstojala delavska strokovna organizacija.

V tovarni Remec & Co na Duplici so bile prav težke razmere tudi za podjetje. Z vzajemnim delovanjem vodstva in delavstva se je podjetje gospodarsko dvignilo, postalo aktivno. To izboljšanje se je poznalo tudi pri izboljšanju celotnega delavskega položaja. Sklenila se je kolektivna pogodba, izboljšale so se delavske plače, uredile potom mnogoštevilnih pogajanj tudi ostale delovne razmere. Za nekatere je akcija še v teku. Ne trdimo, da je položaj delavstva sijajen, vendar se je zelo izboljšal in je upanje, da se bo še bolj.

V tovarni Stare v Preserjih so se plače opetovano zvišale. Tudi ostale delovne razmere so se uredile sporazumno, pri čemer ima zaslug tudi vodstvo podjetja, ki je bilo vedno uvidevno.

Delavstvo, zaposleno pri Mešč. korporaciji v Kamniku je pokrenilo akcijo, da se sklene kolektivna pogodba, in da se izboljšajo plače in da se izvaja zaščitna delavska zakonodaja. Podjetje je zavzelo napram kolektivni pogodbi in napram zahtevi za zvišanje plač odklonilno stališče. Sploh je pokazalo nerazumevanje za delavske težnje. Borba v tem podjetju bo še težka in dolgotrajna. Toda delavstvo bo prav gotovo uspelo, če bo solidarno in če bo ostalo zvesto svoji delavski strokovni organizaciji.

Tudi v školiškem podjetju v Nazarjih je stopilo delavstvo v akcijo za izboljšanje svojega položaja. Razgovori se nadaljujejo in podjetje je pripravljeno skleniti kolektivno pogodbo.

V tovarni podpetnikov v Gračnici so nastali opetovani spori, ker se niso izvrševali niti že sklenjeni sporazumi, niti

čas soditi o tem, kaj je za delavstvo pravi in kaj ni prav, pa prav nihče drugi. Zato si delavstvo, organizirano v svojem lastnem krogu, po vsej pravici lasti popolno in izključno pristojnost odločanja o vprašanjih, ki se tičejo samo njega, bodisi v poedinem podjetju, v celi stroki, ali pa v Delavski zbornici in Okrožnem uradu in kjerkoli se že razpravlja in odloča poleg drugih tudi o delavskih interesih. Delavstvo je pripravljeno v miru delati za spremembo družabnega reda. Kdor prav tako hoče, in vsak katoličan je to po vesti dolžan, mora zato delavskemu stanu dejansko priznati vso pravico tudi borbenega prizadevanja za njegove interese. Kdor odkrito hoče delavstvu dobro, ta ga mora priznati tudi kot organizirano celoto brez zahrbtnih namenov.

Jugoslovanska strokovna zveza naj bo izraz nas samih, naše delavske skupnosti, eno samo telo z eno samo dušo, to je krščansko socialno idejo, ki nas razdružljivo veže. V tem bomo notranje močni, vselej dosledni v dejanjih in tako — moramo zmagati.

se ni upoštevala delavska strokovna organizacija. Toda krivde na tem ni nosil lastnik podjetja, ampak nekateri vodilni nastavljeni. Končno je bil sklenjen dogovor, da se bodo nove moči v tovarno sprejemale v sporazumu z delavskimi zastopniki in da se bodo po možnosti upoštevali tudi njihovi predlogi. Uverjeni pa smo, da se bo to izvrševalo le tedaj, če bo delavstvo ohranilo strogo disciplino in če bo odločno odklonilo razdiralce te celote. V podjetju se je tudi izvršila regulacija plač.

Delavstvo v podjetjih Dolenc in Heinrichar v Skolji Loki in Kokrški dolini je zahtevalo zvišanje plač. Ker ni bilo ugodno njihovim zahtevam, je šlo v štrajk, ki pa ni uspel. To gibanje je vodila JSZ skupaj z Delavsko zvezo lesnega delavstva Jugoslavije. Kljub temu neuspehu je JSZ za svoje članstvo nadaljevala s posredovanjem in je upanje, da bo ta neuspeh v prvih mesecih bodočega leta likvidiran.

Delavstvo na žagi Trobec v Kozarjih je želelo, da se uredi njegove delovne razmere in pogoji s primernim sporazumom. To se je tudi izvršilo.

Mizarski pomočniki v Št. Vidu nad Ljubljano in v bližnji okolici so v zadnjih letih utrpeli občutno znižanje plač. Njihovi delodajalci so vodili med seboj oster konkurenčni boj, seveda največ na račun plač pomočnikov. Na pobudo JSZ se je pričela skupno s Splošno delavsko zvezo akcija za sklenitev skupne kolektivne pogodbe. Akcija je v tem pogledu tudi uspela. Pogodba je bila sklenjena, plače zvišane. Toda pri izvajanju pogodbe so nastale težkoče radi tega, ker se nekateri delodajalci niso hoteli držati sklenjenega dogovora. Vendar pa bodo morali delodajalci izvajati pogodbo v polnem obsegu, ker so pomočniki zelo zavedni, odločni in borbeni.

Tudi v ostalih lesnih panogah bo moralo iti delavstvo v boj za skupne kolektivne pogodbe.

Stavbno in gradbeno delavstvo

Stavbeno in gradbeno delavstvo rapidno propada. Stavbeniki so zniževali produkcijske stroške največ na račun delavskih plač. Pomožno delavstvo je bilo sramotno nizko plačano. Da se napravi konec tem razmeram, se je dvignilo celotno stavbinsko delavstvo. Ustavilo je delo. Bila so daljša pogajanja, ki so dovedla do sporazuma. S tem sporazumom se je položaj delavstva zelo dvignil. Sedaj so v teku pogajanja, da se sklene skupna kolektivna pogodba.

Pod težkimi pogoji je moralo delati tudi delavstvo, ki je bilo zaposleno pri gradnji cest in ureditvi hudournikov. JSZ je posredovala za svoje člane na Koroškem, Pohorju, Zireh, Polhovemgradu in Boh. Bistrici, kjer je stopilo delavstvo tudi v stavko. Pogajanja so bila vsepovsod uspešna. Dosegla je zvišanje plač od 20 do 30%.

Tudi za delavstvo, ki je delalo v kamnolomih v Boh. in Zg. Bistrici je opetovano intervenirala in sicer z uspehom.

Čevljarji

Težki položaj delavstva, ki je zaposleno v čevljarški stroki, je obče znan. Krivdo nosita dva faktorja. Na eni strani država ne ščiti čevljarke industrije. S tem da je odprla pot »Bat'ic«, je celo prizadela zelo težak udarec tej industriji. Na drugi strani so pa šli delodajalci v boju za svojo eksistenco predaleč. Ta boj se je končno vodil ponekod na račun plač. Zaradi tega je moralo delavstvo poseči po samoobrambi. V Zireh so šli čevljarji pomočniki v boj za skupno kolektivno pogodbo in za enotne plače. V boju so uspeli. Sklenil se je skupni delovni dogovor za enotne plače. Borbo je vodila JSZ skupno z Narodno strokovno zvezo. Po poti pomočnikov v Zireh bo moralo iti tudi delavstvo v ostalih krajih. Ponekod so akcije že v teku.

Delavstvo tovarne »Peko« v Trzinu je uredilo svoje delovne razmere s kolektivno pogodbo že leta 1935. Ker se je izkazalo, da nekateri izrabljajo posamezna določila kolektivne pogodbe, so se na željo vodstva izvršile sporazumno nekatere izpremembe, ki pa niso bile v škodo delavstva.

Kemični delavci

Vestina in zavedna delavska strokovna organizacija mora smatrati za svojo prvo nalogo, da uredi v podjetjih, kamor jo kliče članstvo, delovne razmere in pogoje tako, da je nevarnost izkoriščanja delavstva čim manjša. Najvarnejše sredstvo za to je kolektivna pogodba. V preteklem letu se je organiziralo pri JSZ tudi delavstvo tovarne Medič &

Za poštenje v javnem življenju

Zankl v Domžalah. V tem podjetju je bilo več pritožb, zlasti da podjetje ne upošteva delavske socialne in zaščitne zakonodaje. JSZ je šla seveda v boj za izvajanje te zakonodaje, obenem pa je predložila osnutek za kolektivno pogodbo. Tozadevna pogajanja so bila brezuspešna, podjetje je kolektivno pogodbo kratkoma odbilo. Razmere v podjetju so se nato tako zaostrele, da je bilo delavstvo primorano stopiti v štrajk. Po desetdnevnem boju se je ta stavka zaključila s sporazumom, ki je bil za delavstvo zadovoljiv. Delovni pogoji seveda s tem še niso bili urejeni. To bo delo bodočih dni. Toda bo težavno in sicer po krivdi delavstva samega, med katerim je nastal spor samo radi tega, ker je organizacija vztrajala na tem, da se mora čezurno delo plačevati s 50% poviškom, čemur se je hotelo podjetje na vsak način izogniti. En oddelek je pa hotel delati nadure brez poviška. Ker je temu, kakor že omenjeno, nasprotovala organizacija, je sklenil, da bo izstopil iz nje. Egoizem je škodljiv, pa naj se pojavi v delavskih ali pa v kapitalističnih vrstah. Večina delavstva je kljub temu ostala disciplinirana in borbeno.

Tudi v tovarni lakov Ljudevit Marx na Količevem je pokrenilo delavstvo akcijo, da se uredi delovne razmere in pogoji s kolektivno pogodbo. Radi uvidnosti vodstva se je to tudi uredilo v razmeroma kratkem času. Tudi plače so bile zvišane za 15–20%.

Kovinarji

Tudi za kovinarje je bilo preteklo leto precej burno. Na Jesenicah je izbruhnila stavka, ker ni hotela KID ugoditi nekaterim upravičenim zahtevam delavstva. V dolgotrajnih in ostrih pogajanjih so likvidirali stavko, ki je izbruhnila, toda neka napetost je ostala vseeno še v podjetju.

V podjetju Titan v Kamniku je JSZ skupaj s SMR predložila kolektivno pogodbo, ki je bila čez nekaj mesecev nato tudi podpisana. Plače so se zvišale za 7%.

JSZ je sodelovala tudi pri sporu v tovarni Westen v Celju.

Rudarji

Rudarsko vprašanje je pri nas izmed vseh delavskih vprašanj najtežje. Rudarji trpe v dvojni meri: Na eni strani delajo v skrajšanem delovnem času, na drugi strani je njihovo socialno zavarovanje, zlasti pokojninsko zavarovanje, v hudi krizi. V takih razmerah se nahaja jočemu rudarskemu delavstvu je TPD odpovedala obstoječo kolektivno pogodbo. Bila je velika nevarnost, da bo izbruhnil oster boj, ker je bilo delavstvo opravičeno ogorčeno nad tem. Vendar se je pa posrečilo delavskim strokovnim organizacijam, da so obdržale v tem boju vodstvo nad delavstvom in da se je spor končal s sklenitvijo nove kolektivne pogodbe. JSZ je v teh bojih prvenstveno sodelovala. Sodelovala je pa tudi v akcijah za sanacijo rudarskega zavarovanja. Ta akcija ni imela povoljnega uspeha in sicer zaradi tega, ker ni bilo umevanja tam, kjer bi ga najraje in najprej pričakovali.

Tovariši v podjetju Črna-Kaolin so imeli vse leto težke dneve. Stalno so morali biti v borbi za delavske pravice, zlasti pa za to, da se delavska strokovna organizacija uveljavi. To se jim je v izdatni meri posrečilo, zahvala za to pa gre vztrajnosti, borbenosti in žilavosti tovarišev.

Oblačilno delavstvo

Marsikdo meni, da je nemogoče, da bi se moglo delavstvo tako vzgojiti, da bi moglo resno zastopati svoje interese v obratu tudi v strokovno-tehničnem pogledu. Naši tovariši v tovarni Sešir v Škofji Loki dokazujejo nasprotno. Z dosledno izobrazbo in s sodelovanjem v organizaciji se so izobrazili tako, da morejo samostojno reševati tudi najbolj zamotana vprašanja. Zato pa vodstvo tovarne radevolje obravnava vse zadeve delavstva sporazumno z zastopniki delavstva. Pri večjih zadevah je sodelovala tudi JSZ. V preteklem letu so izvedli kategorizacijo delavstva, uvedli angleško soboto, zboljšali plače tam, kjer se je pokazalo, da niso v skladu z že napravljenimi sporazumi.

Tovarišice, ki so zaposlene v konfekcijskem oddelku trgovskega doma Strmečki v Celju, so zahtevale zvišanje plač in sklenitev kolektivne pogodbe. Na prvih pogajanjih je lastnik doma odklonil zahteve delavk trdeč, da ima konkurenca nižje plačano delavstvo, zato ne more zvišati plač. Zaradi tega se je razprava preložila, da se pribere za to potrebni material. Ker je sedaj že zbran material, se je merodajna oblast naprosila, da razpiše ponovno razpravo. Konfekcija je panoga, ki jo delodajalci najbolj brez usmiljenja izrabljajo. Delavstvo se bo moralo organizirati in kot organizirana armada zahtevati, da se

Te dni je izšel zadnji snopič dr. Gosarjevega dela »Za nov družabni red«, II. zvezek, Cilji in pota (str. 986). Iz obilice zanimivih in aktualnih razprav, ki jih vsebuje drugi zvezek velikega Gosarjevega dela, objavljamo poglavje o brez-pogojnem prizadevanju za resnico in pravico v zasebnem in javnem življenju. Sodimo namreč, da so misli, ki jih tu bremo, za naše sedanje razmere še prav posebno aktualne in važne.

Najprej pisatelj tu kar na splošno ugotavlja, da je »resnično eden prvih korakov k pravemu občestvenemu sožitju ta, da se navadimo v zasebnem in javnem življenju brezpogojno služiti resnici in pravici, ju brezpogojno priznavati in se po njih ravnati.« Potem pa razlaga podrobneje, kako posebno važno je vse to v javnem, zlasti političnem življenju. Tu gre namreč po večini za širše družabne zadeve, ki se javno obravnavajo in z javnimi sredstvi rešujejo. Zato ima vsaka neresnica in vsaka krivica v javnem življenju še večji obseg in dalekosežnejše posledice, kot bi jih imela v zgolj zasebnem razmerju med dvema ali le nekaj osebam.

Naj spomnim samo, kaj pomeni navadna zmotna, kaj še zlonamerna laž, ki se po časopisju razširi v deset, dvajset, morda petdeset in to tisoč izvodih med ljudi ter jim vcepi o kaki stvari napačno mnenje ali jih zavede na napačno pot. Kako težko, da, nemogoče je tako zmoto in krivico zares popolnoma zabrisati in popraviti. Če je že v zasebnem življenju vsaka najnavadnejša laž ali krivica, da tudi vsaka hudobna misel greh ter rodi slabe posledice, koliko bolj velja to o laži in zlonamerni krivici, ki jo storimo komurkoli javno, morda pred najširšo publiko.

Zle posledice takega ravnanja so tem hujše, ker gre tu mnogokrat za stvari, ki jih širše ljudske plasti same sploh ne morejo prav oceniti, pa so radi tega navezane na mnenje in sodbo svojega kroga oziroma časopisa. Laži in krivične sodbje, ki jih razni agitatorji in časopisi ene stranke ali struje širijo o drugi, se radi tega naglo in globoko vcepijo v ljudsko dušo, da jih ni mogoče nič več prav iz nje izrjaviti.

Če s tega vidika opazujemo običajno javno, predvsem politično življenje in kritično presodimo sredstva, ki jih tu naj-

večkrat tudi katoličani, katoliške organizacije in katoliško časopisje drzno uporabljajo, samo da bi dosegli svoj trenutni namen, nas mora biti strah pred spoznanjem, kako malo pravega spoštovanja, kako malo žive vere v večno veljavnost in brezpogojno zmagovitost resnice in pravice je tudi v katoliških vrstah.

Le pomislimo, kolikokrat tu ne le olepšujemo, temveč vprav trdovratno branimo in zagovarjamo to in ono, kar bi pri nasprotniku najostreje grajali. In kolikrat se dogaja, da nasprotnika brezobzirno, da, vprav kruto obsojamo ter mu odrekamo vse, kar je dobrega, čeprav morda v jedru ni nič slabši od nas samih. Posebno v političnem življenju in boju smo v tem pogledu vajeni ravnati, kakor da Bog ni položil v svet in življenje zakonov resnice in pravice, ki prej ali slej nujno zmagata in se do zadnje podrobnosti maščujeta.

To je toliko bolj žalostno in kvarno, ker se s takimi sredstvi tudi v katoliških vrstah prav v temeljih ruši tisto medsebojno zaupanje, ki je bistven pogoj zares iskrenega sodelovanja in pravega občestvenega sožitja. Že to je važno, da je obravnavanje in reševanje vsakovrstnih javnih zadev med poštenimi ljudmi, ki lahko drug drugemu brezpogojno zaupajo, neprimerno olajšano. Tu namreč ni treba izgubljal dragocenega časa in energije, da bi našli sredstva in pomočke, s katerimi bi se obvarovali prevare in škode. V tem primeru se lahko mirno zanesemo drug na drugega, lahko mirno drug drugemu zaupamo.

Še vse hujše pa je vse to, ker sleherna laž in krivica v javnem življenju ljudske sile združuje in vzpodbuja k odporu. Na ta način se ustvarja med ljudmi razpoloženje, ki onemogoča sleherno zares iskreno sožitje.

*

Kako daleč smo v tem pogledu zašli, se najbolj vidno kaže v dejstvu, da menijo danes celo premočni verni in dobri katoličani, kakor da sta laž in »nadmodrovanje« eden bistvenih elementov javnega, zlasti političnega življenja. In vendar je to skrajno nevarna, lahko rečemo usodna zmotna. Res je ravno nasprotno: Če je sploh kje nujno potrebno, da se dosledno držimo resnice in pravice, potem velja to v javnem, posebej v političnem življenju in delovanju.

kovna organizacija. Brez te bi bili še večji reveži, ker ne bi bili sposobni prav nobenega odpora.

Apneničarji

Zadnja leta so bila neugodna za delavstvo, ki je zaposleno v apnenicah. Kriza v stavbinstvu je pokazala posledice tudi v apnenicah. Položaj delavstva se je opetovano poslabšal. Preteklo leto je tvorilo v tem pogledu izjemo. To pa zopet radi tega, ker je bilo stavbinstvo živahniješe. Zaradi tega se je delavstvo, ki je zaposleno v apnenicah TPD v Zagorju, organiziralo in stavilo vodstvu podjetja predlog, da se delovni pogoji uredi potom kolektivne pogodbe. Sprva je bilo podjetje predlogu nenaklonjeno, radi česar je stopilo delavstvo v stavko. Trajala je pa le par dni, ker se je dosegel pri celodnevni pogajanjih sporazum in je bila kolektivna pogodba podpisana. Tudi v tej panogi gospodarstva so razmere dozorele za skupno kolektivno pogodbo, ki bi bila veljavna za vse apnenice v naši banovini. Če in kdaj bo taka pogodba sklenjena, zavisi od delavstva samega, t. j. od njegove zavesti.

Opekarsko delavstvo

Tudi opekarsko delavstvo ni hotelo zaostati za drugimi delavci. V vseh večjih opekarnah se je organiziralo in uredilo svoje delovne pogoje po posebnih sporazumih in sicer v opekarni Pavlin in Šraj v Radomljah, v Združenih opekarnah in v Emoni na Viču. V opekarni Zabret na Bobovku pri Kranju je pa bila sklenjena kolektivna pogodba. S temi delovnimi sporazumi in kolektivno pogodbo se je položaj prizadetega delavstva zelo zboljšal. Ker je delavstvo organizirano tudi v ostalih večjih opekarnah, je upanje, da se bo v bližnji bodočnosti sklenila enotna kolektivna pogodba za vse opekarsko delavstvo. Za to pa delavsko strokovno organizacijo tudi v tiste opekarnice, v katerih je še ni.

Viničarji

Kakšen je položaj naših viničarjev, je itak obče znano: Veliko dela pa malo jela. Pa še za tiste bore pravice se morajo trdo boriti in sicer v mnogostevilnih komisijah, katerih je bilo v vseh vinorodnih krajih zelo veliko. Potom komisij so viničarji največkrat zmagali. Za borbo jih je usposobila delavska stro-

Res se zdi, kakor da se dajo v javnem, političnem življenju le prevečkrat doseči z lažjo in nasiljem največji uspehi. Toda v resnici je to le trenutni in varljiv videz. Posamezen človek pač lahko ubeži, vsaj tu na zemlji, zlim posledicam svojega nepoštenja. Toda če se n. pr. že v zasebnem življenju grehi staršev tolikokrat vidno maščujejo nad njihovimi otroki, koliko bolj naravno in nujno je, da se v življenju poljubnih družabnih skupin in organizacij, ki trajajo rodove in rodove, prej ali slej strogo obračunajo in maščujejo vse laži in krivice, ki so jih njihovi organi Bog ve kdaj prej zagrešili. Zgledov, da je vse to res tako, bi lahko našli tudi iz našega domačega javnega življenja več kot dovolj.

Seveda se ta obračun ne izvrši vselej tako naglo, da bi bila zveza med vzroki in posledicami na prvi pogled očita. Toda izvrši se prav gotovo, in čim globlje prodre v sile in komponente družabnega življenja in razvoja, toliko bolj očito nam postaja, da drugače sploh ni mogoče.

Vsak javni delavec in zlasti še vsak politik, ki se prav zaveda resnosti družabnega življenja in njegovih problemov, se mora radi tega v svojem javnem delovanju skrbno izogibati vsake nepoštenosti, da, vsake neokretnosti nasproti zastopnikom drugih nazorov in drugih interesov. Prav posebno pa velja to o javnem delavcu in politiku, ki ima sam res poštene namene, ki se sam bori le za to, kar je res in prav. Tak javni delavec ne bo, če svoje poslanstvo prav razume, v ta namen nikdar uporabljal nepoštenih sredstev. Predobro namreč ve ali bi vsaj moral vedeti, da bi s tem svoji stvari le slabo služil, da bi ji kljub morebitnemu trenutnemu uspehu dejansko mnogo več škodil kot pa koristil.

Na osnovi vsega tega smemo reči, da bi moral biti eden prvih in najvažnejših ciljev idejnega preroda katoličanov ravno v tem, da postanemo zares brezpogojni, da, fanatični zagovorniki in borci resnice in pravice v vsem javnem življenju, nasproti vsem in vsakomur, pa najsi je naš nasprotnik ali naš tovariš in prijatelj. Taka brezpogojna vdanost resnici in pravici ni samo najboljši dokaz resnične vere v Boga in v njegove zakone družabnega življenja, temveč pomeni tudi najboljšo in najzanesljivejšo pot do novega, zares občestvenega reda.

V letu 1936 je JSZ sklenila kolektivno pogodbo tudi v podjetju Kocjančič & drug na Viru pri Domžalah.

Papirničarji

V kakšnih okoliščinah se je rodila delavska strokovna organizacija v papirnici Bonač na Količevem, je dovolj znano. Vse strokovničarje je skrbelo, kako se bo znalo delavstvo uveljaviti. Obstajala je celo bojazen, da bo neuspeh. Toda bojazen je bila nepotrebna. Voditelji delavstva se niso izkazali le za razbore, ampak tudi za globoke in uvidevne. V preteklem letu so najtežja vprašanja reševali skoraj sami, le v težjih primerih n. pr. k pogajanjem za delovni sporazum je prišla zraven tudi JSZ. Sedaj je organizacija predložila osnutek za kolektivno pogodbo. Uspeh je zagotovljen, ker se opira organizacija na zavedno in disciplinirano članstvo.

Tudi naši veterani v Vevčah so morali proti koncu leta korakati v borbo. Združene papirnice so odpovedale obstoječo kolektivno pogodbo samo radi tega, da bi poslabšale položaj delavstva. Pogajanja niso privedla do ugodnega uspeha in delavstvo je šlo v brezpogodbeno stanje. Radi šikan vodstva je pa bilo primorano ustaviti obrat v Vevčah. Boj še traja.

Razni drugi poklici

JSZ je sklenila kolektivno pogodbo v zdravilišču Slatina Radenci. Položaj uslužbencev je bil s to kolektivno pogodbo utrjen in zboljšan.

V zelo težkih razmerah živi delavstvo, ki je zaposleno pri terenskih sekcijah. JSZ je večkrat posredovala v prilog delavstva. Največkrat je našla gluha ušesa. Vodilni organi se kratkoma zabarikadirajo s predpisi.

Kakor že omenjeno nudi ta pregled borbo JSZ le v glavnih obrisih. Kajti nemogoče je tukaj navesti skoraj brezštevne intervencije za posamezne člane, njeno delovanje v raznih strokovnih odborih, v izobraževanju delavskih obratnih zaupnikov, prirejanju izobraževalnih tečajev. Pa že ti glavni obrisi dovolj nazorno dokazujejo, da je JSZ v preteklem letu zelo veliko delala; da je JSZ borbeno, korajžno, neodvisna in svobodna delavska strokovna organizacija. Z eno besedo: Ti glavni obrisi dokazujejo, da je JSZ prava delavska strokovna organizacija.

Naloge in delo krščanske strokovne internacionale

Svojedobno koristnost in potreba mednarodnega delavskega gibanja niso bile tako splošno priznane. V teku zadnjih let pa se je v tem pogledu obrnilo močno na boljše. Posebno so spoznali koristnost mednarodnih delavskih zvez v tistih deželah, katere prevečajo nepotvorjena demokratična načela in kjer se ta načela v socialnem in političnem življenju resnično izvajajo.

Če hočemo danes ločno označiti socialno-gospodarski in politični položaj v svetu, moramo vsekakor priznati, da je za to stanje edino primeren izraz — **zmeda**. Prav ta zmeda v gospodarstvu in politiki in vsled le-te se razširjajoče npravno, versko propadanje narodov pa spet silita k nekemu mednarodnemu prizadevanju za izboljšanje razmer.

Gotovo pri teh prizadevanjih mnogo pomenijo činitelji, ki povdarjajo principe krščanskega nazora. Ravno tisti, ki priznavajo in skušajo oživiti temelje krščanskih resnic, morejo pokazati na dejstvo, da samo taka načela zagotavljajo zdrave socialne razmere. **Tudi mi, krščanski strokovničarji, smo prepričani, da more le še krščanstvo rešiti globoko in težko bolno družbo.** Zato menda ni potrebno posebej razpravljati, zakaj je krščanska mednarodna delavska zveza potrebna. Mi moramo naša načela razglasiti povsod, tudi na najširših in svetovnih razglednih točkah. Kajti mamonizem in nevera sta zajela ves svet in povzročila bedo, ki čisto mnogim zatemnjujejo vsako upanje, da bi bilo možno izogniti se splošnega prepada. **Naše ideje morajo pripraviti človeštvo prav zaradi svoje internacionalne veljave in vsebine spet k zavesti in mu vdahniti voljo za novo življenje.** Tako stoji naša krščanska strokovna internacionala kot pomemben faktor v službi svetovnega krščanstva s posebno nalogo, da po najboljših močeh zagovarja interese delavstva vseh držav.

Neizpodbitno je, da so vse družabne skupine v gospodarskem življenju navezane druga na drugo. Zato so sila, nasilje in razredni boj — izvajan od katerekoli strani — veliko stvarno in moralno zlo. Priznati moramo, da je družba danes v bistvenih stvareh v globokem nasprotju s krščanskimi načeli. **Zato hoče strokovna internacionala spremembo socialnih in gospodarskih razmer prav v temeljih.** Tako so tudi posamezne strokovne internacionalne poklicane, da vsaka v svoji stroki delajo za skupni cilj mednarodnega krščanskega delavskega pokreta.

Kar tiče »Internacionale krščanskih tovarniških in transportnih delavcev«, v kateri so vključeni tudi naši tovariši iz Jugoslavije, treba priznati, da le-ta svojo nalogo pravilno razume. To dejstvo lepo dokazuje sestavek, katerega je napisal ob priliki 15 letnice naše strok. internacionalne vodja informativnega oddelka mednarodnega urada dela Hermann Henseler leta 1935: »Strokovna internacionala krščanskih tovarniških in transportnih delavcev ni le ena izmed največjih, marveč tudi ena izmed najbolj delavnih organizacij »Krščanske strokovne internacionalne«. V teku teh 15 let je dala ta organizacija neštivilne pobude in predloge. Stalno pa so se ti predlogi razlikovali od drugih v tem, da so bili dobro premišljeni in krepko utemeljeni in da niso bili izrečeni v zrak, ampak postavljeni na realne osnove solidnih in praktičnih izkušenj ter opremljeni z brezhibnim in trdnim dokaznim materialom. Ravno ta strokovna internacionala ima največ zaslug pri tem, da se je mednarodni

krščanski delavski pokret v internacionalnem svetu tako uspešno uveljavil in utrdil.«

Prizadevanja mednarodnega krščanskega delavskega pokreta gredo za tem, da se delavstvo povsod socialno dvigne. Zato je treba skrajšati delovni čas tako, da ne bo prekoračena meja človekove delovne moči; treba je odpraviti delo poročenih žena; treba je utrditi in razširiti delavsko zavarovanje za primer bolezni, nezgode, invalidnosti, starosti in brezposelnosti, treba je boljše urediti v vseh ozirih delovne pogoje itd. itd. Naša delavnost mora posegati na vsa področja, kjer se odloča o delavskih stvareh.

Herman Henseler, MUD, Ženeva:

Mednarodni urad dela

Bilo bi napačno, če bi kdo mislil, da vse zmede našega časa in grozeče mednarodne napetosti izvirajo le iz političnih, duhovnih ali državopolitičnih razlogov. Bolj kot se splošno misli so temu vzrok gospodarske in socialne razmere, ali boljše rečeno zmede, ki vodijo v nezadovoljstvo in upiranje, ki vodijo po raznih deželah tudi k nasilni rešitvi.

Ravno v zadnjem času doživljamo, da po svetu neenakomerna porazdelitev surovin, ali kakor se napačno imenuje tudi vprašanje kolonij, vodi do zelo napetih odnosov med državami. Vidimo tudi, da ima japonski dumping, ki ima poglavitni vzrok v priprostem življenju japonskega delavca, socialen vzrok, ki je spravi evropske industrijske države v nevaren položaj. Enake nerodne težave povzročajo tudi oteževanje izseljevanja iz Italije in Poljske, morda tudi iz Jugoslavije.

Ta dejstva opravičujejo tezo, da more biti mir na svetu zgrajen le na socialni pravici, tezo, ki je bila predmet pogodb v pariškem miru in je omogočila organizacijo mednarodnega urada dela v Ženevi.

Ta delavska organizacija je enako kot Zveza narodov zveza držav, v kateri so vključene kot članice vse države, ki so v Zvezi narodov, vključijo se pa lahko tudi druge države. Take članice so danes še Brazilija, Japonska, Združene države.

Naloga mednarodnega urada dela je, odstranjevati mednarodne napetosti s tem, da skrbi za izboljšanje in izenačenje delovnih pogojev po celem svetu. To nalogo vrši:

1. da preiskuje delovne razmere v onih deželah, jih obelodani v poročilih in jih na zahtevo sporoča vsem zainteresiranim;

2. da izdeluje mednarodne delovne pogodbe. Te pogodbe posamezne države v zakonijo in jih morajo izvajati.

Organ mednarodnega UD je zbor vseh članic, ki je poznan kot Medn. konferenca dela, dalje je še urad sam s svojim upravnim odborom.

Medn. konferenca dela se sestane letno vsaj enkrat. Sestoji iz delegatov vseh držav članic, vsaka država pa ima pravico poslati 4 delegate, od katerih sta dva zastopnika vlade, 1 zastopnik delodajalcev in 1 zastopnik delavcev.

Vsak delegat ima svobodno glasovalno pravico in delegati morejo glasovati po svojem lastnem prepričanju. Zaradi tega so na konferenci vedno tri skupine: zastopniki vlad, zastopniki podjetnikov in zastopniki delavcev, ki imajo včasih tudi ločene seje kot različne stranke v parlamentu. Navadno glasujejo enotno delavci in enotno delodajalci, zastopniki vlad glasujejo redko vsi enako.

Imamo n. pr. uspeh prometne konference zveze narodov, ki smo se je udeležili. Dela te konference so bila tako obširna, da popolne rešitve ni mogla dati. Vendar se je mogla zadovoljivo urediti cela vrsta važnih vprašanj, ki zadevajo poklicne soferje in transportne delavce v vseh državah.

Na dnevnem redu mednarodnih delovnih konferenc sta bili, od štirih obravnavanih točk, dve za nas posebno važni, ki zadevajo soferje. Dalje so delavski zastopniki dosegli, da se poučuje šolska mladina o prometnih znakih. Države so obvezane, da prevzamejo to zadevo v svoje roke.

Pri transportnih delavcih je obstajal problem zaščite pristanišnih delavcev, težina bremen pri razkladanju in nakladanju ladij. Veliko dela je opravilo tajništvo naše zveze za tako mednarodno konferenco v cilju, da se določi maksimalna teža pri prenosu bremen. Mnenja so bila zelo različna in smo mi zahtevali najvišjo težo to-

vora na 65 kg. Na enega moža se je določilo 60 kg, vendar se prevažajo veliko blaga v sodih in vrečah po 50 kg. Sklenilo se je, da se šteje za najtežje breme tovar s 75 kg, vendar se je vstavila tudi pripomba, da se za ženske in mladoletne določi teža še posebej. Dalje se je sklepalo o mednarodni ureditvi dela, počitka in izmene posadk v mehanskih steklarnah za ploščato steklo in za steklenice; dalje se je pred kratkim sklepalo tudi o delovnem času in plačanem dopustu na konferenci za mornarje.

Naš naslednji program je: prepoved nedeljskega dela, omejitev delovnega časa v industriji umetne svile, dalje ureditev dela v sladkorni industriji, medtem ko se na celi vrsti vprašanj že dela.

Prepričani smo, da se more doseči ozdravljenje narodov, odprava brezposelnosti, odprava moreče konkurence le po mednarodni poti v pravem krščanskem duhu.

stopnikov delodajalcev, 8 zastopnikov delavcev. Te zastopnike določa vsaka tri leta konferenca iz skupine delodajalcev in delavcev. Upravni svet določa tudi proračun MUD, katerega oskrbuje Zveza narodov.

Mednarodni krščanski sindikati so spoznali že takoj spočetka važnost MUD in mu vedno živahno in vneto pomagali. Iz njihovih vrst vedno sodelujejo na konferencah delegati in tov. Serrarens je v upravnem odboru. Med 400 uradniki je eden določen za vzdrževanje zvez s kršč. sindikati, eno mesto je za dopisovanje s katoliškimi in cerkvenimi organizacijami. Cela vrsta uradnikov pa je iz kršč. socialnega tabora.

Na ta način MUD upošteva zadostno kršč. soc. gibanje, potrebno pa je tudi, da po vseh deželah naše organizacije posvečajo zadosti pažnje uradu samemu, da bomo tako imeli zadosten vpliv na njegovo delo.

Joseph von Buggenhout, tajnik kršč. rudarske internacionale, Bruselj.

Krščanska rudarska internacionala

Krščanska rudarska internacionala je zveza kršč. soc. rudarskih sindikatov različnih dežel. Zelo nam je bila potrebna, zato smo jo leta 1921 ustanovili.

Namen zveze je dvigniti gospodarsko in socialno položaj rudarskega delavstva. Z medsebojno podporo ta namen laže in bolje dosežemo. Zgrajena na krščanskih načelih in v zavesti, da smo vsi bratje in da so stanovi navezani drug na drugega, stremi za uveljavljanjem potrebnih sprememb za rudarje vseh narodov.

Mednarodna zveza kršč. rudarjev deluje 15 let. In prav tolikokrat so se že sestali zastopniki pridruženih sindikatov, med njimi tudi Jugoslavija, k strokovnim posvetovanjem. Skupaj so razpravljali o rudarskih težavah in odločali o važnih mednarodnih problemih.

Od svoje ustanovitve se je bavila mednarodna zveza kršč. rudarjev z najrazličnejšimi vprašanji, zlasti z razdelitvijo trgov, s cenami premoga, delovnim časom, zaslužkom, o nesrečah, o socialnem zavarovanju, dopustih, poklicnih boleznih itd. Preveč prostora bi zavzelo pisanje o vsem tem delu, omejili se bomo torej le na sklepe zadnjega kongresa kršč. rudarjev v Bruslju l. 1936. Na tem zborovanju je internacionala ponovno zavzela stališče k vsem važnim vprašanjem rudarjev. Na kongresu se je tudi pokazalo, kako zares so taka razpravljanja ravno v najgorenjših časih potrebna.

V izčrpnem poročilu je voditelj holandskih katoliških rudarjev podal primerjavo **rudarskih mezd** v raznih deželah. Dognal je velike razlike in me-

nil, da bi morale biti v vseh deželah določene minimalne mezde, ki bi omogočale rudarjem tudi v časih krize človeka vredno življenje. Delavec mora biti tudi deležen na uspehu produkcije, pri kateri je sodeloval.

Naslednje poročilo je vsebovalo socialno zavarovanje. Referent je bil francoski poslanec in je zahteval, da je potrebno zaradi poostrene racionalizacije doseči povsod invalidno zavarovanje in da bi bilo treba starostno mejo za pokojnino potegniti na 50. leto ali na 25 let zaposlitve.

Tajnik kršč. rudarske zveze iz Češkoslovaške je govoril o ukrepih za zvišanje varnosti v rudnikih in kako bi se zmanjšale nesreče in preprečile poklicne bolezni. Zakonodaje vseh držav so v tem še pomanjkljive. Rudarski policijski predpisi naj se poostrijo, kontrolne komisije poenotijo, premijski sistem naj se v rudarstvu odpravi in uvedejo naj se zadostne akordne postavke, da se čimbolj omeje nesreče.

V poročilu o kolektivnih pogodbah je delegat iz Luksemburga poudaril važnost pogodb za delodajalca in delavca. Delavca ščitijo proti zniževanju mezd, podjetniku pa omogočajo enakomerne in stalne kalkulacijske osnove.

Tovariš iz Poljske je razpravljal o delovnem času in plačanem dopustu v rudnikih. Skrajšanje delovnega časa je pereče zaradi racionalizacije in mehanizacije. Zagovarjal je za rudarje 6 urni delavnik, vendar brez znižanja dosedanjih mezd. Enako naj bi uvedli za rudarje povsod plačan dopust.

Tovariš iz Belgije je poročal o racionalizaciji in tehničnem napredku v

Delavstvo v borbi s tuberkulozo

Brezposelnosti se boji vsak kot živega vraga. Tudi tisti, ki so namesnjeni v dobrodošli in vzorno vodnih tovarnah se trapijo vsak večer z mislijo, kaj bo, če najdejo nekega dne zaprta vrata v tovarno, kakor se je to v resnici dogodilo že tolikim. Te upravičene črne misli grenijo življenje prav vsemu delavstvu.

Sedaj se pa zamislimo, kaj bi se dogodilo z delavcem, z delavsko družino, ko bi zbolel katerikoli član te družine za jetiko. Bada, ki jo povzroči brezposelnost, se niti od daleč ne more primerjati s trpljenjem v delavski družini, ki jo povzroči tuberkuloza. Ker pa jetika ne grabi tako na široko kot brezposelnost, ker jetika samo izbira zdaj enega zdaj drugega, polagoma, nevidno, se delavstvo nikdar ni prav dobro zavedlo, kakšnega sovražnika ima med seboj, še manj pa se je zavedlo, da bi se združilo v borbi s tuberkulozo. Pač vedno slišite: jetika najhujša morilka v delavskih vrstah, sušica usoda delavstva, toda ali ni nekam čudno in nerazumljivo, da kljub tem jasnim in tolikokrat ponovljenim spoznanjem le ni mogoče pridobiti delavstva za aktivno sodelovanje. Ne bom se zmotil, če bom trdil, da ne obstoji niti ena

sama delavska liga proti tuberkulozi. Povsod so premožnejši sloji, ki stoje na čelu protituberkuloznega pokreta.

Trije razlogi so najbolj očitni za slabotno napredovanje protituberkulozne akcije med delavstvom: prvič se vsak tolaži, da ravno on ne bo zbolel na jetiki, drugič pa je protituberkulozna akcija v glavnem nepoznana, tretjič zanašanje na socialno zavarovanje. Smatram, da je druga točka — nepoznanje — glavni vzrok, pa bi zato hotel obširneje spregovoriti o potih in ciljih protituberkulozne borbe.

Borba proti tuberkulozi je mednarodni pokret, razširjen po vseh evropskih državah, star svojih 30 let, in je edini mednarodni pokret, ki je enako razširjen v boljševiški Rusiji kot v fašističnih državah ali pa v evropskih demokracijah, kolikor jih je še ostalo. Le v Jugoslaviji tega pokreta skoro ni. V zadnjih letih smo začeli tudi v Sloveniji s pospešenim delovanjem, zato upam, da vam vsaj ime ni neznano. Če ne preje, ste vsaj letos ob priliki protituberkuloznega tedna, ko smo dvignili toliko hrupa proti jetiki, morali nekaj slišati o našem pokretu. Ker je bil letošnji protituberkulozni teden zvezan z nabiranjem denarja, je vzbudil med onimi, ki komaj čakajo

prilike, da povedo svojo malkontentsko kritiko, mnogo neugodnosti.

Torej, kaj hočemo? Hočemo premagati jetiko. To je naš končni cilj. Kakšna so pota k temu cilju? Pregledati hočemo ves narod, ločiti bolne od zdravih, preskrbeti bolnim možnost zdravljenja, njihovim družinam pa možnost življenja. V par stavkih je povedana vsa resnica. Toda ta resnica, ki je za sedaj edina poznana pot k cilju, stane ogromno dela — in denarja.

Dobiti potrebna denarna sredstva za vsako ceno, to je prva naloga borbe s tuberkulozo, vse drugo bo potem lahka stvar. Pri nas vsi zahtevamo vse od države. Toda pri tem nihče ne premisli, da je država v tej obliki, v kakršni je, danes, tako rekoč nesposobna za vse naloge, ki bi jih radi prevzeli na njena ramena. Današnja država je urejena za privaatno podjetnost in dokler te oblike ne preuredimo — to pa je politično delo, ki nas tukaj ne zanima — se moremo zanašati le na podjetne in požrtvovalne samozvance, da nam v danih oblikah rešijo naš protituberkulozni problem. Kadar bo država prevzela vse posle, bomo vsi njeni posli. Žalibog da daleč ni ta dan, ki mora priti, ko bodo vsi državljani državni uradniki. Dokler pa se to ne zgodi, ne moremo puščati, da umirajo naši ljudje v največji nesreči. Nekdo je napravil račun, da morajo prispevati bogataši po 30.000 dinarjev za protituberkulozno akcijo, ako prispeva delavec en dinar. Tak račun je napravil lahko samo tisti, ki se ga jetični bolniki prav nič ne tičejo. Pri nas ni uspela še niti ena nabitna akcija, ki je računala z bogataševimi tisočaki, narobe prav vsaka pa je uspela, ki je računala z dinarjem revne vdove. Kadar gre za reševanje ljudi, ni na mestu moraliziranje, čeprav je še toliko upravičeno, potrebna je pomoč, najprej pomoč, vse drugo si lahko prihranimo za zimске urice. Tako mora misliti in delati protituberkulozna zveza, ako hoče ljudem dajati — ne moralne nauke — nego podpore za zdravljenje, podpore za dispanzerje, podpore za družine, prizadete po jetiki.

Delavstvo se upravičeno zanaša na socialno zavarovanje. Zavarovalci okrožnih uradov imajo na razpolago lepe sanatorije, okrožni uradi žrtvujejo ogromne vsote za zdravljenje jetičnih, toda — kadar traja bolezen dalje časa kot eno leto, te zagradi zakon za vrat, te vzdigne iz bolniške postelje in te postavi na hladno, kjer si lahko pomagaš kakor veš in moreš. Tedaj pa se začne beda in trpljenje, ki mu na tem svetu sploh ni primere, ki mu brezposelnost v ničemer ni niti podobna, kajti zdravje je že samo na sebi ogromno bogastvo; žalibog se ga zaveš šele takrat, ko zbolíš. Naj mi pride sedaj tisti modrijan in naj mi prepove zbirati pri onih, ki so še dobrega srca in naj me napoti k onim, ki še nikoli niso drugega delali kot varovali svoj kup. Kaj bomo s pomočjo tega nasveta dali bolnikom? Dober nasvet, naj ne pljujejo po tleh, da ne okužijo svojih otrok, več pa prav gotovo ne. Poznam bolnike, ki so iz jeze in obupa nalašč pljuvali — kdo bi jim zameril!

Težko je pri jetiki najbolj to, da se vse vrši tako na tihem. Če udari strela, zgori hiša, pišejo časopisi in ljudje z nasladi čitajo. Kadar pa kdo umira na jetiki, samo lahko bereš, da je »umrl v cvetu svoje mladosti« ali pa po »dolgotrajni mučni bolezni se je preselil v boljšo domovino« itd. Fraze, fraze! Na jetiki je umrl, na jetiki je umiral v svoji »dolgotrajni mučni bolezni« in ni nikogar imel, ki bi mu pomagal. Obup, bedo, revščino, je treba oviti z rožami, pa je naenkrat kar lepo, da je »umrl v cvetu mladosti«, da »se je preselil v boljšo domovino«. Tako smo se že naučili lagati, da učinkuje resnica prav nespodobno in pohujšljivo, vsej družbi je neprijetno in »dame« kar zardevajo.

Taka laž je tudi usmiljenje z jetičnim v proletarski literaturi. To so samo šlagerji; kadar pa tovariš res zboli, potem se zabavlja čez državo in smo kot farizej pred oltarjem. Zaman iščete delavske iniciative v borbi s tuberkulozo. Malokje sodeluje delavstvo v protituberkulozni akciji, povsod sami »buržuiji«. Ni toliko važno, ali imajo ti »buržuiji« morda še postranske namene s svojo humaniteto, ali jih nimajo. Važno je, da bodo storili mnogo dobrega; še celo ponosen sem na naše meščane, kajti kot organizatorji protituberkulozne borbe so

rudarstvu. Po njegovem je ostalo brez dela zaradi racionalizacije v Belgiji 40.000 rudarjev. Potrebno je izboljšati delovne pogoje rudarjev, ker novi način dela povzroča tudi veliko bolezni in nesreč.

Po poročilih se je vnel temeljit razgovor, kjer so zastopniki izražali želje rudarjev in določili nove smernice in delovni načrt. Želje je kongres izrazil v sklepih, ki so jih poslali na pristojna mesta. Važni so sledeči:

Kongres pozdravlja, da kršč. strokovno gibanje brani popolno svobodo sindikatov in se ostro zoperstavlja vsaki monopolizaciji.

Ker enotne mezde za vse rudarje v različnih državah niso mogoče, je potrebno, da v različnih državah porabljajo za določanje mezd vsaj iste temelje. Predvsem mora biti določena tista najnižja mezda, ki rudarju tudi v časih krize omogoča človeka vredno življenje.

Kongres odobrava, da je 20. mednarodna konferenca dela sprejela konvencijo o delavskih dopustih. Upa tudi, da bodo ta dogovor kmalu uzakonili in izvajali v vseh državah in da bodo tako tudi delavci v zaostalih državah kmalu uživali to socialno dobrino. Kongres zahteva, da se v vseh državah daje rudarjem invalidna renta od trenutka, ko kdo postane invalid. Pokojnina naj se daje s 50 letom po 25 letih zaposlitve. Poklicne bolezni rudarjev je treba prišteti v nezgodno zavarovanje. — Kongres ugotavlja, da v mnogih državah v rudnikih uvajajo racionalizacijo tako, da ostaja vedno več rudarjev brez dela. Stalno povečevanje izkopenega premoga otežuje prodajo, povzroča med državami ostro konkurenco in ta zopet poslabšuje delovne pogoje. Kongres meni, da tako iz gospodarskih kakor iz socialnih razlogov konkurenca ne sme iti na račun delavcev.

Kongres smatra, da je kolektivna pogodba nujen in minimalen pogoj, da sta si delavec in podjetnik gospodarsko in socialno enakovredna. Da bodo te pogodbe učinkovite, morajo postati po zakonu splošno obvezne.

Spričo rudniških nesreč v raznih državah in rastočih poedinih nezgod zaradi racionalizacije zahteva kongres izboljšanje nadzorstva. Poostre naj se varnostni predpisi, da se omeje nesreče, tudi tako, da se ob dokazani krivdi podjetnik ostro kaznuje.

je in se prisili, da mora za žrtve tudi še posebej plačevati odškodnino.

Treba je, da se države, kjer se koplje premož, sporazumejo o ureditvi produkcije in prodaje premoga na evropskem in na svetovnem trgu.

To so v kratkem reforme, ki se je zanje odločil kongres rudarske internacionale v Bruslju. Zastopniki rudarjev iz posameznih držav so dobili naročilo, da za uresničenje teh zahtev delajo tudi doma. — S to kopico sklepov gre internacionala na novo delo. Naj pridejo tudi težave, zveza bo delala v dobro rudarjev vseh narodov in držav tudi zanaprej. To, kar člane veže, je duh solidarnosti, krščanske ljubezni in pravice, ki nas v resnih časih še močneje spaja in tako narode med seboj približuje in preprečuje medsebojne spore.

Rudarjem vseh dežel: Srečno!

Os bolniškega zavarovanja

Kot spomin priobčil Bogdan Kazak.

Iz meglene puščobe današnjih dni mi misli prerade uhajajo v preteklost, ožarjeno od mladosti in sonca, pravega sonca in sončnovednih ljudi.

Vzrastel sem v skromnih in tesnih razmerah. Kot srednje- in višješolec sem večkrat okušal, kaj se pravi dan za dnevom stradati kar na tedne in mesece. Ko sem prišel kasneje do kruha, so se mi začeli krhati zobje radi prejšnje večletne malozaposelnosti.

Kot mlad bolniški zdravnik sem imel obilo opravka večinoma z ljudmi iz gmočno najsiškejših slojev. Kmet, obrtnik, trgovec, javni in zasebni nameščenec se je zdravil doma, kamor je hodil njegov stalni domači zdravnik, kjer se je dal tudi po potrebi operirati, izjemoma so ga spravili v zasebno zdravilišče.

Zdravniki domačega kraja v bližnji Ajdovščini me je nekoč pridobil, da sem ga za časa svojega dopusta nadomeščal en mesec. Takrat so gradili vipavsko železnico, zdravniku se je zahotelo oddiha v zares napornem delu. Tako sem prevzel službo občinskega zdravnika in zdravnika štirih bolniških blagajn, dveh velikih, okrajne in obratne v veliki predilnici, ter

dveh manjših pomožnih obrtniških blagajn.

Garal sem na vse pretege, zakaj naval s strani bolnikov je bil tolik, da sem ga komaj vzdrževal. Kako so bili bolniki zadovoljni z mojim poslovanjem, ne vem, vem pa, da sta se vodstvi obeh velikih blagajn pritožili pri vrnivšem se stalnem zdravniku, češ da sem dajal zavarovancem očitno potuho in da me naj ne vzame več za namestnika. Tudi jaz sem si v tistem kratkem času nabral toliko poslovnih izkustev, da ne bi hotel prevzeti nobene bolniške blagajne.

Dobro leto dni kasneje sem se naselil v Gorici. Čudno naglo se mi je razvil zdravniški posel, dasi nisem bil takrat nikjer nameščen, ne javno, ne zasebno. Menda res nova metla dobro pometa. Najprej sem prišel v stike z okoljskimi in vipavskimi kmeti, potem z mestnimi malimi obrtniki in vsakovrstnimi uslužbenci. Kmalu potem so prihajali k meni ali me klicali na dom solkanski mizarji, podgorski papirničarji, mirenski čevljarji, biljenski blatariji (topekarski delavci), ne gospodarji, ampak pomočniki in delavci, ki so bili vsi zavarovani pri okrajni bolniški blagajni. Plačevali so me iz svojega in se hudovali, da blagajna ravna z njimi krivično, ker jim ne nudi ne zadostne zdravniške pomoči, ne dobrih zdravil, ne dovoljne bolniške podpore. Smilili so se mi ti reveži, ker so se mi večkrat zdele

njihove tožbe upravičene. V hujših primerih sem šel osebno posredovat k okrajni bolniški blagajni, ki je bila v rokah goriških Italijanov in je imela za vodilnega zdravnika nemškega žida.

V petih letih je vzkliklo med goriškimi Slovenci novo življenje. Vsako leto po večkrat je prihajal med nas Janez Evangelist Krek in sipal kleno seme vsestranskega preporeka. Seme je padalo na rodovitna tla. Povsod so nastajala izobraževalna, mladinska in gospodarska društva, zadruge in kmečke zveze, osnovale so se tudi skupine ali podružnice strokovne zveze razmeroma v večjem številu kot drugod.

Glede živahnega družabnega življenja je prvačil Miren, velika občina na jugu Gorice na obeh bregovih Vipave tik pod kraškim robom. Mirenci so bili nadpovprečno prebujeni, menda je primes kraške krvi k dolinski ugodno vplivala na njihov rod. Poleg verskonabožnih družb so imeli posojilnico, čevljarsko zadrugo, izobraževalno društvo, prvega Orla na Goriškem in prvo skupino strokovne zveze. Imeli so takrat vzornega duhovnika župnika Ivana Rojca, ki je bil skrbni oče vsem župljanom in duša vsem društvom.

Z Mirenci sem imel mnogo zvez, ne samo zdravniških, ampak tudi družabnih.

Delavec in njegova knjiga

Mogoče je to nekoliko neaktualen naslov. Delavec danes malo nerad sliši besedo o knjigi, v času, ko naša inteligenca odpoveduje knjige, časopise, revije, češ da ne more shajati, da ji prav nič ne ostane za tako zvane kulturne potrebe. In če hočemo biti objektivni, moramo priznati, da povprečno slovenski človek živi v takih razmerah, da mu res ni mogoče, če ni v dno svoje duše prepričan o potrebi lepe knjige, o nujnosti na eni strani slovenske kulture, na drugi strani pa o potrebnosti svojega izobraževanja, kupovati in naročati knjig in revij.

Brez dvoma še huje pa je danes to za delavca. Ta je v resnici tako slabo plačan, da skoraj ne more misliti na kakšen nepotreben izdatek. To mora danes vsakdo priznati.

Kljub vsemu pa moramo poudariti, da je današnjemu delavcu knjiga neobhodno potrebna. Mislim, da so v glavnem že minuli časi, ko se je na eni strani mislilo (to so bili predvsem malomeščani in kapitalisti), da je delavcu knjiga in izobrazba nepotrebna, na drugi strani pa so bile celo struje marksistično usmerjenih ljudi, ki so trdili, da je bolje, če ostane delavec neizobražen, češ da je le tak lahko pravi in z vso dušo vdani bорец za svoje elementarne pravice. Danes ta teorija pada. Pada zgrešeno mnenje, da je neizobraženi in nedisciplinirani delavec boljši bорец za svoje pravice. Danes priznavajo vsi, da mora biti delavec izobražen in čim več izobraženih, visoko kvalitativno stoječih delavcev bo imel delavski pokret, toliko bolj bo udaren, toliko prej bo dosegel zmago. In pod tem vidikom moramo poudariti, da je delavcu knjiga bolj potrebna kot meščanu, ki je itak dobil svojo izobrazbo že v šoli. Več pa mu je ni treba. To je namreč tudi eden izmed načinov, kako si bo lahko delavec izboljšal svoj položaj.

Če govorimo o knjigi za delavca, moramo na prvo mesto postaviti strokovno knjigo. Delavec mora biti poučen o svojem položaju, o svojih pravicah in interesih, o svoji organizaciji, načinu borbe itd. Žal, da imamo tako malo strokovnih knjig v slovenskem jeziku.

Na drugo mesto pride tako zvana lepa knjiga: povest, roman, novela, reportaža, pesem. O tej bi rad napisal nekaj misli.

se izkazali dokaj spretne, mnogo spretnejše in gotovo tudi postrtyovalnejše kot so njihovi srbski in hrvaški tovariši.

Dragi prijatelji! Borba s tuberkulozo je izraz narodne kulture. Naše krščansko strokovno gibanje je k izgraditvi slovenske kulture doprineslo že mnogo izdelanih, obrušanih kvadrovcev, pa tudi pri tej stavbici — sicer nebitveni, a vendar tako lepi — ne bo odtegnilo svojih poštenih žuljavih rok.

Bilo je menda l. 1910, ko me je presenetilo odposlanstvo treh Mirencev. Njihov vodja, tajnik posojilnice in zadruga, prej čevljarški pomočnik, Anton Vuk, mi je sporočil, da so ustanovili svojo bolniško podporno društvo, ker so sili izžemanja okrajne bolniške blagajne, in ponudil pogodbeno službo zdravniku pri novem društvu, ki mora dajati postavno določeno zdravniško pomoč in bolniško podporo, od članov pobira določene prispevke in meni nudi povprečno plačilo, sorazmerno s številom članstva, kakor pri drugih bolniških blagajnah.

Zahvalil sem se za zaupanje in gladko odklonil ponudbo. Dobri Mirenci so bili razočarani in v zadregi poizvedovali, zakaj jih odklanjam, ko smo si vendar tako dobri znanci.

Povabil sem jih v družinsko sobo na razgovor. Dal sem prinesli steklenko domačega vipavca, samo eden od odposlancev si je dal natočiti čašo, druga sta vino zavrnila, češ da sta načelna zdrznika, nakar sem jima postregel z malinovcem.

Razložil sem jim, da ne sprejemam službe blagajniškega zdravnika, ker sem že itak preveč zaposlen z zdravniškim in javnim delom. Tem manj pa iz načelnih razlogov. Bolniške blagajne poslujejo po vzorcu vojaškega zdravstva. Pri vojaštvu je zdravnik obvezan, da ni bolnikov, zato ravna z vojaki, ki se naznanjajo za bolne,

Človek ni samo suhoparen stroj, ki bi se zadovoljil z golimi ugotovitvami, statistikami, številkami, suho ideologijo ali pa s samim organizacijskim delom. Potrebuje še nekaj drugega. Potrebuje nekaj, kar bo dalo odgovor na njegova srčna vprašanja in to na način, ki bo prijeten in lep. Potrebuje odgovor na vsa mogoča vprašanja, na katera ni mogoče odgovoriti z suhim da ali ne, potrebuje slik in opisov iz resničnega sveta, ob katerih bo lahko usmerjal svoje življenje. Potrebuje potopisov o pokrajinah, katerih ne more videti, pa bi jih rad, o osebah, ki jih ne more spoznati, pa jih želi. Z eno besedo, želi si odkritja vsega tega, po čemer vsak človek hrepeni, posebno pa mlad, da bi doživel, videl in izkusil. Naše življenje je tesno, živimo od zore do mraka z delom in ni časa, da bi človek pomislil tudi na to, kar ni v najtesnejši zvezi z njegovo eksistenco, kar ne vpije samo

po zaslužku, kar pa tvori prav tako elementarno potrebo človeka za prečudno rast njegove osebnosti. Človek ima pravico do življenja. Ima pravico tudi do lepote. In danes postavljamo trditev, da mora biti sestavni del človeškega življenja tudi lepota in doživljanje lepote. In to tudi življenja delavca. Toda, da me ne bo kdo napačno razumel. Ne mislim tu na tisto malomeščansko lepoto, ki jo danes prodaja film in tako zvana lepa knjiga. Ne mislim na vse tiste zlagane zgodbe iz višjih krogov, ki hočejo vplivati s svojim mišljenjem, lepim obrazom in razkošnimi toaletami, da bi navadnega gledalca in bralca zapeljale v prijetne sanje, da bi pozabil na svoje težko življenje in ob prihodnjem trenutku šel tem bolj vdan na suženjsko delo. Današnja družba je nenaravna, da celo protinaravna. Zato so tudi njene zgodbe, njeno doživljanje nenaravno, neresnično in izkrivljeno. In če

NAJVEČJE VESELJE

je za vsakega lepa knjiga. Kljub temu, da se moramo delavci danes povečini temu veselju zaradi bornega zaslužka odpovedovati, nam omogoča Delavska založba s svojo knjižno zbirko »Krekova knjižnica« omisliti si sčasoma lepo knjižnico, ki bo v veselje, korist in ponos sleherni slovenski delavski družini. Šest dinarjev mesečno za vezane ali 4.50 Din za broširane knjige si bo mogel brez posebnih težav vsakdo utrgati za tri lepe knjige, ki so dvakrat lepe zato, ker so naše, delavske.

V LETU 1937

bodo izšle sledeče knjige:

1. Icilio Felici: Med volkovi.
2. Matuš Kavac: Grape.
3. Venceslav Vinkler: Bajtar Skuk.

Pišite Delavski založbi (Ljubljana, Miklošičeva cesta 22-I.), da vam pošlje seznanil vseh do sedaj izdanih knjig, ki jih morete po prosti izbiri dobiti po naročniški ceni in na obročno plačevanje, za katerega smo se odločili zato, ker hočemo na ta način vsakemu delavcu nuditi mogočnost, da si oskrbi knjige. Prosimo, opozorite na »Krekovo knjižnico« tudi svoje tovariše in tovarišice, ki imajo veselje do knjig, pa si jih zaradi visokih stroškov ne morejo nabaviti. »Krekova knjižnica« je izmed vseh najcenejša, glede izbire knjig pa med najboljšimi slovenskimi knjižnimi zbirkami. Delavski založbi ne gre za dobiček, ampak stremlji za tem, da delavstvu oskrbi za najmanjši denar dobre knjige. — Vsa naročila našlovite:

Delavska založba — Ljubljana
Miklošičeva cesta št. 22-I.

kot slepuhi. Pošteni vojaki trpe, okorišajo pa se navihanci, ki znajo zdravnika prekaniti. Vojaško zdravstvo na ta način vzgaja slepuhe. Nič drugače ni pri bolniških blagajnah. Tudi blagajniškemu povprek plačanemu zdravniku je ljubo, da ima čim manj bolnikov in dela, saj mu ostane ista plača.

Predložil sem jim še drugi vzorec obveznega zdravljenja, ki so mi o njem pripovedovali znanci in prijatelji mornariški zdravniki. Takrat je bilo pravilo, da so na vojnihi ladjah zdravili vsakega mornarja, ki se je naznanil za bolnega, kot resničnega bolnika z vsemi pripomočki, in vsaka ladja je bila z njimi dovoljno opremljena. V primeru hujšega obolenja pa je morala ladja kreniti proti bližnji bolnici in tam izkreati bolnega mornarja. Zavoljo človekoljubnega ravnanja je bilo slepuštvo v vojni mornarici neznano. Ta vzorec pa se ne da posnemati pri bolniški blagajni, ki ima tako, reda nevajeno in po slabih zgledih pohujšano članstvo, ki bi razneslo blagajno že v prvih početkih.

Povedal sem jim slednjič, da je bolniška blagajna nekaj, kar zelo moti tisto iskreno zaupno razmerje med bolnikom in zdravnikom, in da hočem ostati pri neposrednem in nemotenem zdravniškem poslovanju.

»Saj takega zdravnika hočemol« so kliknili vsi trije hkratu.

Dolgo sem se obotavljal. Končno sem se vdal njihovemu moledovanju. Dogovorili smo se, da bom zdravil njihove člane kot svoje zasebne bolnike, da mi bodo dajali plačo, ne po članih, ampak po dejanskem zdravljenju, seveda po znižanem ceniku, in da naj dogovor velja kot poskus, ki ga sme vsaka stran odpovedati po pol leta.

Tistega pol leta sem imel zares precej silnosti in trefja.

Prihajale so ob ponedeljkih žene ali hčere in pripovedovale, da so jim v nedeljo zvečer ali ponoči hudo obolevali možje ali očetje, zahtevale so zdravlila za krče v želodecu ali zaprte vetrove (goriški »madron«) ali trganje v glavi in naznanjale, da se pride bolnik sam pokazat v soboto, ko bi mu moral nakazati bolniško podporo za ves teden. No, zdravljenje ponedeljskih »mačkov« na račun društva je bilo kmalu odpravljeno.

Prišel je marsikdo z malenkostnim nahodom ali zobobolom, hoteč se doma zdraviti z zdravili in večdnevni ležanjem. Navadno sem dosegel, da je sprejel zapisek »zdravila in šel na delo. Časih je kdo tožil o neznanskih bolečinah v trebuhu ali v hrbtu ali pri srcu. Če nisem mogel odkriti znakov za njegove motnje, sem mu predlagal zdravljenje v bolnici. Navadno je prišlo do spora. On je zahteval, da ga zdravim jaz doma.

»Kako naj vaš zdravim, ko ne mo-

dan es govorimo o lepi knjigi, moramo poudariti, da mora ta lepa knjiga vsebovati resnično življenje delovnega ljudstva. Mora biti izraz njegovega čustvovanja in mišljenja. To je podoba, ob kateri bo tudi delavec resnično čustvoval in doživljal. Žal imamo Slovenci tako malo knjig, ki bi z vso resničnostjo odkrivala težave in probleme slovenskega delovnega ljudstva, ki bi bile vzete prav iz sredine življenja delovnega ljudstva.

Iz take knjige bomo lahko zajemali čisto resničnost, ob taki knjigi bomo se le lahko rastli in se oblikovali. Ne smemo čakati, ne smemo odlašati na čas, ko se nam bo boljše godilo, ko bomo več zaslužili. Začnimo s polnim življenjem že danes. Pristopimo h gradnji delavske kulture ali bolje kulture delovnega ljudstva. H gradnji naše osebnosti, ker s tem se bo povečala tudi naša moč.

Naše geslo naj bo: slovenski delavec mora postati tudi na kulturnem polju važen faktor. Tudi on ima pravico do kulturnih dobrin, tudi on zahteva polno življenje, ki je danes le še privilegij ukaternikov.

Ob tej priliki bi radi opozorili vse na Delavsko založbo. Res je še slaba in nepopolna. Mnogo ji še manjka. Toda ni krivda samo na nas. Je tudi na vseh tistih, ki stojijo ob strani. Zato, delavci, podpirajte in kupujte svoje knjige. Naročite se na knjige Krekove knjižnice.

JSZ za novo bolnišnico

O zelo aktualnem vprašanju ljubljanske bolnišnice je naš predsednik tovariš Srečko Žumer podal za časopisje sledečo izjavo:

Kot predsednik Jugoslovanske strokovne zveze najtopleje pozdravljam delo za novo moderno bolnišnico v Ljubljani. Delavstvo pač najbolj razume to pereče vprašanje, ker je ravno ono navezано edinole na javne bolnišnice v slučaju bolezni in zato tudi ono najbolj trpi pod temi žalostnimi razmerami v ljubljanski javni bolnišnici. Ni danes delavca, ki bi se lahko zdravil uspešno doma ali si plačeval svojega zdravnika.

Mislim, da govorim iz srca vsakega slovenskega delavca, če izražam zahtevo na merodajne faktorje, naj takoj prično z delom za novo moderno klinično bolnišnico v Ljubljani, ki naj bo izra-jena in opremljena tako, da bo nudila najmodernejšo zdravniško pomoč vsem tistim tisočim, ki se vanjo zatekajo iskat pomoči in zdravja.

Žumer Srečko,
predsednik Jugosl. strokovne zveze.

Socialna šola NZ

Predavanja v socialni šoli Mladinske zveze JSZ se bodo nadaljevala od petka 1. januarja 1937 dalje.

Vsi, kateri so se predavanj udeleževali, pa tudi drugi, vabljeni. Odbor.

rem pogoditi vaše bolezni? V bolnici so zdravniki z večjo skušnjo in drugimi pripravami, jaz odklanjam zdravljenje neznane mi bolezni!

Brez nakaznice za bolnico in brez pozdrava je odšel.

Pripetilo se je tudi in čedalje večkrat, da je prišel član k meni samo po zdravlilo, hoteč ostati pri delu. Mnogokomu sem naročil, naj gre domu ležat in naj mi po treh dneh sporoči, kako je z nočnico in drugimi motnjami. Tako sem zdravil vnetja v grlu in druge »malenkosti«, ki so, izpočetka zanemarjene, vzroki hudih in dolgotrajnih ali celo neozdravnih bolezni.

Razmerje med članstvom mirenškega bolniškega podpornega društva in menoj se je proti koncu prvega poslovnega leta ustalilo; nikogar ni bilo več na spregled, ki bi hotel biti bolan brez dejanske bolezni.

Društvo samo je zaključilo prvi letni račun brez izgube in dobička, po drugem letu je imelo že znaten dobiček, po tretjem letu je bilo že toliko sredstev, da so na moj predlog pošiljali člane zaradi popolnega okrevanja v kopališča in na letovišča.

Prišla je svetovna vojna, ki je posebno kruto prizadela našo sončno Gorisko. Med drugimi velikimi ustanovami je bila uničena tudi moja edina bolniška blagajna, ostal pa mi je svetel spomin nanjo in vrle Mirence.

Ogromna večina delavstva ne dosega s svojimi zasluži eksistenčnega minimuma:

Koliko zasluži in kako živi slovensko delavstvo

Ob priliki mezdnih razprav čujemo s strani podjetij, a tudi naše dnevno časopisje večkrat poroča, da so plače našega delavstva še dokaj zadovoljive in da v zadnjem času rastejo. Ker so se z letošnjimi mezdnimi gibanji v nekaterih industrijah zaslužki res nekoliko popravili, so še celo delavci uverjeni, da se je položaj res bistveno izboljšal, čeprav sami pri svojih plačah tega naravnost ne čutijo.

Potrebno je tedaj enkrat stvarno povedati, kako je pri nas z delavskimi zasluži in z delavskimi življenjskimi prilikami vobče. To stanje naj predočimo z nekaterimi dejstvi, ki živo pričajo, kako daleč je še naše delavstvo od zaslužka, kateri bi omogočal vsemu delavskemu stanu primerno življenje.

OUZD že nekaj let vodi statistiko zaposlenih delavcev po posameznih industrijskih strokah in stalno objavlja, kolika je povprečna zavarovana mezda. Da bo slika jasna in kolikor mogoče razumljiva, sem vzel eno takih tabel — število zavarovanega delavstva in povprečno dnevno zavarovano mezdo v juniju 1932 in v juniju 1936. OUZD pravi, da so dejanski zaslužki

Pa poglejmo tudi, kako je z življenjskimi prilikami, kako se gibljejo cene in koliko je za delavca-samca in za delavsko družino potrebno, da

Oznaka hrane

Krušna moka št. 6	3200
Koruzna moka	3200
Krompir	750
Grah	2600
Riž	3200
Sladkor	4000
Goveje meso	3200
Ribe	750
Svinjska mast	9000
Mleko	650
Jajca	75
Sadje	500
Sir, srednje masten	3700
Maslo	7500

»Indeks« izdaja zagrebska Delavska zbornica.

zadosti svojim najnujnejšim življenjskim potrebam. Te potrebe se računajo po posameznih državah zelo različno, pač po kulturni stopnji narodov. Vendar je glavno vodilo pri tem, da mora hrana vsebovati neko koli-

Ta tabela je osnova za določitev življenjskega indeksa delavca-samca in delavca s 4 člansko družino. Cene življenjskih potrebščin so vzete po

Na 1 kg kalorij po Zuntzu	Množina v kg, l, odn. komadih	Skupaj kalorij
3200	8	25.600
3200	4	12.800
750	5	3.750
2600	3	7.800
3200	1	3.200
4000	1.5	6.000
3200	3	9.600
750	1	750
9000	1.5	13.500
650	10	6.500
75	15	1.125
500	4	2.000
3700	1.2	4.440
7500	0.25	1.875

uradnih tržnih cenah ljubljanskega tržnega nadzorstva, za usnje in manufakturo pa po cenah Prvega delavskega konsumnega društva v Ljubljani. Indeks je sestavljen na podlagi minimalne porabe po načelih gornje tabele za delavca-samca. Za družino se potem računa tako, da se od izdatkov za hrano in obleko, delavca-samca, vzame za ženo 80%, za vsakega otroka pa po 40%. Tako dobimo potem najmanjši družinski indeks, ki odgovarja kalorični vrednosti hrane, katero morajo imeti delavec in njegova družina, da živijo oziroma da imajo sposobnost za delo.

Tako bi moral delavec-samec zaslužiti mesečno **740.50 Din** (v juniju 1936), da pokrije svoje najnujnejše življenjske potrebščine. Mesečni zaslužek delavca s 3 člansko družino bi tedaj moral znašati, da pokrije najnujnejše življenjske potrebščine za svojo družino 1699 Din. Iz tega je razvidno, da o družinskih plačah pri nas še dolgo ne bo govora.

L. 1932. je bil življenjski indeks za delavca-samca 770.22 Din, delavca s 3 člansko družino pa 1.747.84 Din. V prvem primeru je bil l. 1932. življenjski indeks višji za 3.8% oziroma je bilo dražje za **29.72 Din**, družinski indeks pa je bil višji za 4.5% oziroma dražje za **78.84 Din** napram juniju 1936.

Zanimiva je sedaj primerjava delavskih plač z življenjskim indeksom v letih 1932 in 1936. Prvo, kar nam pade v oči, je, da tudi najboljši zaslužki delavcev ne dosegaajo življenjskega indeksa 3 članske družine. Tudi to vidimo, da velik del delavcev-samcev ne doseže s svojimi zasluži niti najmanjšega življenjskega indeksa. Slika je približno tale:

Po podatkih OUZD je bilo v letu 1932 59.997 zavarovanih delavcev, kateri so dosegli dnevni zaslužek nad 25 Din, to se pravi, da so dosegli življenjski indeks. (Seveda samo samci!) 21.879 delavcev pa s svojimi zasluži tega minimuma ni doseglo.

V letu 1936. pa je doseglo še samo 52.712 zavarovanih delavcev pri OUZD zaslužek nad 25 Din dnevno in je število delavcev, kateri s svojimi zasluži najmanjšega življenjskega indeksa niso dosegli, porastlo na 36.028. V odstotkih izražena bi bila slika tale:

V letu 1932. je imelo plače nad 25 Din dnevno 73% delavcev in je bilo 27% delavcev, kateri niso dosegli plače, ki odgovarja najmanjšemu življenjskemu indeksu. V letu 1936.

pa se je to stanje znatno poslabšalo. Število delavcev, kateri zaslužijo nad 25 Din dnevno, je padlo na 60%, tedaj za 13% napram letu 1932; 40% delavcev pa tega minimuma sploh ni doseglo. Tedaj tudi 13% več kot v letu 1932.

Ta primerjava kaže, da so zaslužki našega delavstva na splošno nižji, kot so bili v letu 1932. v času najhujše gospodarske stiske. Poleg tega, da je v letu 1936. večje število delavcev, ki ne dosežejo plače, s katero bi mogli pokriti življenjske potrebščine za samce, nam ta razčlenitev kaže:

Zaslužki delavcev v letu 1936. so napram zaslužkom (v povprečju) padli za 7.76%, **tedaj za 8%**. Cene življenjskih potrebščin pa so v tem razdobju padle pri potrebah, ki jih ima delavec-samec, za 3.8%, potrebe pa, ki jih ima delavec s 3 člansko družino, pa so se znižale za 4.5%. To se pravi, da cene življenjskih potrebščin ne padajo v takem sorazmerju in tako občutno, kakor so dosedaj padale delavske plače. Seveda beležimo v letošnjem letu nekaj porasta, vendar brez bistvenega vpliva.

Že ta slika dovolj nazorno dokazuje, v kakšnih razmerah živi velik del našega delavstva. Najvažnejša ugotovitev je, da se življenjske prilike našega delavstva ne izboljšavajo, dalje, da je vedno večje število delavcev z nižjimi zasluži in ne obratno, kar bi v zdravih gospodarskih razmerah moralo biti. In še, kar je najvažnejše, da plač, katere bi dosegle družinski življenjski indeks, enostavno ni.

Kakšne so življenjske in zdravstvene prilike takih družin, o tem bi mnogo vedeli povedati zdravniki in naše bolnišnice, katere vedno polnijo ti reveži.

Marsikdo bo vprašal, kako je mogoče, da naš delavec tak položaj vzdrži. Dva glavna razloga bi navedli. V tovarno hodi na delo poleg njega še žena, ko dorastejo, tudi otroci. Na podeželju pa imajo delavci sem in tja kak kosček njive, kozo ali celo kravo in tako skušajo kriti primanjkljaj pri njihovem zaslužu. Pri vsem tem pa je naš delavec v svojih zahtevah zelo skromen. Ker je najpreje treba živeti, se mora odreči obleki in obutvi. Saj vidimo, da ima delavstvo v veliki večini vsaj sezonsko in tako delavstvo, ki nima stalne zaposlitve, po eno obleko in še to čestokrat na kredit.

K vsemu temu pa so potrebne še nekatere ugotovitve. Vedno se poudarja, posebno od strani gospodarskih krogov, da so plače našega delavstva visoke, celo previsoke in da zaradi njih naša industrija ni konkurenčna industriji na jugu države. To ne drži! Podatki OUZD oziroma Suзорja, ki objavlja povprečne dnevne zavarovane mezde delavcev, kažejo stvarno stanje. Ker nimam pri roki podatkov za leto 1932/36, sem jih vzel iz leta 1930/34 septembra meseca. To je v času še kolikor toliko dobre zaposlitve. Tako sem tudi te povprečne zavarovane mezde posameznih OUZD-jev spremenil v dejanske zaslužke kot preje, in sicer sem jim pribil 20%, tako da odgovarjajo zaslužkom, ki sem jih preje navajal. Po

	Število zavar. delavcev	1932/1936 povpr. dnev. zaslužek Din	Število zavar. delavcev	1936 povpr. dnev. zaslužek Din	+ ali —
1. Poljedelstvo	625	27.52	520	24.39	— 3.13
2. Javni promet	612	32.—	646	32.—	—
3. Zasebni promet	915	33.37	658	31.16	— 2.21
4. Rudarstvo	1	—	18	22.94	—
5. Industr. kamenja in zemlje	4.831	32.80	5574	27.92	— 4.88
6. Kovinska industrija . . .	6.320	29.34	6853	28.35	— 0.99
7. Gradnja prevoz. sredstev .	299	23.05	348	20.64	— 2.41
8. Kemična industrija . . .	1.633	40.78	1962	38.62	— 2.16
9. Centrale za proizv. sile . .	617	42.93	439	40.68	— 2.25
10. Tekstilna industrija . . .	8.830	32.67	14036	33.—	+ 0.33
11. Industrija papirja	1.770	37.82	2095	37.74	— 0.08
12. Industrija kože in gume .	1.402	37.—	1817	32.74	— 4.26
13. Predelovanje kože . . .	3.307	21.50	2831	19.64	— 1.86
14. Gozdno-žagarska industr.	6.898	30.79	6259	24.44	— 6.35
15. Predel. lesa in rezbarstvo	4.159	24.22	3388	21.33	— 2.89
16. Industrija hrane in pijače .	3.545	28.50	3850	24.—	— 4.50
17. Tobačna industrija . . .	858	35.04	941	34.12	— 0.92
18. Gostilne, kavarne in krčme	3.174	28.05	3329	22.70	— 5.35
18. Oblačilna ind. in čiščenje .	4.699	17.50	4715	16.45	— 1.05
20. Gradnja železnic, cest in vodnih zgradb	1.991	35.24	5068	28.89	— 6.35
21. Gradnje nad zemljo (visoke gradnje)	7.369	40.50	5677	34.78	— 5.72
22. Grafična industrija . . .	1.153	43.22	1148	41.35	— 1.87
23. Higijena	1.631	24.76	2034	21.15	— 3.61
24. Občinski obrati	1.160	36.90	1924	32.61	— 4.29
25. Trgovine	4.256	28.80	3514	26.62	— 2.18
26. Denarni in zav. zavodi, sa. most. pisarne	465	42.90	472	38.—	— 4.90
27. Gledališča, svobodni poklici, razno	1.223	34.88	1188	29.24	— 5.64
28. Hišna služinčad	8.083	13.29	8736	12.85	— 0.34
	81.876		88740		

* + večji, — manjši zaslužek napram juniju 1932.

delavstva za 18% višji od povprečne dnevne zavarovane mezde. Zato sem povprečni dnevni zavarovani mezdi pribil 20% in tako dobil tudi povprečne dnevne zaslužke.

Kaj povedo te številke? Da je povprečni dnevni zaslužek delavca znašal v letu 1932. **30.90 Din** in je padel do junija 1936. na 28.50 Din, to je za **2.40 Din** oziroma za **7.76%**. Razlike v posameznih industrijah so seveda še znatno večje, kar je iz tabele dobro razvidno. Najbolj so padli zaslužki v gozdno-žagarski industriji in pri gradnjah železnic in cest. Tu so padli zaslužki za celih **6.35 Din** dnevno. Samo tekstilna industrija beleži v tem razdobju malenkostni porast za **0.33 Din**.

čino kalorij, ki so delavcu potrebne, da ostane zdrav in da more vršiti svoje delo. Tako računa Zuntz, da je potrebna delavcu pri srednje napor-nem delu dnevna hrana 3000 kalorij, za ženo je potrebno 2400 kalorij, za otroka nad 5 let starosti 1500, pod 5 leti pa 1200 kalorij. Skupno tedaj potrebuje dnevno delavčeva družina mož, žena in dva otroka hrano, ki vsebuje 8100 kalorij, ali 243.000 kalorij mesečno. Sledeča tabela kaže, koliko in katere vrste hrane je treba vzeti, da se dobi iz njih fiziološkemu minimumu odgovarjajočo hrano, to je, da more delavec in njegova družina sploh živeti in normalno delati.

(Glej tabelo I. na strani 9.)

Edina specialna trgovina ročnih del v Kranju

M. OGRIZEK

na Rožnovenskem klanecu
podružnica na Stari pošti

vam nudi po izredno nizkih cenah: volno za ročno pletenje vseh vrst in barv, DMC preje in vse potrebščine za vezenje, predtiskana ročna dela, prte, prtice v največji izbiri! Predtiskanje, vezenje na vsako blago - najcenejše! — Oglejte si našo zalogo pletenin lastnega izdelka. Priznana najlepši vzorci, trpežna izdelava, solidne cene. Za delavstvo posebno nizke cene!

»Vestnik Krščanske delavske mladine«

Naročnina za celo leto je 12 Din. Naročite to za svoje otroke, da se že sedaj v mladosti upoznajo s težavami življenja, kar jim bo pozneje prihranilo marsikatero razočaranje. Pa tudi ti, dragi tovariš, boš našel v njem marsikaj, kar te bo zanimalo. Naroča se na naslov:

Krščanska delavska mladina

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 22-I. A.

teh podatkih znašajo oziroma so znašali povprečni dnevni zaslužki na območjih posameznih OUZD-jev:

Povprečen dnevni zaslužek v septembru

Okrožni urad	1930	1934
Ljubljana	32.36	27.04
Karlovac	28.64	24.—
Sušak	39.32	32.58
Split	34.62	27.86
Zagreb	34.74	27.88
Novi Sad	29.54	23.73
Beograd	37.59	30.12
Dubrovnik	36.92	29.48
Osiijek	30.07	23.95
Sombor	26.79	21.25
Skoplje	28.93	22.53
Tuzla	27.81	21.36
Banja Luka	30.16	23.48
Subotica	26.34	19.44
Sarajevo	33.31	24.36
Vel. Bečkerek	28.86	19.42
Niš	28.06	20.—

Tabela pove, da plače delavcev v drugih krajih naše države niso tako

nizke. V nekaterih slučajih so celo višje od plač delavstva v Sloveniji. Če trdimo, da je pri nas samo povprečje, velja seveda za jug potem prav isto. Res pa je, da ima jug velik del priložnostnega delavstva, ki dela za vsako ceno. To pa ni nobeno delavstvo, marveč prihaja na delovni trg samo toliko, da zasluži nekaj denarja, nakar se vrača na svoje kmetijske domove. Tem zaslužkom pa vendar ne moremo primerjati zaslužke delavcev v organiziranih industrijskih obratih. Kakor vidimo iz gornje tabele, so zaslužki organiziranih industrijskih obratov na jugu države prilično isti, kot pri nas v Sloveniji. Kljub temu, da so na jugu življenjske potrebsčine veliko cenejše kot pri nas v Sloveniji in je tedaj realna vrednost delavčevega zaslužka večja nego v Sloveniji.

Približno taka je točna slika razmer in položaja našega delavstva.

I.

INDEKS za mesec junij 1936. Mesečna poraba enega delavca.

I. Hrana:		Cene za 1, kg, m		Količina		Skupno	
	Mere	Din	v kg, l, kom.	Din	Din		
Pšenična moka	1 kg	3.—	9.—	27.—			
Krompir	1 kg	2.50	3.—	7.50			
Koruzna moka	1 kg	1.25	5.—	6.25			
Grah	1 kg	12.—	3.—	36.—			
Riž	1 kg	12.—	1.—	12.—			
Sladkor	1 kg	15.50	1.50	23.25			
Govedina	1 kg	10.—	3	30.—			
Ribe	1 kg	16.—	1.—	16.—			
Mast	1 kg	18.—	1.50	27.—			
Mleko	1 l	2.—	10.—	20.—			
Sir	1 kg	24.—	1.20	28.80			
Maslo	1 kg	24.—	0.25	6.—			
Kava prazena	1 kg	112.—	0.25	28.—			
Kava primes	1 kg	17.50	0.50	8.75			
Sol	1 kg	2.75	0.30	0.82			
Jajca	1 kom.	0.75	15 kom	11.25			
Zelenjava				26.38	315.—		
II. Obleka:							
Suknjič	1 kom.	250.—	¼	62.50			
Suknja	1 kom.	460.—	¼	115.—			
Obleka	1 kom.	620.—	1	620.—			
Srajca	1 kom.	60.—	2	120.—			
Srajca	1 kom.	40.—	2	80.—			
Spodnje hlače	1 kom.	25.—	2	45.—			
Spodnje hlače	1 kom.	10.—	3	30.—			
Nogavice	1 kom.	7.—	3	21.—			
Nogavice	1 kom.	8.—	7	48.—			
Ovratnik	1 kom.	8.—	6	48.—			
Kravate	1 kom.	25.—	2	50.—			
Kravate	1 kom.	15.—	2	30.—			
Robci	1 kom.	4.—	3	12.—			
Klobuk	1 kom.	120.—	1	120.—			
Čevlji	1 kom.	180.—	1	180.—			
Čevlji	1 kom.	150.—	1	150.—	144.—		
III. Stanovanje				1728.50 : 12 =	150.—		
IV. Kurjava: Premog		39.—	100 kg mesečno ali 200 kg v zimskih mesecih, t. j. 6 kg dnevno				
drva		18.50					
elektrika		6.—	v zimskih mesecih		63.50		
V. Razno 10%					68.—		
Skupaj					740.50		

INDEKS

mesečna poraba družine 4 članov (mož, žena, 2 otroka) za mesec junij 1936.

I. Hrana za moža-delavca	Din	315.—
II Obleka za moža-delavca	Din	144.—
dodatek k hrani in obleki za ženo 80%	Din	367.—
dodatek k hrani za 2 otroka po 40%	Din	367.—
III. Stanovanje	Din	200.—
IV. kurjava in razsvetljava — premog	Din	102.25
drva trda	Din	33.—
drva meha	Din	6.25
elektrika	Din	10.—
V. Razno 10%	Din	154.—
Skupaj	Din	1699.—

Doma in po svetu

Domači dogodki

Uredbo o najnižjih delavskih mezdah je pretresal na seji finančno-gospodarski odbor ministrov in jo v celoti sprejel. Uredba bo stopila v veljavo, brž ko jo bo odobrila seja ministrskega sveta. Uredba predvideva najnižjo mezdo 2.50 Din na uro.

Odbor za konkordat je izvolila narodna skupščina na svoji zadnji seji.

Tuji dogodki

Španija povzroča hude skrbi evropskim državnikom. Francija in Anglija sta opozorili nemško vlado na posledice, ki utegnejo nastati radi pošiljanja nemških čet v Španijo. V Franciji so dobili vtis, da hoče Nemčija neke pokrajine Španije kar zasesti s svojimi četami.

Baskiška narodna vlada je zaplenila nemški tovorni parnik, ki je vozil orožje za generala Franca. Nemške vojne ladje so dobile povelje, da ta parnik osvobodijo.

Dva sinova bivšega preds. španske republike Zamorre sta se prostovoljno prijavila na fronto, ker sta zvesta pristaša republike, a njiju oče trdi, da sta bila k temu prisiljena.

Anglija in Francija sta sporočili italijanski vladi, da bosta odslej imeli v Abesiniji samo svoje generalne konzulate in da ukinjata svoja poslaštva. Podobno

Predsednik odbora je dr. Vojislav Janjič. Nar. skupščina se bo sestala spet sredi januarja.

Predsednik vlade dr. Stojadinović je bil v Romuniji, kjer mu je romunski zunanji minister poročal o svojih razgovorih, ki jih je imel v imenu Male zveze v Parizu.

sta storili tudi Grčija in Romunija. To se smatra kot neko dejansko priznanje Abesinije Italiji. Pričakuje se, da bodo podobno storile tudi druge države.

Med Avstrijo in Nemčijo so se pojavili znaki nesporazuma. Nemčija ponuja Avstriji za njen izvoz oborožitev avstrijske armade po nemškem vzorcu. Avstrija na to ne pristane, ker bi to značilo zanjo znatno izgubo. — Avstrijski narod, socialisti so začeli ostro borbo proti režimu. V zadnjih dneh so jih pozaprli že več sto.

Gdanska vlada je začela sedaj preganjati in zapirati poleg soc. demokratov tudi pripadnike drugih strank zlasti prve katol. centra.

Kitajska vlada se je sporazumela z upornimi generali. Maršal Čankajšek je bil izpuščen in se je vrnil v Nanking. Kakšen je sporazum, se bo videlo.

Položaj delavstva v Nemčiji

V predelovalni železni industriji in v strojnih tovarnah Posarja so z izpremembo akordov na tkzv. hladni način znižali mezde za 20 odstotkov. Odpor delavstva so zlomili tako, da so prijeli in zaprli 120 delavcev.

V renski Pfalci so brezposelne čevljarke delavce prisilno poslali v notranjost Nemčije. Tem izvežbanim delavcem so dali delo na cestah. Zaradi nizkega zaslužka se delavci še sami niso mogli preživljati, kaj šele družine, zato so delo pustili. Prepeljali so jih v koncentracijski tabor v Dachanau.

Namesto brezposelne podpore, morajo mesta brezposelnim dati obvezno delo. Če se kdo upira, mu črtajo podporo in ga stlačijo v tabor.

Od srede oktobra do srede novembra t. l. so v Posarju zaprli 150 prejšnjih krščansko socialističnih in komunističnih strokovničarjev.

Po navodilu Gestapo nemška delovna fronta strogo pazi na vse bivše strokovničarje. Vsak poizkus delavstva za izboljšanje obratnih razmer in mezd naznanijo Gestapu kot »prepovedano strokovno delovanje ali sabotažo« in Gestapo to preganja po svojih načinih. Gestapo je nemška tajna policija.

Brez dovoljenja stranke ne sme nihče spremeniti delovnega mesta, če ne, je zaprt. Podjetnik ne sme sprejeti na delo takega, ki je brez dovoljenja stranke drugje delo pustil. Tak delavec tudi ne dobi podpore.

Na premočniku König so sporočili delavstvu, ki se je zaradi nizkih mezd pritožilo, da do 1. 1940 ne dobe nobene povzroke mezd.

1. marca 1935 je prešlo Posarje na podlagi potvorenega glasovanja k Nemčiji. Od tega dne pa do 1. julija 1936 je propadlo okoli 1500 obrtniških obratov.

Strokovna poročila

Rudarji

Črna pri Kamniku. Po daljšem času se oglašamo rudarji iz Črne. V nedeljo 13. t. m. smo imeli sestanek, ki so se ga udeležili v polnem številu člani JSZ. Na sestanku se je razpravljalo mnogo o težkočah, ki jih imamo pri podjetju. V začetku novembra se je obrat začel ustavljati. To je bil za nas najtežavnejši udarec. V letošnjem letu smo nabrali prostovoljne prispevke in jih poslali stavkajočim delavcem. Sedaj se obračamo tudi mi s prošnjo na skupine in članstvo JSZ, če

jim je mogoče kaj žrtvovati za nas brezposelne delavce v tovarni »Kaolin« v Črni. Od borze dela smo prejeli podporo samo za en teden. Trajno bomo obdržali v spominu skupine, katere se bodo spomnile na nas, ki se nahajamo v tako težavnem položaju. — Ob zaključku sestanka so vsi člani zagotovili, da ostanejo zvesti JSZ, kateri zaupamo, da bo branila naše pravice. — Tovarišem pri JSZ vesele božične praznike in srečno Novo leto želi odbor in ostalo delavstvo.

Gradbeno delavstvo

Dol pri Ljubljani. Člani naše skupine JSZ se prav živo zavedajo pomena organizirane borbe potom svoje strokovne organizacije za izboljšanje svojega življenjskega položaja. Njihovo organizacijsko zavest kaže udeležba na občnem zboru in na vseh sestankih od ustanovitve skupine. Na zadnjem sestanku, ki se je vršil 27. decembra, nam je zastopnik centrale poročal o akciji za sklenitev kolektivne pogodbe gradbenega delavstva. Uspeh v borbi za kolektivno pogodbo nam daje upanje, da bomo tudi mi v prihodnjem letu zopet priborili povišanje naših plač. Kljub povišku 50 par na uro, kar smo si priborili potom organizacije letos, plača 3.50 Din na uro, za delo na vodi in v vodi, še daleč ni zadostna. Dalje smo na sestanku naredili načrt, kako odpomoči članom, ki so brezposelni. Sedaj v zimskih mesecih, bo zaradi pomanjkanja kredita, do aprila zaposlenih samo dobra tretjina od redne zaposlitve tekom leta. Da se zaposli tudi te, je šla deputacija s tajnikom JSZ po končanem sestanku na županstvo občine Dol in Dolsko s prošnjo, da se pri gradnji mostu čez Bistrico v Beričevem zaposlijo v prvi vrsti naši brezposelni člani. Župana omenjenih občin sta obljubila vso svojo pomoč. Pri »Gradbeni družbi«, ki gradi omenjeni most, bo pa JSZ podvzela korake, da bo plača zaposlenih delavcev odgovarjala plačam v gradbeni stroki.

V vsak obrat delavske obratne zaupnike

mora biti vodilo organiziranih delavcev v januarju 1937!

Kateri čevlji se Vam bolj dopade?

Gotovo prvi, bolj negovani čevlji! Vsak čevlji morate napeti na kopito in ga čistiti z dobro terpentinsko kremo, potem bo zelo trpežen in Vam v veselje. — Najbolj zahtevana in največ razširjena je

krema za čevlje

ki je izdelana iz pristnega terpentina in žlahtnih voskov, ki močno barva, daje lep, izrazit lesk, ki čisti in konzervira. — Prepričajte se o tem! Ime **Schmoll** jamči za kvaliteto!

Schmoll
Pasta

Novoletne misli nameščenca

Beseda božja se je učlovečila kar med delovnim ljudstvom, da bi vprav le-to sprejelo veselo oznanilo po Sinu božjem, po Kralju nebes in zemlje, za odrešenje človeštva v kraljestvu Kristusovem in Njegovi cerkvi. Kruh iz žuljavih rok in besedo božjo iz ust preprostega delavca je sprejemal Tisti, ki je — ko je prišla ura — s kruhom in besedo božjo nasičeval množice, ki so se mu smilile. Med ponižane in razžaljene, med gobave in slepe, med lačne kruha in pravice — je prišel sam Bog, da s svojimi postavami ljubezni in pravičnosti veže predvsem tiste, ki **morejo in imajo**, da dele ljubezen in pravico — ponižanim in brezpravnim.

Kje je torej nameščencu, ki veruje v vseodrešujočo moč božje postave, mesto njegove dejavnosti?

Vprav nameščenec po razgibanosti svoje duševnosti, po obsežnosti svojega umskega obzorja in po svojem socialnem položaju — je v smislu dobro razumljenega laičnega apostola prvi poklican, da ponese Kristusa in Njegovo blagovest med zbegano delovno ljudstvo, ki kliče z nemim krikom hudo preizkušane duše: »Gospod, glej, poginjam — usmili se nas! Pošlji svojega duha in prerojeni bomo in prenovil boš obličje zemlje!«

Nameščenci! Ne mašite si ušes pred tem krikom, ne zapirajte se v dozdevne trdnjave svojega stanovskega okoliša! Kliče vas krščanska dolžnost pod prapore križa in kladiva, da z grmečimi delavskimi bataljoni prvi prodrete tja, kjer sikajo najhujši zublji v borbi za vstajenje stiskanega delovnega ljudstva in poveljanje božje Vsepričujočnosti!

Razmere v Judeji ob Gospodovem času so bile močno podobne današnjim. Lakomnost in koristolovstvo, gon za dobičkom, pretvarja in laž, krivica in sleparstvo, izžemanje in oderuštvo — vse to je razjedalo judovski narod, da so pokali temelji Jeruzalema, ki mu je bila prerokovana huda usoda razdejanja. In vse bolj in vse bolj je drvelo v svoji nenasitni pohlepnosti vse, kar se je kot gnilo izločilo iz vrst zapuščenega delovnega ljudstva, v bližino zastopnika močnejše rimske države. Za mastne službe in visoke položaje so neugnani stremuhi prodajali sebe, svoje narodne svetinje in pravice svojega delovnega ljudstva rimskim mogotcem. Nič jim ni bilo več sveto. Celo v hiši božji, v templju so kupčevali, da je Kristus v sveti jezi pograbil bič in izgnal samogoltnike.

Jezus Kristus ni prišel na svet, da bi branil od propasti stari red, dasi je po besedah »Bogu, kar je božjega in cesarju, kar je cesarjevega« priznaval veljavne postave. V svoji vsemoččnosti bi bil lahko preprečil vpepitev judovskega templja in zaustavil razdejanje Jeruzalema. Tega ni storil. Še več; ko je dejal: »Poderite ta tempelj, in v treh dneh vam ga bom postavil«, ni s temi besedami mislil samo na svojo zveličavno smrt in vstajenje, marveč je s tem napovedal tudi **ново zavezo** z Bogom Očetom v smislu ljubezni in pravice za delovno ljudstvo. Hudo mu je bilo, da bo uničeno cvetoče mesto Jeruzalem in da bodo ob razdejanju trpeli tudi nedolžni. Razjokal se je nad Jeruzalemom. Toda sam — najnedolžnejši, najbolj brezgrešni človek — je šel prvi v smrt, kot žrtev za svoje ljubo ljudstvo, v strašno smrt na križu!

Ker je glas ljudstva božji glas, je tudi srd ljudstva, srd božji!

Tja, kjer so zelene mize, kjer zvenketa zlato, more prodreti do skalnatih src denarnih mogotcev ali beseda Kristusova: »Epheta!« — od-

prite se, ali Aronova palica, ki je z njo iz skale izvalil studenec, da je z njim napojil žejno ljudstvo.

In danes je to ubogo delovno ljudstvo žejno pravice in ljubezni — in hrepeni kakor jelen po hladni studenčnici...

Če je Antikristovo seme, sejano v ljudska srca, ki so jih razbrazdili ostri lemeži nenasitnega kapitalizma, vzkalilo in ograža svetovni mir, — tedaj ne rujmo plevela, ki bo ob žetvi prevejan in v oženj vržen, da ne pomandramo klenega zrnja, marveč dajmo žarkom božjega Solнца, da s svojo toploto ljubezni prekvasi burna gibanja delovnih množic za zmago pravice v duhu Kristusove blagovesti!

Katoliški nameščenci! Nastopajoče leto Gospodovo 1937 krije v sebi mnoge kali dobrega in zla — oboje po božji milosrčnosti in dopuščenju. Ne držimo križem rok, zavijajmo rokave in navdušene naj nas vodi križ in blagoslov Gospoda med vznemirjeno delovno ljudstvo! V miru in boju — v dobrem in zlu — povsod smo božji!

Z delavstvom nas vežejo isti in enaki interesi za zboljšanje gmotnega položaja, prav posebno pa je kršč. socialno delavstvo po svoji krepki borbenosti, razgibani dejavnosti in po svoji neizprosni krščanski miselnosti v duhu cerkvenih delavskih okrožnic — tista napadalna četa, ki bo v vsa-

kem primeru branila božje in človeške pravice delovnega ljudstva.

V sedanjih velikih trenutkih pustimo nameščenci ob strani vse, kar nas loči od delavstva. V delavskih zbornicah je naša moč in naše zavetističe, kjer bomo tudi svoje posebne stanovske zadeve lahko urejevali.

Ne bojmo se ostrašujočega komunizma, ki žanje le tam, kjer mu je prepuščeno prosto polje, da licitira na krive nagone nezavednih množic. Proti materializmu in brezbožstvu nas tudi v krempljih rdečih petelinov varuje verski idealizem in premoč naših protikapitalističnih načel Kristusovega evangelija.

Z delovnim ljudstvom za Kristusa in zaradi Kristusa in Njegovega evangelija! Če to izvajamo, nam bodo navržene božje in človeške pravice, ker je Kristus pot, pravica in resnica!

V tem znamenju — znamenju križa — z ramo ob rami s kršč. soc. delavstvom zasadimo naš plug v razore novega leta, da bo ob letu osorej tudi nameščenskemu stanu po božjem blagoslovu kaj prida sadov v duhovnem in gmotnem oziru.

Jezus Kristus, čigar ime je mnogim v pohujšanje in padec, je vprav delovnemu ljudstvu — in to smo tudi mi nameščenci — v odrešenje in vstajenje.

Vrzmimo mreže na široko in daleč od plitvin...

Nameščenci na visokih položajih

Večkrat opazujemo tiste nameščence, ki v visokih položajih nadomeščajo šefa, pa se prav malo zavedajo, da so tudi sami nameščenci in na svoje tovariše, ki so jim podrejeni, gledajo kot na manj vredna bitja. Ali pa če že to ne, vsaj mislijo, da ti nižji nameščenci nimajo svojih misli, oziroma da jih ne smejo imeti. Marsikateri od teh šefov zelo rad govori o izrabljanju delavcev in nameščencev, sam pa ni do svojih podrejenih nič boljši kot šef (lastnik) ali pa je včasih še slabši. Prav nič ga ne teži vest, če morajo po njegovi krivdi nameščenci delati čez uro ali pa tudi ob nedeljah. Slišal sem že, ko je tak šef-nameščenec zmerjal svoje podrejene, da njihovo delo ni nič vredno in da sploh nič ne delajo. Čeprav vem, da morajo pri tem podjetju nameščenci delati do 10. ali celo 11. ure zvečer, ne da

bi dobili čezurno delo plačano. Poznal sem pa tudi takega visokega nameščenca, ki je svoje podrejene silno rad prikrajševal in če je le mogel, plače znižal, da bi se tako prikupil svojemu šefu. Nazadnje pa je bil sam vržen na cesto in je po nekaj mesecih brezposelnosti sam iskal podpore pri borzi dela. Dokler je bil pa v službi, se je iz organizacije norčeval in organizirane preganjal.

So sicer nekateri nameščenci na visokih položajih, ki spoštujejo svoje podrejene in se zavedajo, da so sami tudi nameščenci in da pravice, ki jih imajo sami, radi tega tudi ne kratijo drugim. Ali teh je malo. Mnogo je pa takih primerov, da prej dosežeš svojo pravico pri šefu kot pri nameščencu, njegovemu namestniku.

Da si pri takih namišljenih šefih nameščenci sami ne morejo nič pomagati, je

jasno. Tu pride do veljave samo organizacija, kajti le z njeno pomočjo lahko nameščenec uveljavi svoje pravice. Poznam tudi nameščence, ki so sami organizirani, do svojih tovarišev pa nimajo nobenega spoštovanja, ampak samo gledajo, kako jih bodo pri svojem šefu črnili. Za take nameščence je prava sramota, da so organizirani, ker samo škodujejo organizaciji in svojim tovarišem. Vsak organiziran nameščenec mora biti značaj in za svojega tovariša storiti le dobro, pa naj bo kakršnegakoli prepričanja. Če bomo nameščenci krepko skupaj držali, nas ne bo mogel nihče tako silno izrabljati, ne šef, še manj pa šef-nameščenec. —arz.

Pereča nameščenska vprašanja

Borba za vsakdanji kruh zajema danes prav vse stanove. Tudi nam nameščencem ni prizanesla in nas vrgla v ta vrtinec, kjer si moramo pomagati pač, kakor moremo.

Vsa nameščenska socialna zakonodaja pri nas, ki vsekakor prednjači pred vsemi ostalimi deli naše države, ne more rešiti težkega položaja nameščencev. Vsi dose-danji poizkusi rešiti ta vprašanja, so neznatne kaplje v morje. Vzroki tega stanja so bolj ali manj znani in mnogo se piše o tem v strokovnih in drugih listih. Vojna, porast nameščenskega naraščanja, krčenje obratov zaradi nadprodukcije. Saj vemo, da se je v povojnem času vsak lokal uporabil za tovarno, danes pa se ti obrati reducirajo in v njih lokalih se odpirajo restavracije in gostilne.

Trditve, da je kvaliteta nameščencev vedno slabša pa tudi ne drži dobesedno, saj vendar vemo, da vsesplošni napredek vedno več zahteva i od nas privatnih nameščencev. Vsak nameščenec mora biti danes strokovnjak v svojem poslu in mora pokazati čelega moža, če se hoče obdržati in da ga najmanjša sapica — redukcija ne požre. Tudi je danes služba v našem poklicu vedno težja in napornejša radi delitve dela. Z diferenciacijo dela smo pridobili v svoj stan najrazličnejše akademsko naobrazene ljudi, zdravnike, profesorje, advokate, ki jih potrebujejo velepodjetja, s čimer se je nivo našega stanu dvignil, toda ne brez posledic. Svoječasno je vodil podjetje gospodar sam, danes ga pa po večini uradnik in s tem se je odgovornost le-tega samo povečala. Res je, da je trg z nameščenci kot z drugimi delovnimi močmi prenatrpan, kar pa zopet ne opravičuje znižanje naših prejemkov. Statistika nam pove, da so se prejemki od predvojne časa na danes neverjetno znižali z ozirom na splošni življenjski indeks. Ista statistika pa nam prav zgovorno pravi, da povsod temu ni tako. Naj omenim Češkoslovaško, ki je v tem pogledu na prav zaviden položaju. Mnogo, mnogo je načinov za izboljšanje sedanjega socialnega in gospodarskega položaja i našega. Dvojno zaslužkarstvo naj bi se po našem mnenju pod kazensko sankcijo prepovedalo. Različni delovni časi to razvado le še večajo, ter tako socialno zlo le podpirajo. Dobro uslužben-

Brezposelni

Roman

Angleški napisal Walter Briesley
Poslovenil Radej Ciril

Ta povest je izrezek iz resničnega življenja mnogih proletarskih družin pri nas in skoraj po vsej širni zemlji. Kajti povsod je tako, da izkorišča človek svojega sočloveka in ko ga ne rabi več, ga požene na ulico. In ni več zanj mesta v družbi in ni kruha ne zanj in ne za njegovo družino. To je obupna borba za golo življenje, za čisto pravi vsakdanji kruh.

Močan sončni pramen je lil skozi okno in ob-svetljeval na nasprotni steni okrog sence zgornje polovice posteljišča pravokotno ploskev na preprogi, ki se je čudno prelivala iz zelene v žolčasto barvo. Bakrena krogla na železnem posteljnaku, ki je metala svojo sploščeno senco na steno, je sijala kot kepa žarnega zlata. Videti je bilo, kakor da je razlit preko nje čist žareč ogenj in kakor da se na njej igrajo žarki. Bolj kot sončna svetloba, ki jo je zalivala, se je lesketala in žarela. Na tej bleščeči svetlobni sliki so Ivanu Cooku obvisle oči takoj, ko se je prebudil. Toda moral jih je siloma zopet zatisniti. Edino tega se je domislil, da je včeraj izgledil kroglo, ko je pomagal ženi očistiti spalnico. Za kratek hip je še poležal in zbiral svoje misli. Ugibal je, kateri dan v tednu naj bi bil...

Sobota.

Že res, danes teden pride uradnik Brezposelniškega sklada in kot je prišel, tako bo tudi odšel. Tega strašnega dne v mescu se je bal Ivan bolj radi Ivanke kot radi sebe. Zakaj ta dan je šel Ivanki ves njen čas po zlu. A pomagati ji ni mogel nič. Moral je gledati, koliko njegova žena trpi, a ni ji mogel spregovoriti besedice v tolažbo. Njegovo življenje je bilo pusto in brezupno. On je trpel po svoje, ona po svoje. Tedaj je odprl oči in se okrenil, hoteč se ozreti nanjo.

Žena je ležala vznak in trdno spala. Raz čelo so se ji usuli kostanjevi lasje, ki so ji ležali zmrščeni ob vzglavju. Po motnih pegah na obrazu si videl, kako ji štrle kosti iz mesa. Okrog nozdrvi je bila smrtnobleda. Pod očmi in na čelu so se ji zarezale črte v mehko, gladko meso. Nemara so ljudje vprav zato trdili, da se je v zadnjih treh letih postarala. Morda so pa tudi opazili, da sta oba izgubila svojo prejšnjo duševno svežino in moč. Ivan se je zopet obrnil nazaj k svetlobni igri žarkov in k zlati bleščeči krogli. Navdajati ga je začela nekakšna nestrpnost, pomešana s sovraštvo in srdom. Toda v njegovih čustvih ni bilo ognja, marveč le medel poudarek tistega splošnega čustvovanja in razpoloženja, ki se je v njem popolnoma ukoreninilo. Nekaj mu je jemalo polet, da se ni mogel povzpeti na tisto višino, na kateri bi moral biti in ki se je docela prilegala njemu kot takemu. Ko bi mogel to pozabiti, ko bi se mogel popolnoma prilagoditi temu nižjemu življenjskemu nivoju, bi mu življenje bilo morda znosnejše, znabiti bi svobodneje zadihal. Toda tega ni mogel in vedel, je tudi, da kaj takega ne zmore. Zato so ga zopet prevzela prejšnja čustva: nestrpnost, jeza, sovraštvo. Čutil se je zares nesrečnega.

Pod oknom so se zaslišali okovani čevlji: nekdo je prihajal po tlaku. To bo najbrž Winterjev Karel. Na delo odhaja. Pol šestih je. Vsako jutro ob pol šestih jo primaha mimo Karel s svojimi okovankami. Zaposlen je v blackleyskem rudniku kot črpalec. Že leta in leta dela po sedem dni na teden. Danes, ko je sobota, v rudniku praznujejo, a Karel mora vendarle iti na delo.

V tenby-ski jeklarni, oddaljeni štiri milje, je nizko in zamolklo zatulilo. Pol šestih je. Ivan bi bil vedel, da je pol šestih, četudi bi njegovo uho ne ujelo nikakega glasu, ki naznanja čas, pa naj si bo to tvorniška sirena, ki je tulila, da se je njegova soba

stvo podjetja je steber vsakega podjetja, z njim podjetje uspeva, a lahko tudi umira. Vsak razumen gospodar upošteva vse te činjenice in odreže po svojih in podjetniških močeh pošten kos kruha pravice uslužbencu, kar je v ne malo korist podjetja in splošnega zadovoljstva. Veliko je činjenic, ki odločajo o našem stanu, vse pa je mogoče odpraviti pri dobri volji in pravem razumevanju težkih namošćenskih prilik. B-ič.

Za razširjenje pokojninskega zavarovanja

V dnevih 21. in 22. t. m. se je mudila v Belgradu 31 članska deputacija nameščenskih organizacij, Delavskih zbornic in Pokojninskega zavoda v Ljubljani. Našo organizacijo je zastopal tov. Dobovšek. Deputacijo je vodil sarajevčan Fadil Kurtagić, kateri je pri pristojnih ministrstvih dovolj jano in točno razložil pomen in namen deputacije.

Pri spejemu je socialni minister gosp. Cvetković izjavil, da so mu vse delavske in nameščenske težnje dobro znane, vendar pa, da so težave pri izvedbi, ker je treba zainteresirati tudi ostale predstavnike, da se kolikor moč ovire čim bolj odmaknejo. Osebo je vsekakor za razširjenje. Povdarjal je, da ima vlada namen najprej uzakoniti minimalne mezde, zatem provesti delavsko starostno zavarovanje, ki je tudi zelo važno, a zadnje je na vrsti razširjenje pokojninskega zavarovanja.

Drugi sprejem je bil pri trgovinskem ministru g. Vrbaniću. On je bil očividno nagnjen bolj na delodajalce in je bil tudi pri izjavah bolj skromen. Obljubil pa je končno, da razširjanju ne bo nasprotoval. Izvedbo bo treba izvesti vsekakor v harmoniji z drugo platjo t. j. v sporazumu s predstavniki trgovine in industrije, ker bi bil sicer odpor prevelik. Napöttil je deputacijo dalje do ministrskega predsednika g. dr. M. Stojadinovića. Deputacija je našla pri njem mnogo razumevanja in dobre volje. Težnje so mu znane. Rekel je, da vnešeni amandmaji v finančnem zakonu niso samo za parado, temveč zato, da se jih izkoristi v prid nameščencem. Tekom proračunskega leta bo razširjenje izvršeno. Od ministrskega predsednika je

Nakup

Knezovega zemljišća

Kakor smo svoječasno poročali, se je pogajal Pokojninski zavod za nakup stavbenega zemljišća, ki ga je ponudila tt. Knez v bližini šišćenske nove cerkve. Pogodba je bila od uprave že sklenjena (po naših informacijah je bila cena 6 milijonov, dinarjev) ter predložena v odobritev ministrstvu. Slednje je pa kupčijo zavrnilo iz vzroka, ker je PZ kupoval zemljišće, da ga proda naprej, kar je ministrstvo smatralo kot spekulativni nakup, s katerim se PZ ne sme baviti. Postopek ministrstva je popolnoma pravilen, kajti PZ naj bi zemljišće kupil za zidanje nameščenskih stanovanj, kar smo že opećovano predlagali. Radi tega nam ni nič hudo, če je bil predmetni nakup zavržen, ker od njega nameščenci ne bi nič imeli.

kar narahlo zamajala ali pa Karlove okovanke, ki so razbijale po asfaltu. Vsako jutro se je zbudil ob pol šestih, in to že celih štirinajst let, odkar je zapustil wingrove-ski rudnik in je odšel v Tenby. To se je zgodilo, ko je bil star dvajset let. Zadnja tri leta se mu je včasih primerilo, da ni zaspal pred pol štirimi zjutraj, ker ga je mućilo dejstvo, da je brez posla. A ni spal dolgo, ob pol šestih je zopet odprl oči in vstal. Tega ni storil zato, ker bi ne mogel več spati, toda vedel je, da bi si s tem le pokvaril spanje v naslednji noći.

Obrnil se je zopet na svojo pravo stran. To kret-njo je napravil vedno, preden se je dvignil iz postelje. Nato se je za hip uprl z nogami ob železno posteljno vžnožje. Kar čudno ga je spreletelo, ko je moral napraviti to kret-njo, ko je moral vedeti in občutiti, da ima telo. Kadar se je poprej, ko je še imel delo, vrnil domov iz jame in se je drugo jutro zbudil, je začutil, kako se mu je razlilo po vsem telesu nekaj lepega, skoraj bi rekel, svežostnega in vedrega. Navadno se je začel smehljati samemu sebi: iztegnil je roke in noge, odprl noćno omarico in pri tem se mu je od smeha trebuh tresel. Takrat se je še zavedal svoje lepe postave in svoje jećlene moći, zavedal se je, da so skrite v njegovem telesu sile, ki bi kljubovale vsemu svetu. Žena je bila takrat zanj nekaj prirodnega. Njeno telo mu je bilo potrebno. Poćutil se je velikega in moćnega. Življenje in ustvarjanje je kar prekipevalo v njem. Žena je imela zanj ta zmisel, da ga je mirila in krotila, da se sile niso v njem preveć razdivjale. A kako se je prebudil tisto jutro! Odprl je oči in je bil zburjen. To je bilo vse, kar je storil in občutil. Prejšnje čase, ko je bil zaposlen, so se mu misli takoj, ko se je zbudil, zbistrile in se spravile na najbolj vsakdanje stvari. Zaćele so brodit po tej stari šari vsakodnevnih reći, jo urejati in si krćiti pot skozi njo. A danes je sicer tudi odprl oči, toda v mislih in ćuvstvih se je zaprl pred okolico, ki

Za varstvo pravic naših izseljencev

Skrb za izseljence je moralna in gospodarska dolžnost države

Velik del našega majhnega slovenskega naroda je obsojen na izseljevanje. Sto tisoći so odšli na vse strani sveta — za kruhom. Tako jih danes najdemo v vseh evropskih državah, kamor je bilo izseljevanje mogoće in prav tako v vseh dećelah onkraj širokih morij. Zadnja leta, ko so vse države začele kar najbolj omejevati dose-ljevanje, je ta odliv nekoliko prenehal.

Pretežni del teh naših izseljencev tvorijo delavci in kmetski fantje, pa tudi dekleta, za katere ni bilo dovolj kruha doma na rodni grudi. Mnogi, ki odhajajo v tujino, gredo najveć zato, da si nekaj prislućijo in se nato zopet vrnejo. Pa tudi mnogi izmed tistih, ki pod silo razmer ostanejo na tujem, še vedno upajo, da se vendarle vrnejo v domaće kraje. Predvsem si želijo toliko prihraniti, da bi v domovini vsaj za silo mogli živeti. Zneski, ki jih pošiljajo domov, so znatni in gredo vsako leto v stotine milijonov. Tako poroća Izseljenski vestnik Rafaelove družbe »Rafael«, da so v letu 1935 poslali nič manj kot 192 milijonov din. Vsekakor znesek, ki je za naše razmere uvaćevanja vreden. Pri vsem tem pa gredo našim izseljencem in s tem seveda tudi našemu narodnemu gospodarstvu v nič še težki milijoni. Naši delavci-izseljenci, zlasti tisti, ki so zaposleni v rudnikih in industriji, so pretežno zavarovani zoper nezgode, starost in onemoglost. Leta in leta plaćujejo prispevke, pa pride redukcija — in so ob vse. V nadi, da bodo kje drugje našli zaposlitev, porabijo prihranke in konćno ne preostaja drugega kakor pot v domovino in še to na način, ki so ga najmanj zaslućili. Tako se teh ljudi polašća zagrenjenost in obup. Domovini so dali vse svoje prihranke, ob vrnitvi pa za nje ni nikjer nobene podpore, še manj pa toplega mesta. Pa se potem še ćudimo takemu ćloveku, če obupa nad vsem in je preprićan, da bo rešitev prišla le, ako se vse od kraja, kar danes je, razbiće in unići. Pa ne, da ima od tega škodo in težko življenje samo izseljenec. Koliko trpi pri tem njegova družina! In še: kako ogromno škodo ima od tega država sama. Poleg strašnega trpljenja in nezadovoljstva, ki se s tem

ustvarja, ima še stroške, ki jih mora kriti za vožnjo takim izseljencem in razne druge izdatke. V ogromnih primerih bi se dalo vse to našim izseljencem prihraniti, kar bi bilo dobro tako za izseljence kakor za državo.

Ugotovil sem že, da večina izseljencev računa na povratak v domovino, da si tukaj kupi skromen dom in tako zagotovi primerno življenje. Bilo bi torej dobro za ugled in za gospodarstvo države, da bi na vsak način kar najbolj branila in varovala pravice naših izseljencev. V resnici pa pusti, da jim propadajo pravice, ki izvirajo iz pokojninskega zavarovanja. V milijone gredo zneski, ki so zaradi tega izgubljeni. Prećestokrat se zgodi, da jih kot tujce prve odpuste in jim je vzeta vsaka moćnost, da bi mogli priti do pravic, ki jim gredo iz zavarovanja. Treba jim je tedaj v vsakem primeru to pravico zavarovati. To terja ne samo naravna pravićnost, marveć je to dolžnost države. Pri vsem tem, kakor je bilo že poudarjeno, ima vendar tudi država korist in je zato nerazumljivo, da se pri nas to vprašanje tako malo upošteva. Od naših izseljencev se zahteva ob vsaki priliki spoštovanje do domovine, za nje se pa v resnici prav nič ne stori in ne skrbi. Već skrbi tedaj za izseljence pa bodo tudi ti spoštovali domovino in ji tudi dali, kar so ji dolžni!

Doslej se izvaja vzajemna pogodba glede starostnega zavarovanja samo z Nemćijo. Z Avstrijo je sklenjena že nekaj let, vendar se do danes iz neznanih razlogov ne izvaja. Pripravlja se tudi s ĆSR, vendar bo ta za nas brez večjega pomena, ker tam ni veliko naših ljudi. Bolj bo to v korist ćeškim nameščencem, ki so se presećili s tekstilno in drugo industrijo k nam v Jugoslavijo.

Kakor so te pogodbe vaćne, nujne in potrebne, vendar so z njimi interesi izseljencev zavarovani le enostransko. Na primer: Ako hoće izseljenec ućivati pravice, ki mu jih daje dogovor z Nemćijo, se mora vrniti v domovino. Ako pa gre v kako drugo državo, tedaj kljub plaćevanju prispevka, s katerim varuje svoje pravice, le-teh ne more izkoristiti. Pa še nekaj je ve-

like vaćnosti. Med nekaterimi državami veljajo dogovori, da so njihovi izseljenci v drugi državi, sopolgodbenici, popolnoma enakopravni z domaćimi delavci. Naši izseljenci tega ne ućivajo razen v državah, s katerimi imamo dogovor o socialnem zavarovanju.

Mednarodni urad dela je izdelal in na svojem rednem zasedanju l. 1935 sprejel besedilo konvencije pod naslovom »Pokojnine izseljencev«, ki določa, da delavci-izseljenci lahko varujejo in uveljavljajo svoje pravice, izvirajoće iz pokojninskega zavarovanja, v vseh državah, ki to konvencijo sprejmejo in uveljavijo.

Naša država je na ratifikaciji te konvencije zelo prizadeta, saj si bo na ta način zagotovila dotok denarnih sredstev v obliki pokojnin, ki jih bodo iz tujih držav prejemali delavci-izseljenci po svoji vrnitvi v domovino.

Iz ćisto gospodarskih razlogov je torej potrebno, da naša država to za naše izseljence tako vaćno konvencijo ćimprej vzakoni. To zahtevajo še prav posebno naši slovenski nacionalni in gospodarski interesi. Rozman Joćko.

H konvenciji »Zašćita pokojnin izseljencev«

Dopolnjujoć meddržavno socialno zavarovanje, ki je bilo urejeno v prejšnjih zasedanjih, je mednarodna konferenca za delo l. 1935 sprejela naćrt konvencije meddržavne pogodbe o ustanovitvi mednarodne uprave za ohranitev pravic v zavarovanju za primer invalidnosti, starosti in smrti. Omogoćiti je treba zavarovanim delavcem, ki se morajo zaradi negotove eksistence seliti iz države v državo, da pridobijo moćnost izrabe svojih pravic iz zavarovanih dajatev.

Izmed moćnih naćinov, kako naj se izrabijo pravice delavcev, ki so bili ćlani zavarovalnih zavodov v dveh ali več državah, je konferenca izbrala tisti naćin, ki ustanavlja kontinuiteto zavarovanja. Zavarovalna razdobja, ki jih je izseljenec dovršil v svojem poklicu v razlićnih državah, tvorijo nepretrćano vrsto oziroma se sešćejejo v enoto, tako da more upravićenec uveljavljati v vsaki državi vso zavarovalno dobo, ne da bi bil v nevarnosti, da bi izgubil prispevke, ki jih je plaćal v katerikoli državi. Pri ugotavljanju, ali ima izseljenec pravico do dajatev, upošteva vsak zavod ne le zavarovalno dobo, dovršeno pri njem, temveć prav tako razdobja pri vsakem drugem zavodu, ki prispeva mednarodni upravi za ohranitev pravic. Po drugi strani je vsak zavod pooblašćen, da znića v doloćenem razmerju dajatve ali enote dajatev, ki so doloćene nezavisno od ćasa, ki je v njem bil kdo zavarovan, ker se pri računu drugih dajatev niso upoštevala vsa razdobja zavarovanja. Zato se je konferenca odloćila organizirati v korist delavcev izseljencev ohranitev pravic v teku pridobivanja.

Konferenca je šla še korak dalje. Proućila je tudi drugo stran vprašanja ohranitve pravic, ohranitev že pridobljenih pravic, postavila naćelo popolne ohranitve pravic. Zavarovanec, ki mora zapustiti državo, v kateri ima svoj sedeć zavarovalni zavod, ki mu je že izplaćeval dajatve, obdrži pravico na te dajatve ne oziraje se na to, v kateri državi biva. Pri tem so predvidene še druge morebitne okolnosti, po katerih se ravna višina dajatev.

Konferenca se je zadovoljila s tem, da je postavila glavna naćela za varstvo pravic delavcev-izseljencev in prepustila državam, ki so ćlanice mednarodne uprave za ohranitev pravic, vso svobodo ukrepanja, ki je zdrućljiva s smotrom te uprave. Tako je torej državam, ki se sporazumejo o tem, dano na voljo, da se v medsebojnih od-

je že čakala nanj vso dolgo noć, da plane nadenj in ga zatopi v neizogibno vsakdanjost. A tisto jutro je bilo še teh vsakdanjih stvari kaj malo. Zato so mu ćuvstva in misli toliko bolj otopele. Kajti ko bi se bil mogel le za hip porazvedriti in privoććiti svojim mislim le trenutno zabavo, bi se bil ob resnićnosti ogrel ali pa bi se bil gnan od neistinite, trhle sile vrgel na kako delo. Toda to je bilo zanj preveć sentimentalno in nedosegljivo. Res pa se je vćasih dvignil v postelji in se sede zamislil nazaj v tiste ćase, ko je imel še delo in si je slućil denar. Kako ćedna in ljubka je bila njegova žena, kadar se je vrnil domov z dela! Rad jo je draćil, da je vedno bolj prikupna in da ob petkih, ko ji mora dati denarja, vedno boljje kuha. Tedaj priskaklja od nekod njegov mali dećko. Ves je umazan od nog do glave. Že se je začel smukati okrog njegovih rudarskih hlać. Rad bi pil iz steklenice, ki jo je oćka potegnil iz žepa, preden je slekel rudarski suknjić. Ob takšnih spominih bi se bil najrajši kar razsrdil sam nad seboj, ko bi le občutil zmisel solz, ki so zalivale vso njegovo okolico. Kadar pa se je zamislil drugam in krenil v nasprotno smer, se je le nerad udajal nadam, da si lahko svojo bodoćo srećo sam pribori. Branil se je verovati v te nade, dokler se v njih ne pokaže kaj stvarnega, dokler se z njih perotmi ne povzpne do tiste višine, s katere je kot brezposelni zdrknul. Do vrha ne potrebuje nikake pomoći. Kaj hitro bo splezal nanj brć, ko nanese prilika. A vprav to, ali nanese prilika kedaj, je bilo zelo dvomljivo, vedno dvomljiveje. Ta dvom je še bolj netila žena, ki je nenehoma ponavljala: »Morala bova poprijeti za vsako delo, če sploh kedaj dobiš delo.« S tem je hotela samo potolaćiti samo sebe. Dokler še ćaka te prilike, da dobi delo, mora vse svoje duševne moći in ves svoj ćas porabiti za to, da se zasidra v tem novem nizkem osredju, ki ga je vanj pahnila brezposelnost.

(Nadaljevanje prih.)

Delo in socialna pomoč

Pogodba med Francijo in Jugoslavijo

V novembru in decembru l. l. so se v Belgradu vršila pogajanja za sklenitev naše trgovinske pogodbe med Francijo in Jugoslavijo. Pri tej priložnosti je Jugoslovanska strokovna zveza v Ljubljani naslovila na ministrstvo

za socialno politiko in narodno zdravje vlogo, v kateri naglašajo, naj naša delegacija zahteva od strani zastopnikov Francije, naj vzakoni »Pogodbo o delu in pomoči«. Vloga se je glasila takole:

2322./36. — Ref. R/K.

17. XI. 1936.

P. n.

Ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje

v

Belgradu.

V letu 1932 so se v Parizu vršili med zastopniki naše kraljeve vlade in republike Francije razgovori za sklenitev reciprocitne pogodbe o socialnem zavarovanju delavcev in nameščencev. Ob tej priliki sta se obe državi pogodbenici sporazumeli na tekst pogodbe, katerega je naša država tako v parlamentu kot senatu v letu 1933 ratificirala. Prav tako bi morala to pogodbo ratificirati tudi republika Francija. Kajti, dokler to ne izvršita obe državi pogodbenici, dogovor nima pravne veljavnosti. Od sklepanja te pogodbe so potekla štiri leta, vendar francoska vlada v tem času ni smatrala za potrebno, da s svoje strani dogovor ratificira.

Naprosamo ugledno ministrstvo, katero je na ratifikaciji te pogodbe najbolj živo zainteresirano, naj skrbi za to, da delegacija, katera vodi razgovore za sklenitev trgovinske pogodbe med našo državo in Francijo, stavi tudi zahtevo po ratifikaciji socialne pogodbe s Francijo, katera je bila sklenjena v Parizu leta 1932.

Smatramo, da je to tudi del gospodarskega vprašanja, ki sega v živo bit naših izseljencev. Zato je prav, da se ob tej priliki tudi to zahteva.

Zato naprosamo visoko ministrstvo, naj apelira na kraljevo vlado, da naroči delegaciji, ki vodi dogovore za sklenitev nove trgovinske pogodbe s Francijo, da med drugim stavi tudi zahtevo po takojšnji ratifikaciji socialne pogodbe, sklenjene leta 1932 v Parizu.

Za Jugosl. strokovno zvezo:

T. č. načelnik:

Tajnik:

Na to vlogo je Jugoslovanska strokovna zveza prejela iz ministrstva za socialno politiko in narodno zdravje

odseka za zaščito izseljencev ta-le odgovor:

Min za soc. politiko in nar. zdravje, odsek za varstvo izseljencev — Belgrad. St. broj 87567.

23. novembra 1936.

Jugoslovanski strokovni zvezi

Ljubljana,

V odgovor na tamkajšnji dopis št. 2322 od 17. novembra ministrstvu je čast sporočiti, da je takoj storilo potrebne korake v ministrstvu zunanjih zadev radi ratifikacije »Pogodbe o delu in pomoči« od strani Francije, ob priliki sedanjih trgovskih pogajanj.

Po naredbi ministra, šef odseka za varstvo izseljencev:

Dr. Fedor Aranicki.

Upati je, da tako pridemo v kratkem do uveljavljanja in izvajanja pogodbe »O delu in pomoči« med repu-

bliki Francijo in našo državo, kar bo v veliko korist našim delavcem-izseljencem, ki delajo v Franciji.

Slovenci, rudarji, pošiljajo pozdrave

Iskreno pozdravljamo rudarji iz Zvartberga v Belgiji svoje tovariše rudarje v Jugoslaviji. Zelimmo vam blagoslovljene božične praznike in srečno Novo leto!

Morda nam tu na tujem kakor tudi vam v domovini novo leto prinese več sreče in zadovoljstva. Kakor vi, tako se moramo tudi mi boriti za svoje pravice.

Viničarji!

Sv. Miklavž pri Ormožu. Odprto pismo onemu, ki se ga tiče in viničarjem v vednost. — Organizirani viničarji smo si pred leti ustanovili pri svoji centrali Strokovni zvezi viničarjev v Ljutomeru »Posmrtninski sklad«, v katerega vplačujejo viničarji predpisane prispevke za vse družinske člane, zato pa se more iz tega sklada dobiti ob slučaju smrti do 100 Din posmrtninske podpore in to za vsakega člana v družini, ako so ob času smrti vsi prispevki redno plačani.

Ta naša ustanova je za viničarje veliko dobro. Ako pride v družino smrt, z njo pa stroški za pogreb, viničar, ki je član, takoj ve, kam gre po pomoč. Res je, da viničarji tudi občina poskrbi za rakev in kar je še pri tem neobhodno potrebno — toda znano je, da so taki pogrebi še posebej »žalostni«. Zato pa z rednimi izjemami vsak viničar, ako le količkaj premore ali ima vsaj »kredit«, vzame stroške v svoje breme, četudi mora potem večkrat leta in leta te dolgove »kupati« in radi tega še pomanjkanje trpeti. Pogrebni stroški so namreč za naše plačilne zmožnosti in z ozirom na naš zaslužek od 2—8 Din dnevno, naravnost ogromni.

Med slične ustanove, kakor je naš Posmrtninski sklad, spada tudi n. pr. zavarovalnica Karitas, le da v veliko večjem obsegu, katera pa je za viničarsko delavstvo nedostopna, radi napram našemu zaslužku prevelikih pristojbin. Ako bi na primer jaz hotel zavarovati vse svoje družinske člane v najnižjem razredu, bi moral plačati mesečno 35 Din, letno 420 Din, katere vsote pa skoraj celo leto ne zaslužim v gotovini. Čisto dobra je zavarovalnica Karitas, le, da je za nas iz omenjenega razloga nemožna.

Ni pa na mestu to, da se zastopnik te zavarovalnice v našem okraju pri svojih poslih spotika ob našo organizacijo in nje »Posmrtninski sklad«, kateri mu pač ne dela konkurence, kajti če bi tudi tega ne imeli, bi on zato ne dobil nič več zavarovalnice za Karitas. Seveda uprava zavarovalnice ni kriva, ako se njen g. zastopnik »tam čoha, kjer ga nič ne srbi«.

Mi pustimo na miru Karitas in njene zastopnike, zato želimo, da ti pustijo v miru tudi našo Strokovno zvezo viničarjev — to tem bolj pričakujemo od zastopnikov krščanske zavarovalnice kakor je Karitas.

Vse tisto klevetanje in podtikanje, da je viničarje vsem znani viničarski orga-

nizator »potegnil«, odločno odklanjamo in pripominjamo, da so že razni agenti zavarovalnic vse drugače svoje zavarovance potegnili. Ako bi mogoče ta zastopnik želel vedeti kako, mu to prav radi v prihodnji številki »Delavske pravice« pojasnimo. Ne mislimo pa o tem zastopniku samem ničesar nepoštenega, če rečemo, da ni lepo obrekovati delavske voditelje, s čimer pa boste, g. zastopnik, prav malo dosegli. Naši viničarji so namreč že toliko dozoreli, da razumejo Vaš prozoren

namen, ki bi hoteli pri viničarjih ubiti smisel za organizacijo, da bi potem mogli neki ljudje to delavstvo kot neorganizirano popolnoma nemoteno izkoriščati.

Za sedaj dovolj! Kdor more, naj gre h Karitas, mi viničarji pa, ki tam plačevanja ne zmoremo, bomo še nadalje ostali zvesti svoji krščansko socialni delavski organizaciji »Strokovni zvezi viničarjev« in v njej ustanovljenemu »Posmrtninskemu skladu«. — Miklavževski viničar.

Vsem našim tovarišem in prijateljem!

Ta številka »Delavske Pravice« je izšla v novem formatu in tudi povečani nakladi. To je uspeh in napredek. Vendar za nas to ne more biti dovolj. V mesecu januarju 1937 naj nam vsak član in naročnik pridobi

vsaj enega naročnika.

Pokažite to številko svojim sodelavcem, prijateljem in znancem. Pridobite jih, da bodo tudi oni postali naročniki naše »Delavske Pravice«. V mesecu januarju podvojeno število naročnikov »Delavske pravice« — to bo naše največje zadoščenje na vse klevete in obrekovanja. Na delo!

Strokovne vesti

Kamniško okrožje

Skupinam JSZ kamniškega okraja sporočamo, da bo v nedeljo 3. januarja 1937 nadaljevanje strokovnega tečaja. Tečaj se bo vršil tokrat v Radomljah pri Sršenu. Skupine naprosamo, da na ta predavanja pošljejo tovariše in tovarišice, kateri bodo kandidirali v tem letu za obratne zastopnike. Tečaj bo obravnaval naloge in dolžnosti obratnih zastopnikov. Zato naj od kandidatov za volitve obratnih zastopnikov nihče ne manjka. Vabljeni seveda tudi drugi. — JSZ.

Tekstilno delavstvo

Jarše. Na dan Sv. Treh kraljev, dne 6. januarja 1937 bo ob pol dveh popoldne v gostilni Borstar v Sr. Jaršah sestanek vseh članov in članic naše skupine v Jaršah. Na sestanek bomo obravnavali v glavnem le volitve obratnih zastopnikov.

Odbor poziva vse članstvo, da se tega važnega sestanka v polnem številu udeleži, da more vsak posameznik jasno in

pred vsemi odkrito povedati kaj mu ni bilo všeč pri dosedanjih zastopnikih in čemu naj bodoči zastopniki, ki jih bomo izvolili, ustrezajo. Na poznejše pritožbe in želje se ne bomo mogli ozirati drugače kot v nujnih slučajih.

Z udeležbo na tako važnih sestankih se kaže naša delavska zavednost. —

Lesno delavstvo

Duplica. V torek dne 5. januarja 1937 se bo popoldne po končanem delu vršil članski sestanek. Vsi in točno!

Rudarji

Zagorje. V nedeljo 3. januarja 1937 bo ob 9. dopoldne v Zadržnem domu članski sestanek. Vabljeni tudi apnenčarji. Vsi in točno!

Celjsko okrožje

Celje. V nedeljo 3. januarja ob pol 9. dopoldne se bo vršil v naših prostorih članski sestanek. Pridite vsi in točno!

To in ono iz naših krajev

Zagorje. Vsemu našemu delavstvu se priporočajo vsi, ki čutijo z nami, ker tudi v obrtništvu je prišla zavest, da je treba delavca dvigniti iz njegovih gmočnih težkoč, da bo imel možnost, dostojno preživeti in obleči svojo družino, in kupna moč in gospodarstvo se potem morata dvigniti v pravo blagostanje. Tudi skupina rudarjev JSZ Zagorje želi vsem, ki čitajo in podpirajo kakorkoli našo »Delavsko Pravico«, srečno in veselo novo leto, želi pa tudi, da bi še vnaprej vztrajali in stali ob strani našemu krščanskemu delavskemu pokretu! Novoletna številka »Delavske Pravice« se vam bo predstavila v novem, večjem formatu, ter se je naša velika želja tudi izpolnila. Naša sveta dolžnost je, da naše kršč. delavsko časopisje čim bolj širimo. Naj vsak pridobi kakšnega novega naročnika. Saj zmage brez krščanstva ni in je tudi ne bo. Naj bo naša parola v Novem letu, pridobiti čim več novih naročnikov krščanskega časopisja in knjig! Naj se pošteno krščansko čtivo ne skriva in umika pred frimasonsko brezverskim časopisjem. V vsako delavsko družino naš časopis in našo knjigo!

Bohinj, Delavci. Bohinjci zopet stopamo v novo leto. Kaj nam bo prineslo? Ali kaj razmišljate o tem? Leto borbe, trpljenja, ponižanja pa tudi zmaga je za nami. Pred nami pa črna in težka bodočnost. Zakaj? Ali se mar bohinjski delavec ni ničesar naučil iz preteklosti? Izgleda, da je tako, drugače ne bi izdajal brat brata, ki si nista sorodna le po stanu, ampak tudi po krvi. Nam tujcem je to nerazumljivo. V tujih deželah med tujimi narodi tega ni opaziti, da bi niti deset ljudi ne

moglo biti složnih, kadar je borba za kruh, katerega so vsi potrebni. Tukaj pa izgleda, da je to običajno. Saj je še celo oseba, ki je predstavljala letošnjega Miklavža, šla tako daleč, da si je vzela za zgled Judeža. Ker pa je ta dobričina z belo brado priljubljen med otroki, mu seveda podlegajo tudi starejši, čeprav je njihov trebuh poln nacionalizma. Upamo, da bo prihodnje leto pri nas zadostoval samo en Miklavž. Našel se je namreč človek, ki bo zmogel poravnati dolgoletna nasprotstva. Zavladalo bo bratstvo med podjetniki in delavci, pravi božični mir. Tistim, ki so pa na sumu, da bi ta mir kršili, so pa gospodje določili neplačan penzijo. Da pa država radi tega ee bo trpela, se zaposli najši par upokojencev, tako da ima eden dva kosa kruha, drugi pa nobenega. Le škoda, da takim talentom ni usojeno priti do najvišjih vrhov pa bi bila domovina takoj rešena.

Ob tej priliki bi opozorili gospoda, ki tako vneto skrbi za delavstvo v zadnjem »Domoljubu«, da pride o priliki v Bohinj. Tukaj imamo nekaj takih tipov, da bi jih svoji gardi lahko postavil za vzor. Sicer hrepenijo po šarži delovodje, toda upamo, da jim bo manjši čin dobrodošel. Torej gospodje, ako se res zanimate za delavstvo, pridite. Nekaj suhih vej je na tleh, ki jih je vrgel vihar z močnega drevesa JSZ. Mi jih niti v peč ne maramo in vam želimo dober tek. Dolgo vrst let že hodi »Domoljub« po slovenski zemlji, toda ni opazil delavca na nji. Ni vedel ali ni smel vedeti, da vodi JSZ že dolgo vrsto let gigantsko borbo za pravice slovenskega krščanskega delavstva. Nikdar ni bilo to delavstvo, ki je organizirano branilo svoje pravice, imel niti za eno vrstico prostora. Zdaj pa kar naenkrat taka skrb. Kje ste pa bili vsa popojna leta, gospodje, da nismo nič čuli o vas. Vaša iskrenost je taka, da se človeku gabi. Zato jo odklanjamo in tudi vašo pomoč. Obračali smo se že do vseh močnejših inštanca, toda brez uspeha. Trudili so se tudi drugi, ki imajo srce za te trpine, toda niti en vagon koruze ni moglo dobiti, ker naš kraj je pač označen kot Indija Koromandija. Zato vam svetujemo, ne begajte ljudi s frazami. Licemerstva je že tako več kot dovolj med ljudmi, nikar ga še vi ne gojite. Pustite tudi strokovne tajnike v miru; mi jim zapramo in to naj vam zadostuje. Kadar vam bo pa dolgčas, pa poromajte v duhu od božičnih jaslic tja na vrt Getzemani. Ob prizoru, ko je izdajalec poljubil Odršenika se spomnite, da je Judež vaš brat in da igrate njegovo vlogo med slovenskim delavstvom. Mi pa bomo šli mirno in samozavestno naprej za idejo, ki nam jo je prinesel dr. Jan. Ev. Krek.

»Triglav«

industrija perila in obleke

J. Olup

Ljubljana

Srečno in veselo novo leto

želiyo vsem svojim
obiskovalcem ter odjemalcem

I. Tomšič modna in manufakturna trgovina Ljubljana, Sv. Petra cesta	Habjan Jože mesar in prekajevalec Ljubljana-Moste Ciglarjeva ulica št. 12	Antonija Gutnik mesarija in prekajevalnica Glince, Tržaška cesta št. 8	Valentin Spitzko trgovina z manufakturno in galanterijo Moste, Zaloška cesta
Krsta Zanimovič Moste, Pod Ježami št. 3	Teodor Rabič štamplje in emajlirane tablice Ljubljana Miklošičeva cesta št. 12	M. Remic trgovina z mešanim blagom Šiška, Ljubljana VII Celovška cesta št. 85	Šestica Priporočna se restavracija Ljubljana, Tyrševa cesta
Ivan Praznik splošno mizarstvo Zavrti štev. 9, Ljubljana	Sreče, zadovoljstva in uspeha polno novo leto ★ 1937 ★ želi cenjenim inserentom uprava »Delavske Pravice«		Anton Škrianc Stojnica: Solski drevored Mojca: Topališka ul. 8
Ivan Srebot Ravnikarjeva ulica št. 15			Jakob Jesih Stojnica: Solski drevored Mesarija: Florijanska ul.
Andrej Dolinar parna pekarna Ljubljana Bohoričeva ulica št. 1			Vinko Dolenc mesar in prekajevalec Mesarija: Moste, Zaloška cesta. Podružnica: Moste, Tovarniška. Podružnica: Kodeljevo, Povšetova ul.
Oroslav Slapar modni atelje za dame in gospode Delo solidno, cene nizke! Šmartinska c. 8, Ljubljana			dr. G. Piccoli Ljubljana (nasproti nebotični) se priporoča
Ignac Banko gostilna Ljubljana, Šmartinska cesta	Svoji k svojim! Kupujte samo prvovrstne »Žirovske« čev- lje — poleg Delavske zbornice, Miklošičeva cesta 28	Legat špecerija, delikatese, zajtrkovalnica Ljubljana, Miklošičeva c.	Vsak Ljubljančan dobro ve, da najboljši pije le »Pilsen« v Gosposki ulici št. 13, pri »Ljankah Lastnica Anica Petelin
Marinko Terezija trgovina z mešan. blagom Ljubljana, Prisojna ul. 7	Martin Mahkota se priporoča: rokavice, nogavice, triko- taža, pletenine Gospodsvetska cesta št. 10 Ljubljana	Slavo Kolar elektrotehnično podjetje Ljubljana Tyrševa cesta št. 22	Katarina Zevnik mesarija in delikatese Tyrševa cesta 41 Podružnica: Tržna ulica, Šiška
Joško Rozman izdelovalnica klobas Ljubljana, Sv. Petra cesta	Sokolov Joško in Metka	Medić Zankl tovarne olja, lakov in barv Lastnik Franjo Medić Ljubljana Maribor Beograd Novi Sad Medvode Domžale	Kavarna Vospernik Ljubljana, Stari trg 34
Joško Stanovnik špecerijska trgovina Moste, Predovičeva ulica	Franc Slamič tvornica mesnih izdelkov in velemesarija Ljubljana Gospodsvetska cesta št. 6 Telefon 29-73 Podružnici: Prešernova ulica št. 4 Telefon 22-56 Napoleonov trg Telefon 39-75	»Singer« šivalni stroji Ljubljana	
Ignac Žargi Ljubljana Sv. Petra cesta št. 11	Marija Kovačič buffet Viadukt, Ljubljana, Šmartinska cesta št. 24		

Vsem svojim cenj. odjemalcem
se priporoča za obilen obisk
tvrdka

F. M. Schmitt

Ljubljana

**Pred škofijo 2
Lingarjeva 4**

Vedno postreženi pri

Eligij Eber

s kožuhovino in čepicami
Ljubljana
Kongresni trg 7

Fotoaparati, galanterija,
toaletni in kozmetični predmeti
vse po res konkurenč-
nih cenah. Amaterska dela
izvršujem nad vse vestno!

Franjo Mavec

Ljubljana
Miklošičeva cesta 6
(nasproti hotela »Union«)

Strgulec Pavel

Izdelovanje posteljnih mrež
in železnih postelj
Ljubljana, Gosposvetska 13
(Kolizej), telefon 38-97

**Izdelovanica zrcal in
brušenje stekla**

Anton Vrhovec

Ljubljana
Za gradom št. 9

Franc Novljan

mesarija Stojnica:
Šolski drevored, Ljubljana

Krušič Ivan

mesar in prekajevalec
Moste
Prešernova ulica 8
Šiška
Knezova, Černetova 37

Gostilna

Frankopanski dvor

(Reininghaus) — Šiška
Frankopanska ulica 5

Gostilna Kaverna

Vilharjeva ulica 29
Za nadaljnji obisk se pri-
poročata
Rozi in Ivan Dovič

Gostilna Maček

Ljubljana
Cankarjevo nabrežje

A. E. Skaberne

Ljubljana

Anton Kozina

matematično-mehanična
delavnica
Ljubljana
Šmartinska cesta št. 8

Manufakturna trgovina

**Eliza Peterka
(Ažman)**

Ljubljana, Pogačarjev trg

Jos. R. Puh

Ljubljana
Gradaška ulica št. 22

Vinko Podobnik

trgovina s kurivom
Ljubljana, Tržaška cesta

Anton Verbič

delikatesa, špecerija in kolonijalno blago
Ljubljana, Stritarjeva ulica

Schneider & Verovšek

trgovina z železnino, Ljubljana, Tyrševa cesta

Voščene in pogrebne sveče za hišno rabo, svečice za božič-
no drevo, nagrobne sveče in lončke i. t. d. dobite po nizki
ceni in v dobri kakovosti pri:

Svečarni »P a x« Kopač & Stele

družba z o. z.
Ljubljana, Celovška cesta št. 14

Remec Oskar

trgovina koles
mehanična delavnica
Dolenjska cesta št. 5

Priporoča se

Viktor Pavlič

brivsko-frizerski salon
Vič-Glince

Ozeblina odpravi

**»Oblakovo kamilčno
mazilo«**

Priporoča se

Velkovrh Franc

poštvalni uradnik
»Vzajemne zavarovalnice«
Vrhovec, p. Vič 92

Franc Zalaznik

tapetnik in dekorater
Št. Vid nad Ljubljano

Priporoča se še za nadaljnji
obisk

Valentin Jager

gostilna in mesarija
Št. Vid nad Ljubljano

Novak Jurij

trgovina na Brodu
pod Šmarno goro
ter prosi za cenjeno na-
klonjenost tudi v bodoče

Brcar & Co.

d. z o. z.

mlinsko-tehnične
potrebnosti

Ljubljana, Kolodvorska 35

Pri Zvonu, I. Strojanssek

Ljubljana, Pred škofijo št. 2
poleg magistrata (rolovza) —
priporoča svojo veliko zalogo
manufakturnega in modnega
blaga po izredno globoko zni-
žanih cenah. Delavci dobite
10% izrednega popusta!
Pridite in ogledajte si novo zalogo.

Kamnoseško in kiparsko
podjetje

Franjo Kunovar

Ljubljana
Pokopališče Sv. Križ

Ivan in Elza Rahne

trgovina s špecerijskim
blagom in restavracija
Zaloga pristnih ljutomerskih,
bizelskih in haloških vin
Ljubljana-Moste, Ciglarjeva 26

Vedno boste postreženi s ceno
in blagom pri

Škerl Viktor

mesar
Vič-Glince, Rožna dolina

Postreženi boste vsak dan
v trgovini

Vidmar Anton

Vrhovec, p. Dobrova

Mrežar Alojzij

mesar
Št. Vid nad Ljubljano

Srečno in veselo novo leto!

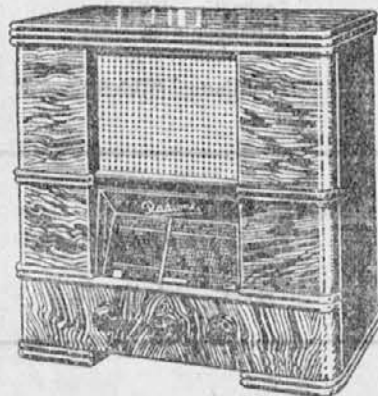
Jakob Pančur

vrtnar, Mokinje p. Kamniku
Se toplo priporoča!

Danilo Puc

tapetnik in dekorater

Ljubljana, Slomškova ulica 9

Najboljši radijski aparati

»RADIONE«

RADIO

R. Z. Z. O. Z.

V LJUBLJANI

MIKLOŠIČEVA C. 8

Vse za Vas

po nizki ceni ima

Baraga Ludv., Ljubljana

nebotičnik

pisalne stroje
za pisarno in
potovanje

pisarniške potrebščine
šolske potrebščine
nalivna peresa

šivalne stroje
igle, sukanec itd.

Kranj - Škofja Loka

Ivan Zabret

tovarna opeke, lesna industrija

Bobovk pri Kranju
pisarna Kranj

Ivan Bitenc

trgovina

koles, gramofonov in plošč
Kranj

Dom. Čebin

premog — drva — koks
podružnica v Kranju
Vidovdanska c. Telef. 14

Štefan Rovšek

fotograf in trgovina fotografskih
potrebščin

Kranj, Cojzova cesta št. 4

Franc Sušnik

trgovski vrtnar

Kranj — Stara pošta

Joško Špenko

izdelovanje

vsakovrstnih pletenin in nogavic
Kranj — Slovenija

Fotografski atelje

Janko Kramar

Kranj — Glavni trg št. 183

Franc Strniša

trgovina

Kranj

Pavla Rabič

manufaktura, moda, galanterija
Kranj

Glavni trg, v Kocbekovi hiši

Fotografski atelje

F. Jug

sedaj nasproti trgovine Savnik

Logar & Kalan

manufakturna zaloga

Lastnik: Srečko Vidmar
Kranj

Jože Zupančič

strojno mizarstvo

Albin Jazbec

konfekcijska trgovina

Kranj

Modna trgovina

M. Kanduč

Kranj

Viktor Tonejc

tapetnik — Kranj

Jos. Černelič

manufaktura

Kranj

Ignac in Ivanka Kokalj

gostilna pri »Matičkuc«

Lekarna pri »Sv. Trojici«

Mr. Fr. Savnik ded.

Kranj

Jože Brolih

gostilna Šumi — Kranj

Maks Bernard

tapetništvo

naznanja cenj. občinstvu, da se
preseli z novim letom v hišo
g. Lipica na Skali

Manufaktura

M. Koki

Kranj

Svojim cenj. odjemalcem tako v Pušlatu kot v Škofji Loki

Anton Gosar

mesar, Škofja Loka, podružnica Puštal

Fran Slabe

brivec — Kranj

F. Dolenc

trgovina z meš. blagom

Kranj

Mugerli Alojzij

mesar — Primskovo

Leopold Sulger

trgovina z meš. blagom

Primskovo — Kranj

Mausser Leon

pekarna,

Primskovo — Kranj

Antonija Uranič

trgovina z meš. blagom

Stražišče pri Kranju

Janko Rant

Kranj

Franc Gorjanc

veletrgovina

J. Knific

tovarna konjske žime za
žimnice, Stražišče p. Kra-
nju - Ustanovljena l. 1829

Brzjavni naslov: Knific,
Stražišče, telef. interurb.
št. 2 - Želez. post. Kranj.

Priporočamo svojo bogato
zalogo vsakovrstne konj-
ske žime za žimnice v
največjih kvalitetah in po
najnižjih cenah - Vzorce
pošiljam brezplačno

Franc Šifrer

trgovina z mešanim blagom

Škofja Loka — Slovenija

Ana Karlin

staroznana gostilna v »Plevni«

Škofja Loka

Pepca Trdina

gostilničarka pri »Filaverju«

Škofja Loka

Ivan Mlakar

manufaktura

Škofja Loka

Kapucinsko predmestje

Delavstvu se priporoča za čim
večji obisk

Lado Finžgar

trgovina z mešanim blagom
Škofja Loka, Sp. trg št. 37

Priporoča se še nadalje

Franc Mravlje

čevljar

Škofja Loka

Andrej Krošelj

pekarna

Škofja Loka

Fr. Podobnik

gostilna pri »Kernuc«

Škofja Loka

Brelih Janez

čevljarstvo

Suha — Škofja Loka

Gostilna Starman

Škofja Loka — kolodvor

Alojzij Jenko

izdelovanje dežnikov

Kranj — Tavčarjeva št. 8

P. Majdič »Merkur«

trgovina z železnino, Kranj

Zabret & Comp.

družba z o. z., Kranjska tovarna lanenega olja in firniža
Britof pri Kranju

nudi svoje prvovrstne izdelke: laneno olje, lanene firneže in lanene tropine.
Prečastitim župnim uradom priporočamo rastlinsko repično gorilno olje v
najboljši kakovosti. Zaupajte nam, postregli Vas bomo vedno s cenanim in
dobrim blagom

STROKOVNA SKUPINA DELAVCEV IN NAMEŠČENCEV JSZ
V KRANJU ŽELI VSEM CENJENIM INSERENTOM KRANJA
IN OKOLICE SREČNO IN USPEHA POLNO

NOVO LETO 1937

»Kovina«

d. z o. z.

trgovina z železnino

Kranj, Dravska banovina

Gostilna

Alka Ručigaj

Manufaktura

Peter Arnšek

Priporoča se gostilna
pri »Matičku«

Ignac in Ivanka Kokalj

Manufakturna trgovina

Miha Osredkar

Valentin Rozman

brivec

Kranj

Lekarna

Mr. M. Rauch

Kranj — Mestni trg

Tržič - Žiri

Kokalj Ferdinand

trgovina

z mešanim blagom
Tržič, Ljubeljska cesta

Jeglič Blaž

mesar in prekajevalec

Tržič

Glavni trg

Tvrška

A. Koželj

Tržič

Avtopodjetje

J. Goričan

Tržič

Toplo se priporoča cenj. občinstvu
brivsko-frizerski salon

Angeli Petrič Josip

Tržič

Kristan Andrej

urar

trgovina z zlatnino

Tržič

Za vsa slikarska in pleskarska
dela se toplo priporoča cenjenemu občinstvu
tvrška

Ježek Marjan

Tržič

Verdir Janez

mesar in prekajevalec

Tržič

Glavni trg, telefon št. 1

Engelsberger Ivana

trgovina s kuhinj. posodo
in suho robo se toplo priporoča. Tržič, Glavni trg

Indihar Viktor

trgovina z meš. blagom in
steklom. Tržič, Glavni trg

Delavstvu se priporoča

Josef Rudolf

brivski salon

Tržič, Ljubeljska cesta

Rabič Viktor

zaloga ur, srebrnine, zlatnine in očal
Tržič

Priporoča se za nadaljnjo
naklonjenost

Delavnica

čevljarsko gosp. zadruga Žiri,
r. z. z o. z.

Dobračeva št. 79

Franc Pertovt

modno krojaštvo za gospode
in dame — Žiri

Matej Šorli

pekarna — Žiri

Filip Potočnik

trgovina in gostilna - Žiri

Alojzij Gostiša

gostilna — Stara vas

Vinko Demšar

gostilna in mesarija
Stara vas

Tomaž Bogataj

gostilna — Dobračevo

Ivan Blažič

gostilna — Dobračevo

Marija Seljak

trgovina z mešanim blagom

»Sora« — Žiri

ročno čevljarstvo

Zorko Kržišnik

trgovina z mešanim blagom
Žiri

Ivan Zajc

ročno čevljarstvo

Žiri

Franc Kavčič

posestnik, gostilničar in trgovec

Žiri št. 44

Jakob Poljanšek

avtopodjetje

Žiri

Ješe Anton

izdelovanje čevljev, Tržič,
Cerkvena ulica 11

D. Franko

manufaktura, galanter. in
modna trgovina Tržič

Otiški vrh

Vinko Jamnik

št. Janž pri Dravogradu

Anica in Pavle Lauk

gostilna — p. d. Pridger
št. Janž, p. Meža

Leopold Arih

pekarna

št. Janž pri Dravogradu

Franjo in Marica
Metelko

gostilna Terezija Jamnik

Otiški vrh

Gnamuš Franc

gostilna

trgovina

št. Janž, p. Meža

Gvidon Širnik in drug

mesarija - prekajevalnica
Otiški vrh, p. Meža

Terezija Rogina, vdova

gostilna

Franc M. Rogina

Bukova vas
p. Meža ob Dravi

Jadransko zavarovalna
družba

zastopstvo

Franjo Ferarič

št. Janž, Meža

Ivan Vrhnjak

gostilničar in posestnik,
župan občine Pameče
Sv. Jedert, p. Meža ob Dravi

Franc in Julijana Širnik

gostilna

Otiški vrh, p. Meža ob Dravi

Belhar Anton

mesar in prekajevalec

Tržič

se nadalje vdano priporoča cenjenim odjemalcem

Toplo se priporočata še nadalje svojim cenj. odjemalcem

Praprotnik Tončka

šivilja

Praprotnik Andrej

strojno mizarstvo

Tržič

Romih Martin

pek, Tržič, Glavni trg

se toplo priporoča cenjenim odjemalcem

Rudolf in Ivana Femc

gostilna pri Luzarju, Tržič

se priporoča za obilen obisk

Kamniški okraj

Mimi Žargi

trgovina
Kamnik

Restavracija »Grajski dvor«

Gizela Žirovnik, Kamnik

Karol Albrecht

trgovina z železnino, porcelanom, steklom in
ključavničarska delavnica v Kamniku

Birk Josip

gostilna, Kamnik

Podgoršek

mesarija, Kamnik

A. Vivoda

klobuki, perilo,
»Tivar« obleke
Šutna, Kamnik, Glavni trg

Dentist

Žibert Josip

ordinira od 8—12 in 2—5
Kamnik

Vilko Cerar

urar, zlatar, optik in pro-
daja dvokoles Kamnik

Ant. Stergar

trgovina
z mešanim blagom
Kamnik

Bogataj Ivan

manufaktura in galanterija
Kamnik, Šutna

Jeretina Peter

klobučar in
gostilna Perovo
trgovina Kamnik
se še nadalje priporoča

Janežič Anton

trgovina s čevlji in trafika

M. Kramar

manufaktura in galanterija
Kamnik

Delavstvu se toplo priporoča

Slatinšek Gustav

strojno-mehanična
delavnica Kamnik

Mici Domes

trgovina s čevlji
Šutna - Kamnik

Cerer Anton

gostilničar Kamnik

Restavracija Rode

Najemnica

Homar Justi

Kamnik-Šutna

Bevc Ivan in Minka

gostilna
Perovo-Kamnik

Vavpetič Marija

trgovina, krčma in parna
pekarna
Šmarca-Kamnik
ter se delavstvu še na-
dalje priporoča

Klemenc Franc

kovač Šmarca-Kamnik

Svojim cenj. posetnikom se
priporoča za nadaljni obisk

Anton in Angelca Bostnar

Jarše

Priporoča se za nadaljni obisk
gostilna pri »Kosmu«

Cilka in Lojze Klemenčič
Zg. Jarše

Ivana Repanšek

trgovina z manufakturo
Domžale
se še nadalje priporoča

Priporoča se za nadaljni obisk

Helena Laboda

Domžale

Anton Dimnik

trgovina z mešanim blagom
Domžale

Ivanka Porenta

trgovina
Srednje Jarše št. 49

Franciška Japelj

trafika
Domžale

Adolf Koblar

zobni atelje
Domžale

»UNIVERSALE« klobuk za dame je šlager vsake sezije!
»UNIVERSALE« slamnik

pa je predmet, brez katerega se dama ne
more pokazati v družbi. Ali je to kaj čudnega? Ne. »UNIVERSALE« klobuke in slamnike izdeluje prva in
največja ter najmodernejše urejena tovarna »UNIVERSALE« v Jugoslaviji vedno po zadnjih in najnovejših
inozemskih modelih, tako da ni nikjer v skrbah zadovoljiti še tako razvajen okus nežnega spola. Vsaka dama
bo zahtevala vedno in povsod samo »UNIVERSALE« klobuke in slamnike.

Gospodje! Tudi za Vas ima tovarna »UNIVERSALE« za vsako priliko pri-
pravne klobuke in slamnike. V Vašem lastnem interesu je torej, da zahtevate od Vaših trgovcev le prvovrstno
blago, katero nosi znak

Brzjav:
Universale — Domžale

»UNIVERSALE«
tovarne klobukov in slamnikov, dr. z o. z.
Domžale

Telefon:
Domžale 15

Stole, parkete, pohištvo

dobite najugodnejše pri

Remec - Co.

Ljubljana, Kersnikova ulica 7

Prodnik Franc trgovina Stahovica	Anton Jarc pekarna — Domžale	Flerin Ludvik mesar (Stob) Domžale	Jos. Senica Domžale podružnica Sneberje ter se priporoča svojim cenj. odjemalcem
Brata Naglič strojno ščetarstvo Šmarca pri Kamniku se priporočata	Franc Blatnik pekarija Domžale Ljubljanska cesta	Ložar Romana trgovina z mešanim blagom Domžale	Mavricij Jeran gostilničar in apneničar Šmarca pri Kamniku
Fele Ivanka trgovina z meš. blagom	Štajnar Franc mesar in prekaževalec (Stob) Domžale Ljubljanska cesta	Ivo Dubokovič gostilna pri Amerikancu Domžale Ljubljanska cesta	Vidali Franc trgovina in gostilna Stob — Domžale Ljubljanska cesta
Valentin Šlibar splošno mizarstvo, zaloga mrtvaških krst in trgovina z okraski za krste (Stob) Domžale Ljubljanska cesta	Praprotnik Julka gostilna in trgovina s ko- lesi in šivalnimi stroji Domžale - Ljubljanska c.		

Zasavje

Ljudska hranilnica in posojilnica Zagorje	Hrastelj Janko gostilna, Selo-Zagorje	Kic Alojzij in Justina parna pekarna in trgovina Toplice	I. del. kons. društvo prodajalna Trbovlje — Vode
Javna kuhinja in gostilna Ljudske stavbne zadruga Zagorje	Vipavc Franc modno krojaštvo, Toplice	Govejšek Mirko čevljarstvo in popravila gumijastih obutev Dolenja vas, Zagorje	Marija Podlogar mesarija Trbovlje
Barlič Janko in Angela mesarija in gostilna Toplice, Zagorje	Rancinger Franciška gostilna, Zagorje	Strojno pletilstvo Bazel Zagorje	I. del. kons. društvo prodajalna Trbovlje II.
Hering Franjo brivec Zagorje	Anton in Milka Medved mesar in gostilna pri Grčarju Zagorje	Zadružna knjigarna Trbovlje — Vode	Rudarji Trbovlje
Rihard Mihelčič trgovina z mešanim blagom Toplice	Kos Ivan čevljarstvo, Zagorje	Lastni društveni dom Trbovlje	Jakob Kerle damski frizer in brivec Trbovlje
Mendušič Vinko gostilna Ljudske stavbne zadruga Zagorje	Viktor Suša trgovina z mešanim blagom Potoška vas, Zagorje	Kmečko delavska hranilnica in posojilnica Trbovlje	Rudolf Pust mesar — Trbovlje
Drnovšek Martin gostilna v Potoški vasi pri Zagorju	Vodopivec Vinko modno krojaštvo, Zagorje	Maks Hutar damski frizer in brivec Trbovlje	Albin Tratnik mesar Trbovlje
Ino Janko mesar, Zagorje	Kos Jakob gostilna, Dolenja vas	Štefan Cimerman meh. delavnica klob. proizvodov Trbovlje	Alojzij Drobež čevljar — Trbovlje
Rozina Franc parna pekarna, Toplice	Müller Viktor trgovina z meš. blagom Zagorje		Drago Radej veletrgovina
Ljudska gospodarska zadruga in poslovalnica Zagorje		Rimske toplice	
		Bregar Alojzija trgovina z mešanim blagom Gračnica, Rimske toplice	Blatnik Marija gostilna Lokaue pri Rimskih toplicah
		Draksler Zvonka trgovina z mešanim blagom pri Sv. Marjeti Rimske toplice	

Cvikl Viktor

brivec, Rimske toplice

Paulič Ivantrgovina
z mešanim blagom
Lokauc
pri Rinskih toplicah**Plahuta Albert**mesar pri Sv. Marjeti
Rimske toplice**Olet Anton**pekarna
pri Sv. Marjeti, Rimske
toplice**Majcen Marija**

gostilna

Gračnica, Rimske toplice

Jesenice**Ivan Levičnik**

urar in juvelir

Jesenice
Kranj**Poljšak Marija**gostilna in trgovina
Jesenice**Regovec Jerica**gostilna in trgovina
Obrtniška ulica**Markeš Valentin**

Cankarjeva cesta

Pavla Arnežpekarna in slaščičarna
Obrtniška ulica**Lekarna Žabkar**oddaja zdravila
za Bratovsko skladnico in
za vse bolniške blagajne**Marija Krašovec**trgovina koles
šivalnih strojev
gramofonov
radio aparatov in
športnih potrebščin
Jesenice, Krekov trg 2**Hočevlar Tone**mesar in prekajevalec
Jesenice**Prvo delavsko
konzumno
društvo
Jesenice**s svojimi
poslovalnicami
na Javorniku in
Bledu**Mihelač Jože**krojač
Kralja Petra cesta**Košir Jože**manufaktura, konfekcija
Jesenice**Rezika Pintar**modistinja
Gospodarska 17
ima v zalogi najmodernejše
damske klobuke po nizkih
cenah
Sprejema tudi popravila**Bernik Ivan**mesar in prekajevalec
Jesenice**Gorjanc Ignacij**parna pekarna
Jesenice, Gorenjsko**Ivan Gogala**trgovina in krojaštvo
Jesenice**Vovk Matko**krojač, Jesenice, Obrtniška
ul. 7, se nadalje priporoča**K. Rojnik nasl.**trgovina z meš. blagom
Jesenice-Fužine**Vergles Ivan star.**mesar in prekajevalec
Jesenice-Sava**Ivan Zvezda**krojaštvo in manufaktura
Jesenice
nasproti tovarne**Vinko Savnik**manufaktura
galanterija
»Peko« čevlji
Radovljica, Jesenice, Bled**Lekarna Koželj**

Jesenice

Klabus Avgustželeznina
zaloga športnih potrebščin
Jesenice**Bernot Frido**manufaktura in galanterija
na Koroški Beli
se vljudno priporoča

Vljudno se še nadalje priporoča

Pečarjeva Marijanicakramarica
z manufakturnim blagom
Koroška Bela**Laško****Franjo Vaupotič**parna pekarna
Laško**Konrad Pirnat**krojač
Laško**Delavska posojilnica
v Laškem****Drago Bernardi**frizer
Laško**Ivan Rajniš**čevljar
Laško**Emil Perdih**gostilna
mesarija in prekajevalnica
Laško**Nabavna in prodajna
zadruga**

Rečica pri Laškem

Hotel Savinja

Laško

Javornik - Koroška Bela

Cenj. odjemalcem se priporoča

Alojzij Rekarmesar
Koroška Bela - Javornik

Občinstvu se vljudno priporoča

Ivan Černekrojač — Javornik 180
Lastna krojaška delavnica!Razne vrste jedade in pijače
dobite najboljše v gostilni**Janko Mulej**na »Borovljah«. Novi lokali!
Solidna in točna postrežba!Z vsem, kar potrebuješ,
ti postreže naša delavska**Gospodarska zadruga**

r. z. z. o. z.

Koroška Bela in Javornik

Priporoča se najemnica gostilne

»Pri Žvabu«

Stare Anica

Od grozda je prava in pristna
kapljica, katera teče le pri**Franc Dežman**gostilna, Koroška Bela (prej
gost. Zumer) Javornik, poštaVedno je za dobro in ceneno
postrežbo poskrbljeno
na »Potokih« pri**Stanku Mulej**Priporoča se še nadalje za poset
cenjenim gostomJavorničanom, Belanom in
vsem, ki so doslej posečali
mojo gostilno**»Pod Stolom«**Priporočam se še nadalje!
Fr. Skolaris, Moste, p. ŽirovnicaVsa dela Vam točno in solidno
izvrši strojno mizarstvo**Jožef Vengar**Koroška Bela
ter se priporoča**Jože Smolej**

čevljar, Gospodarska cesta

V naši gostilni pri »Kosmaču« na Javorniku se najboljše
počutiš. Vsak naj se sam prepriča!**Kraupp Natalija, gostilničarka**

Vsem cenj. gostom, ki so mi bili doslej naklonjeni, se še v naprej toplo priporoča znana

Rozman Terezija

gostilničarka na Koroški Beli pri »Orehovniku«

Trevn Ivan, trgovec

se vsem cenjenim odjemalcem še nadalje toplo priporoča

Bohinjska Bistrica - Hrastnik

Tvrđka G. Butkovič ter se svojim cenjenim odjemalcem še nadalje priporoča	Kmetijska Gospodarska Zadruga r. z. z. o. z.	Žigman Jožef čevljar	Loger Alojzij gostilna in mesarija
	Rozman Franc parna pekarna	Rozman Jerica trafika	Loger Ivan gostilna in mesarija
	Novak Ludovik brivec	Zofka Malenšek strojno pletilstvo	Arnšek Janko krojač
Franc Knific klepar	Angela Rozman trgovina	Arh Valentin gostilna in trafika	Kirn Štefan krojač
Mijo Grobotek nasled. Priporočajo se še v nadalje		Eržen Franc gostilna	

Maribor

Benčina in drug

kartonaža in litografija — Maribor, Mlinska ulica

Hubertus plašči

nepremočljivi
obleke
perilo ter vse
manufakturno
blago

v največji izbiri in
po nizkih cenah
v manufakturni in
konfekcijski veletrgovini

Anton Macun

v Mariboru
Gosposka ulica 8-10

Frizerski salon

F. Knez

Sodna ulica 9
se priporoča cepj. damam
in gospodom

Weis Josip

špecerijska trgovina

Maribor
Aleksandrova cesta št. 4

Postojte tudi Vi pred našo trgo-
vino in si oglejte naše izložbe!
Vstopite brez vsake skrbi v našo
trgovino! Tudi mi Vas bomo po-
stregli z lepim in trpež. blagom.

Srečko Pihlar

Maribor, Gosposka 5

Iv. Kovač

trgovina s špecerijskim in
kolonijalnim blagom
Glavna zaloga »Diaslada«
ter izvenkartelnega kvasa
»Zalokar« - Ljubljana

Maribor
Frankopanova ulica št. 15

Kuhanje s plinom

je čisto in udobno!

Mestna plinarna Vam da navo-
dila, kako je treba postopati,
da kuhate s plinom cenejše kot
z drugim gorivom

**MESTNA
PODJETJA
MARIBOR**

Elektr. izprašilci, lestenci, žar-
nice, likalniki, toplodari, elektr.
masažni aparati, aparati za ob-
sevanje i. t. d.

Mestna prodajalna

Mestni avtobus. promet

Poslužujte se za izlete, poto-
vanja in ekskurzije razkošno in
udobno opremljenih

avtokarov

Plinski štedilniki, kopalnice, ko-
palne naprave, aparati za ogre-
vanje vode i. t. d. — Načrti in
proračuni brezobvezno

Mestna prodajalna

**Svoji
k svojim!**

Joško Jurač:

KRAJ UMIRA

KNJIGOTISK
BAKROTISK
KLIŠARNA

LITOGRAFIJA
KAMENOTISK
OFFSETTISK

JUGOSLOVANSKA TISKARNA

LJUBLJANA • KOPITARJEVA 6
 ILUSTRACIJE IN KLISEJI DAJO REKLAMI
 SELE PRAVO LICE. - ZA REKLAMO V VI-
 SOKIH NAKLADAH UVAŽUJTE LE OFF-
 SETTISK, KI JE DANES NAJCENEJŠI

Joško Jurač:
KRAJ UMIRA
 »Delavska založba« je izdala nove
 knjigo pod gornjim naslovom, ki je
 je spisal naš znani tovariš J. Jurač
 iz Celja. Na svojstven način obrav-
 nava v povesti žalostno usodo sloven-
 skega industrijskega kraja (Preval-
 lje), njegov dvig in končen propad.
 Komaj pred meseci smo brali v listih
 pod senzacionalnimi naslovi o veliki
 dražbi v Prevaljah, ko so sodnijsko
 prodajali opuščeni rudnik z vsemi
 poslopji in knapovskimi stanovanji.
 Se posebnost pa je ta knjiga zanimiva,
 ker jo je pisal delavec (Joško
 Jurač je strojnik v Mohorjevi tiskar-
 ni v Celju), ki je sam doma iz Pre-
 valj, vse to sam opazoval in doživel
 mnogo bolj globoko, kakor morejo to
 drugi. — Knjiga je žalostna zgodba
 slovenskega delovnega človeka in
 poti večine naše industrije, ki jo
 hodi zadnja leta in ki pelje v ka-
 tastrofo, kakor je bila prevalljska.
 Kdor še ni naročen na »Krekovo«
 knjižnico, more dobiti to knjigo za
 24 Din, če se obenem naroči na
 »Krekovo knjižnico« za l. 1937, kateri
 znesek bo plačeval v obrokih ob-
 enem z naročnino za »Krekovo knjiž-
 nico«. Knjižgarniška cena je 32 Din.
 Naročite na naslov:
 DELAVSKA ZALOŽBA — LJUBLJANA
 Miklošičeva cesta št. 22-1.